

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pauli Segneri Societatis Jesu Brevis Vitæ Historia
cum ejusdem Concordia Quietis & Laboris in Oratione,
Expositione in Psalmum Miserere, Considerationibus de
Inferno, Expositione Cantici ...**

Massei, Giuseppe

AUGUSTÆ Vindel. & DILINGÆ, 1707

VD18 12383155

Brevis Historia Vitæ V. Patris Pavli Segneri Societatis Jesu Missionarij &
Concionatoris Apostolici

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47773](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47773)

BREVIS HISTORIA
VITÆ

V. PATRIS PAULI
SEGNERI
SOCIETATIS JESU

Missionarij & Concionatoris Apo-
stolici

scripta Italicè

P. JOSEPHO MASSEI

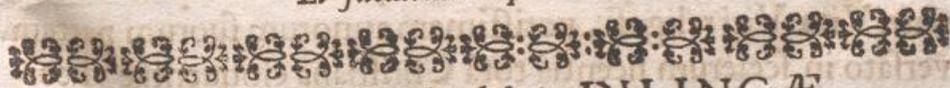
Latine reddita

P. MAXIMILIANO RASSLER
UTROQUE EJUSDEM SOCIETATIS

Sacerdote.

Cum gratia & Privilegio Sac. Caf. Majest.

Et facultate Superiorum.

AUGUSTÆ Vindel. & DILINGÆ,
Apud JOANNEM CASPARUM BENCARD.

ANNO M, DCCVII,

Illustrissimo

DOMINO DOMINO

FRANCISCO
CHRISTOPHORO

S. R. I. Lib. Baroni à Schellenberg, Domino
in Kislegg, Waltershofen, Rötsee & Fesenheim &c. S. Caf.
Maj. à Consiliis, Liberae Imper. Equestris Nobilitatis Suevicæ
per Hegoiam, Algoiam & ad Acronium

DIRECTORI &c.

*Domino ac Patrono perquam Gratiſo
Interpres.*

PRodeunt tandem, Vir illustrissime, in lucem publicam pridem promissi, à plurimis expetiti, residui libelli ven. memoriæ P. Pauli Segneri, quibus ipsa Vitæ ejus Historia præmittitur. Hos ego subsecivis horis latinè loqui doctos Illustrissimo tuo nomini, pro singulari meâ in te observantiâ, dedico consecroque. Nec timo quorumcunque vel murmur, vel admirationem, qui ab re esse dicent, homini de seculo, Equiti, civilis administrationis gubernationisque officiis occupato, nuncupare Historiam Vitæ Viri religiosi, potissimam annorum suorum partem versato in scelerum licentiâ totâ Christiana eloquentiæ vi corrigendâ, in Regionibus ac Provinciis Apostolico ritu percurſandis, Animabus ad DEUM totâ virium facultatûmque omnium contentione reducendis. Multo minùs lucubrati-

nena

nem, quæ de recta Orandi ratione, dedocendisque, qui in hac à nonnullis spargebantur, erroribus tota agat, ejus ordinis viro offerendam: nec disparem esse reliquorum, quæ hoc volumine continentur, operum rationem: omnium notitiam lectionemque non aliis magis, quàm religiosis hominibus convenire, horum terenda manibus, horum imitatione exprimenda: alia tibi, ceterisque, qui eadem tecum vitæ conditione sint, convenire, quæ profanam historiam, civilis prudentiæ præcepta, rectam populorum regendorum rationem complectantur. Hæc, inquam, murmura, quia eorum sunt, qui nullam tui notitiam habent, penitus non moror, planèque confido, me munus tibi allaturum, quod placeat, quòdque libenter totis Authoritatis tuæ opibus, Patronus optimus, sis tuiturus. Nam imprimis compertissimum habeo, quanti facias harum omnium lucubrationum parentem Segnerum, quem non ipse modò ex aliis ejus libris æstimare didicisti, sed ut eundem alij, Ecclesiastici maximè ordinis viri, æstimarent, sedulòque evolverent, non citra æris argentique impendium, adlaborasti. Et quem tu verbis docentem cum voluptate attendisti, cum tu factis longè etiam efficacius moventem cum tædio auscultes? Non nescio quidem, illa severitatis tam insolitæ, asperitatisque tantùm non crudelis exempla non posse prudenter tui ordinis hominibus ad imitandum proponi; quis tamen est, qui, pro gradu suo, per dura & aspera salutem Animæ curare, pro DEO Conditore ac Servatore suo, pro proferenda ejus gloria, fortiter & agere, & pati, non possit, aut debeat? Ad hoc autem quem laboriosus non minùs, quàm in se perpetuò durus P. Paulus non excitet?

Quamquem autem ad te non spectat Animas aut Contemplationis, aut Meditationis methodo ad excelsum perfectionis

culmen mānuducere, non erit tamen tibi injucundum, legere re-
rectas subtilissimas in speciem fraudes, quibus tam non ad con-
fortium cum DEO intimum illæ adducebantur, ut potius ab eo
abductæ longissimè, *cum Spiritu cœpissent, Carne consumarent.*

Jam si Regium fuit, plenum illum profundissimis sensis Psal-
mum *Miserere* meditari, scribere, ad posteros transmittere, an
infra Illustres viros erit, accuratè legere, quæ ad eruenda illa,
quæ dixi, sensa vir in hoc genere exercitissimus est commenta-
tus? Id enim vero tum credam, cùm inter hos erit, cui opus
non sit divinis miserationibus, ad quas unicum est in tam mul-
tiplici æternùm pereundi periculo per fugium. De Inferno aper-
to quid dicam? ó quanto satius foret viris, quamlibet magnis,
in eum nonnunquam cogitatione, dum inter homines degunt,
descendere; horrendam illarum pœnarum atrocitatem animo
obicere, profundè meditari, quàm quæ qualésque illæ sint, ine-
vitabili jam malo, experiendo addiscere!

Mariani tandem Cantici sensa intima rimari, displicere potest
nemini, quàm cujus Animæ curæ non est *Magnificare Domi-
num*: quorum à societate, Vir Illustrissime, scio quàm procul
abis, quàmque sincerè cupias Magni Numinis cultum proferri
latissimè; & Maximæ illius Matris Virginis, cujus incompara-
bilia decora admiranda Synopsi ibi comprehenduntur, honori-
bus cunctos & tuos, & alienos esse quàm impensissimè devo-
tos. Aut fallor igitur vehementer, aut nihil est in Segne-
rianis hisce aut gestis, aut scriptis, quòd tibi magnopere non
sit placiturum. Atque utinam his ego nihil gratiæ ac venusta-
tis latino meo stylo detraxissem! Non ignoro tamen, etiam
hunc, qualiscunque est, tibi tantillum saltem pro tua huma-
nitate, & in immerentem affectu, arrisisse; quæ inter ce-
teras

teras causa me impulit, ut hoc memoris animi publicum
cuperem extare monumentum: maximè cum non me
tantum, sed alios quoque, à me tibi commendatos, lu-
culentis favoribus atque beneficentiâ sis complexus; etsi
Tu bene fecisse contentus nihil minùs cupias, quàm ut
constet, qui & quomodo per te sint adjuti.

Accedit his, quibus tam arctè devinctus Tibi sum,
titulis alius non inferior. Jam pluribus ab annis idem,
etsi facultate tam dispari, negotium nos distinet; quod
tu cum tanta geras fide, constantiâ, dexteritate, authori-
tate, me quoque exemplo tuo impellis, ut & ego omnem
segnitiem excutiam. Et spero non multo post hujus meæ
operæ fructum publica in luce conspiciendum. Hic qui
sit, sufficit nos duos nôsse. Nam meos quidem conatus,
quò sunt ignoti magis, velut in cuniculis, aut fossis sub-
terraneis laborantium, eò spero fore efficaciores.

Atque hæ, quas tanquam aliud agens hucusque
commemoravi multiplices laudes tuæ, ut palàm omni-
bus faciunt, quàm jure ac meritò inter multos, qui animo
obversabantur, tuo potissimum nomini sacros hos libel-
los voluerim, ita non obscurum relinquunt, quàm rectè
ac sapienter egerit Illustrissimum Equitum Imperij, quod
circa Acronium, in Hegoia, Algoiâque est, Collegium,
dum te potissimum difficillimis, quæ nuper fuerunt, tem-
poribus Directorem optavit, cujus virtute, providentiâ,
X X sapien-

sapientiâ niteretur, suasque ut fortunas ac opes, ita & dignitatem incolumitatêque tueretur.

Passus es te exorari, admissoque in humeros non impares onere, eâ prudentiâ, vigilantia, æquitatis, humanitatis commendatione illud gessisti, ut & alieni, quorum tum armis Patria infestabatur, & tui te admirarentur, publicamque incolumitatem, magnum partem tibi in acceptis ferrent; cum aliâs, rebus adeò turbatis, gravissimâ accipi damna potuissent: quæ vel sic in irruptione tam non expectata, vitari omnia non potuere. Qui autem in sæva tempestate non infeliciter rexit clavum Navarchus, facilè conjici potest, quàm tranquillo jam ferè mari prosperè, cum omnium solatio, navim gubernet.

Quamquam autem domestica hæc decora tua Equites nobilissimi in electione illâ spectârint, quia tamen hoc habet nobilissimus iste ordo, ut non nisi Majorum etiam suorum ornamentis inclyti, & qui nullâ plebeia face à multis retro annis sanguinem infecerint, in eo censeantur, hoc vetustæ nobilitatis prærogativo jure te quoque in paucis eminentem facili negotio agnovere. Quam enim hoc singulariter memorandum, Georgium Schellenbergium jam tum, cum Imperij Romano-Germanici clavum Henricus, quem Aucupem dixere, teneret, atque adeò septem integris, & quod excurrit, abhinc seculis

culis, tantâ fuisse eloquentiâ, ut Germani Ciceronis nomenclaturâ indigitaretur; tantâ insuper rei militaris & peritiâ & fortitudine, ut vix ulli in toto Cæsaris exercitu cederet, subindéque ab hoc eodem in ludis equestribus instituendis ordinandisque Duodecimvir eligeretur.

Est hoc antiquitatis clarissimum testimonium; quantæ autem jam olim inclytæ familiæ opus fuerint, inde apertè monstratur, quòd Curiensis in Rhætis Ecclesia grata agnoscat, se Schellenbergiorum beneficiâ magnam partem ad eas, quas olim possidebat opes evasisse. Nihil jam dicam hac à familia nomen traxisse inclytas in exteriorè Rhætia arces, & ditionem non procul Veldkirchio; tantæque ex ea progenitos heroes fuisse authoritatis, ut aliquot centenis abhinc annis Principali Parthenoni Lindaviensi Impetij nomine Advocati darentur; quod munus nostrâ prope memoriâ Augusta Domus Austriaca sibi vindicârat.

Tacebo etiam eidem memorato Parthenoni Abbatissam aliquot abhinc seculis è tua Familia præfuisse Sigenam, tum aliis laudibus illustrem, tum maximè beneficiâ in S. Francisci Alumnos Alumnâsque; quæque sunt alia tum à Joanne Gulero, inclyto Rhætiae Historico, tum à Scriptoribus aliis posterorum memoriæ diligenter commendata. Tam multa igitur & vetera & nova, Progenitorum tuorum tuâque ornamenta, ut te Eque-
stri

stri S. R. J. Ordini spectabilem venerabilémque fecerunt, ita non minùs demonstrant, quàm non temerè ego te & meum, & horum aliqua parte meorum partuum Patronũ præ tam multis adopraverim. Me autem ut apud alios, ita & apud tuam illam humanitatem, animi modestiam, próque omnibus, maximè qui bono publico emolumentum aliquid afferre student, gratificandi voluntatem paratissimam purgabunt à nota hominis & præfidentis nimium, & dignationem tam sublimem non satis reverentis; tanto magis, quòd sicut hætenus, ita & deinceps magna voluptate sis spectaturus, his è libellis nonnihil in Magnum DEUM gloriæ, in mortalium animos utilitatis, ut spes est, redundaturum. Sic utique patieris me etiam posthac in animo tuo manere loco quo hætenus, mèque agnosces,

Illustrissimo nomini & honori tuo

devotissimum addictissimúmque

MAXIMILIANVM RASSLER
S. J.

AUTHO.

Protestatio Authōris & Interpretis.

Lector adverte in suprādicta Vita P. Pauli Segneri nonnulla attingi, quæ eidem sanctitatem videantur adscribere; aliquibus gestis enarratis, quæ cum vires humanas superent, miracula videri possunt, præfagia futurorum, arcanorum manifestationes, revelationes, illustrationes, & siqua sunt alia ejusmodi sive de eodem Patre Paulo, sive de aliis. Verum hæc omnia ita nostris Lectoribus proponimus, ut nolimus ab illis accipi tanquam ab Apostolica Sede examinata, atque approbata, sed tanquam quæ à sola suorum Authōrum fide pondus obtineant, atque adeò non aliter, quam humanam historiam. Proinde Apostolicum Sacræ Congregationis S. R. & universalis Inquisitionis Decretum Anno 1625. editum, & Anno 1634. confirmatum, integrè atque inviolatè juxta Declarationem ejusdem Decreti à Sanctissimo D. N. Urbano Papa VIII. Anno 1631. factam servari à nobis omnes intelligant, nec velle nos vel cultum, aut venerationem aliquam per has nostras narrationes ulli arrogare, vel famam, & opinionem Sanctita-

Et itatis, aut Martyrij inducere, seu augere, nec quidquam ejus existimationi adjungere, nullumque gradum facere ad futuram aliquando ullius Beatificationem, vel Canonizationem, vel miraculi comprobationem, sed omnia à nobis in eo statu relinqui, quem seclusa hac nostra lucubratione obtinerent, non obstante quocunque longissimi temporis cursu. Hoc tam sanctè profite-mur, quàm decet eos, qui Sanctæ Sedis Apostolicæ obedientissimi haberi filij cupiunt, & ab ea in omni sua scri-ptione, & actione dirigi.

*Imprimatur, si videbitur Reverendiss. P. M. Sac. Pa-
latij Apostolici.*

Dominicus Episc. Verulanus Vicesgerens.

Potest extra Urbem imprimi servatis servandis.

Fr. Paulinus Bernardinus Ord. Præd. S. A. P. Mag. &c.

Con-

Protestatio Authoris & Interpretis.

Cùm SS. D. N. Urbanus Papa VIII. die 13. Martij 1625. in sacra Congregatione S. R. & universalis Inquisitionis Decretum ediderit, idémque confirmaverit die 5. Julij 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui sanctitate, seu Martyrij famâ celebres è vita migraverunt, gesta, miracula, vel revelationes, seu quæcumque beneficia tanquam eorum intercessionibus à DEO accepta, continentés sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hæctenus sine ea impressa sunt, nullo modo vult censerì approbata. Idem autem Sanctissimus die 5 Junij 1631. ita explicaverit, ut nimirum non admittantur elogìa Sancti, vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, bene tamen ea, quæ cadunt supra mores, & opinionem, cum protestatione in principio, quòd iis nulla adsit authoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantùm sit penes Authorem. Huic Decreto, ejúsque confirmationi, & declarationi, observantiã, & reverentiã, quã par est, insiſtendo; profite mur nos haud alio sensu, quidquid in
hoc

hoc libro referimus, accipere, aut accipi ab ullo velle,
quàm quo ea solent, quæ humanâ duntaxat autoritate,
non autem divinâ Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut
Sanctæ Sedis Apostolicæ nituntur. Iis tantummodo
exceptis, quos eadem Sancta Sedes Sancto-
rum, Beatorum, aut Martyrum cata-
logo adscripsit.

Autho.

AUTHORIS PRÆFATIO IN FRONTE OPERUM P. PAULI SEGNERI PARMÆ EDITORUM.

Rectissime jam olim scripsit inclytus Ecclesiæ
Doctor S. Ambrosius: *Primus discendi ardor No-
bilitas est Magistri.* Quare cum parata typo
sint, uno alterove edenda volumine, præcla-
ra opera, quæ scripsit P. Paulus Segneri, illu-
stre Societatis JESU Sidus, multis magnæ authoritatis Perso-
nis visum est, præponendam, eorum in fronte operum,
brevem historiam vitæ Authoris tam excellentis; cum in
finem, ut probè perspecta puritate fontis, quilibet tanto
majori desiderio & aviditate ad salutares aquas hauriendas
accedat.

§. I.

Ortus P. Pauli & Educatio.

Natus est P. Paulus 21. Martij anni salutis 1624. Ne-
ptuni, celebri oppido Latij, quod situm est ad litus
maris Tyrrheni. Familia ejus origine Romana fuit,
celebris & muneribus gestis, & affinitatibus, quas cum aliis
nobilibus familiis contraxit. Præ reliquis tamen ornamen-
tis hujus Familiæ laudari meretur, dos ejus peculiaris, insi-
gnis erga Deum Pietas, & mores ad ejus leges formati; cum

A

noia

non constet, quemquam ex ea fuisse, qui non optimis & illibatis moribus vixerit. Genitus autem est Paulus noster parente Francisco Segneri, virò nobili, magnæ existimationis, qui jam adolescens voti religione castimoniam DEO sponderat: Parentes tamen ejus, ne stirps deficeret, quæ unico hoc in furculo superstes erat, cum voti gratiam impetrâssent, Matrimonio illum illigârunt, datâ Conjuge Victoriâ Blancâ Romanâ, filiâ unicâ Stephani Blanci quæ ex eo mater effecta est liberorum omnino octodecim; unde tam inclyta Familia videbatur per plura secula propaganda; & tamen, ut suis humana casibus volvuuntur, post brevem annorum periodum jam planè extinctam videmus. Tam numerosa in prole primus lucem aspexit noster Paulus, id nomen sacro in lavacro sortitus in Majorum suorum memoriam, aut, quod vero est similius, altiore Divinæ Providentiæ consilio, quæ fortunatum hunc parvulum delegerat ad sequenda magni, ejus nominis, Apostoli vestigia, & ad portandum cum illo, tanquam vas Electionis, gloriosum DEI nomen coram Gentibus. Eluxit confestim in Parvulo indoles generosa, amabilis, & perquam excitata. Unde singulari industriâ id egerunt Parentes, ut instituerent eum in litteris, virtutibus homine dignis, & maximè in sancto DEI timore; quam ad rem adjumento illi fuere non minùs hortamenta, quam exempla ipsorum Parentum: Matris maximè, quæ fuit Matrôna lectæ omnino virtutis. Hæc inter religiosa claustra educata desiderabat omnes in iis vitæ annos transigere, quin quidquam illi cum Mundo esset negotii: sed Majorum voluntati obtemperare compulsam modum reperit etiam cum Conjugis officio jungendi vitam personæ DEO sacræ: relictâ enim Româ, Patriâ suâ, in qua ceteroquin juxta pacta conventa vitam degere poterat, maluit

maluit perpetuò ferè habitare Neptuni, ubi ab omnibus muliebribus aliena vanitatibus, non aliis unquam usa est vestibus, quàm texturæ lanæ & coloris obscuri. Magnam diei partem preces sibi vendicabant, quas Tempa DEO dicata obiens persolvebat, in divinis usurpandis Mysteriis perfrequens: & quàm erat erga inopes & miseros benigna, tam in se dura & aspera, carnem edomabat ciborum abstinentiâ, flagrorum ictibus, aliisque operibus pœnalibus, semper multiplici DEI obsequio, & sancta liberorum suorum educatione occupata.

§. II.

*Studia Literarum & ad Societatem JESU
Vocatio.*

Tenerâ etiã in ætate prætulit confestim Paulus magnam ad apostolicum prædicandi munus propensionem. Narrant de ipso, quòd collectâ puerorum turmâ in aliquo paternæ domûs conclavi solitus sit conscendere mensam quampiam, & inde plenus indignatione contra Peccatores vociferari & tonare, quantum suus ipsi fervor dictabat. Ubi subinde advertit, puerorum illorum aliquem aut somno, aut importunæ garrulitati indulgere, exandescens Zelo descendebat statim, & inflicta sua manu verberibus admonebat officii, aut, quin loco se moveret, libro, vel re quapiam simili, quarum ferme illi ad manus copia, projectâ petulantiam castigabat. Franciscus porro pater ipsius, cum videret teneram hanc plantam tam feliciter adolescere, è re fore existimavit, si in alio fertiliori illam solo plantaret; ac proin in Romanum Nobilium Seminarium filium transtulit. Hic ille talia confestim edidit

de se specimina, ut jam tunc prudentiores augurando præciperent insignes illos progressus, quos re ipsa dein fecit. Amabatur & æstimabatur ab omnibus ob insignes dotes perspicacis ingenii, candoris innocentis, & indolis prorsus experrectæ: unde Parentes varia jam de illo agitabant consilia, & spes ingentes de Familiæ incrementis nutriebant. Alia tamen, longè diversa, erant DEI consilia, qui illum ad majora multò, quàm quæ Mundus suis offert, destinabat. Vocavit proin illum non lentis impulsibus ad servendum ipsis in Societate JESU; neque difficiles ille Societatis Moderatores expertus est in annuendo votis, dummodo bonâ Parentum, agnatorumque id gratiâ fieret. Nihil obluçtatur Mater, beatam se reputans, quòd tot partuum suorum primitias Domino sacrare eâ ratione liceret. Magis arduum fuit, Patris obtinere assensum, cui nimis acerbè hic ictus dolebat, quo avellebatur ab eo filius, unica oculorum pupilla, & totæ pectoris sui deliciæ: unde longo conflictu Paulo opus fuit, donec tandem pridie lucis D. Xaverio sacræ, quem sibi præcipuum Patronum adsciverat, post multas & preces, & corporis cruciamenta ultimò voluntatem Patris aggressus, & rationum efficaciam, & cadentibus ubertim lacrymis expugnaret. Quis hîc explicet fortunati adolescentis beata solatia, dum apertum jam ardentibus suis votis ostium aspexit? Eodem vesperi primæ Decembris anni 1637. S. Francisci Xaverii, pridie lucis eo tempore ipsi sacræ, auspiciis, quamprimùm ad S. Andreæ, Tironum nostrorum Domicilium, se contulit, à P. Joanne Paulo Oliva, Tironum tunc Magistro, exceptus. Neque verò parùm felix novus hic Candidatus existimari debet, quòd vitæ suæ melioris illum Præceptorem sortitus sit, qui subinde ad quatuor Summos Pontifices in Vaticano sacrum Ora-

torem

torem egit: & compluribus annis supremum in Societate Magistratum gessit. Non parùm timuit primis diebus Pater Oliva, ne genus ille tam excitatus rigori Disciplinae religiosae ferendo non esset: sed citò is metus desuit, dum non absque solatio animadvertit, illum indolis vigorem tironi pro calcari tantùm esse, & incitamento, ad viam spiritus alacrius velociusque currendam.

§. III.

Disciplinis altioribus studet, & in Concionatorem formatur.

Perducto ad finem tirocinij biennio, non potuit Paulus consuetis se votis DEO adstringere; cùm nondum explisset annos ad eam rem legibus nostris requisitos: putabatur enim, quando ad Tirones accessit, aliquot menses numerare ultra eos, quos re vera numerabat: cognito proin hoc errore expectare tantisper oportuit aetatem legitimam, & interea ad Romanum Collegium recolendae Rhetoricae illum mittere, in quo dein etiam Philosophicis Disciplinis excultus est. Eo loco & tam spectabili in theatro semper clariùs egregiae ejus animi dotes emicuerunt, sic ut semper Magistri ad functiones illustris illius Academiae maximè conspicuas eo uterentur. Emensus Philosophicum stadium eodem in Collegio Grammaticae praecipis teneram aetatem informare jussus, eam laboriosam provinciam tribus annis integris defunctus est. Sed cùm amplae Pauli menti non sufficerent occupationes Scholae, eodem tempore se impendit Italicè reddendae secundae Decadi P. Famiiani stradae de Bello Belgico, quam is author stylo latino laudatissimo vulgaverat: & verò etiam lucem publicam aspexit is

partus præfixo Interpretis ipsius nomine. Id autem spectavit hoc suo labore Paulus, ut Hetrusci idiomatis elegantiam imbiberet penitiùs, itaque se ad Concionum sacrum munus magis idoneum redderet, ad quod inde à primis annis, ut ante indicabamus, tanta propensione ferri visus est. Perrexit autem tanto studiosius ad id se muneris parare, cum P. Vincentius Carafa sanctæ memoriæ toti nostræ Societati Præpositus, auditâ unâ ipsius Concione, quam fortè in trileinio, more Scholasticis nostris usitato, dixerat, tantopere captus est, ut vocatum ad se Juvenem paternâ humanitate alloqueretur, & sacro quopiam donatum munusculo, suæ in eum benevolentia argumento, excitaret ad talentum, quod à DEO acceperat, non occultandum, sed eo strenuè utendum. Diceret omnino ad sacram coronam, sed ita diceret, sicut tum dixerat, nec ambigeret, quin DEUS conatibus & laboribus ejus esset adfuturus. Ultimam porro manum huic operi admovit P. Sfortia Pallavicinus, qui aliquot post annis ob insignia in Romanam Ecclesiâ merita ab Alexandro VII. Pontifice Vaticanam Purpuram admittere compulsus est. Magno semper & singulari prorsus studio ferebatur magnus iste vir ad eos juvandos formandosque, quos præ ceteris idoneos agnoscebat ad magna pro DEI gloria efficienda. Is cum in Pauli animo dotes tam præclaras & naturæ & gratiæ introspeisset, magnopere erga illum affici caput, fovitque deinceps constantè eum animi sensum, certus nihil omittere, quod solo tam fœcundo percolendo facere videretur: cuius se rei præclara paulo post occasio obtulit: eum enim in Theologicis Discipulum nactus, non modò rerum divinarum alta cognitione imbuit, sed artem quoque ad Populum de DEO cum fructu dicendi tradidit exquisitissimam, quid-

quid

quid ex oratoria, Poëtica, & ceteris liberalibus Disciplinis, quibus excellenti quodam in gradu imbutus erat P. Sfortia, ad eam functionem faceret, pronissimâ voluntate communicando.

§. IV.

Inter Literas in virtute plurimum profecit.

IN perdiscendis Disciplinis nihil optimus Invenis de solidarum virtutum studio remisit, etsi id non parùm difficultatis habeat tam studij ipsius naturâ, quod animum totum ad se trahit, quàm sociorum in eadem palæstra æmulatione, quæ vanitatem gignere solet. Dicam tantùm, ut inde colligantur cetera, solitum illum flagris in se tam dirè animadvertere, ut cogeretur aliquando alienâ uti operâ ad tergum flagrorum idibus lacerum percurandum. Aliàs peccatoris venâ ruprâ tantum sanguinis egressit, ut is, cui ægrorum cura credita erat, assereret, neminem unquam aliàs sibi oblatum, qui tantum vomuisset. Inquisitum est in ejus mali causam, & deprehensum, natum id ex nimis quibusdam & parùm prudentibus conatibus, quibus Juvenis & pervincere se ipsum corpus affligendo, & DEUM amare studuerat; ad id provocatus à socio ejusdam palæstræ Theologicæ, quocum ipsi contentio fuit, quisnam eorum crebrius & intensius ejusmodi actibus uteretur. Unde negari non potest, meritò illum à Domus Ministro occasione quapiam alterum Beatum Aloysium appellatum, P. Sfortiam Pallavicinum verò festivo in eum Anagrammate lusisse: *Paulus segnerus. Purus Angelus es.* Ad rem istam magis affirmandam præclarè facit testimonium P. Josephi Agnelli, quod litteris consignatum penes me est. Quis autem vir sit
P. Jose-

P. Josephus, cujusque Authoritatis, satis loquuntur libri, quos typis in publicam lucem dedit. Rogatus, inquit ille, ut, siquam haberem de rebus P. Pauli Segneri, felicitis recollectionis, notitiam, eam cum aliis communicarem; assero, notum illum mihi fuisse antequam Societatem nostram ingrederetur, sæpe me cum eodem egisse, sæpe me tum publico in theatro aliquam cum ipso sustinuisse personam, tum aliis seu sacris, seu litterariis functionibus interfuisse. Præterea Societatem paucis post ipsum diebus ingressus sum anno 1637. vixique semper cum eo tam in tirocinio, quam subinde in Collegio Romano, dum Rhetoricæ primùm, mox Philosophiæ ac Theologiæ operam daremus; insuper in tertio Probationis anno: toto autem hoc tempore non memini, me in ullis ejus vel factis, vel verbis notasse quidquam, in quo venialem, quamlibet levem noxam inesse existimarem. Insuper cum curiosè in ejus vivendi rationem intentus essem, multa ab eo præclara exempla virtutum accepi, maximè postremis Theologiæ suæ annis, quibus multò exactiùs ad perfectionis normam vitam exegisse notatus est, sic ut omnes eximiè ædificaret, multùmque se ipsum, & innocentem, quam eatenus tenuerat, agendi methodum superaret. Eminebat hoc sublimioris perfectionis studium tam in loquendo, quàm operando ad amussim domesticæ nostræ disciplinæ, tam in externa totius corporis conformatione quàm in interna habitudine, quatenus illa externis se indiciis prodit. Universim eam de P. Paulo existimationem habeo, quòd re vera fuerit magnus DEI servus, & omni veneratione dignus. Hæc P. Agnellus.

§. V.

Grammaticam docet & Pistorienses excolit.

EMensus tanta & vitæ puritate, & incitati animi fervore Theologicum stadium publicas ex omni hac sacra Disciplina Positiones propugnavit, docentis potiùs quàm discipuli more, & sub annum vitæ vigesimum nonum Sacerdotio initiatus novis in via DEI animis auctus, semper proficere studuit, anno præsertim illo, qui pro more Societatis perductis ad finem literatum studiis animo excolendo datur. Petiit subinde, quâ erat animi modestiâ, à Præsidibus tradendæ alicubi Grammaticæ admoveri: jussus est autem mediam Grammaticæ classẽ docere Pistorij. Hic ille instituit tam celebrem illam Bonæ Mortis, quam dicunt, exercitationem, cùm ipsemet eo super argumento quot diebus Dominicis differeret. Induxit etiam mensuræ Communionis usum, effecitque ut præcipuis illa in Templis redituro ordine obiretur; neque enim tunc adhuc Societas Pistorij Templum pro ea functione sat amplum habebat. Perrexit autem deinceps Civitas non minore pietate, quàm numero, sacris his exercitationibus defungi, non sine gratia earum authoris memoria.

§. VI.

Laborum contentione Surdaster redditur.

Sub hoc ipsum tempus tot aliis suis laboribus junxit studium celebres illas suas per vernum jejunium Conciones elaborandi. Præter sedulam autem Sacrorum Codicum & eorum, quæ Sancti Doctores reliquerunt, Operum lectitationem non parum ille industriæ posuit in evolvendis

B

M. Tul.

M. Tullij Orationibus, ut ex iis rationem disceret efficacissimam convincendi Intellectum, movendique Voluntatem, quam profanis in argumentis magnus ille Eloquentiæ Magister adhibuerat artem, ad sacra felici conatu traducens. Tantis animi laboribus corporis vires, quamlibet validæ, non suffecere; sed fatigato è capite molestum rheuma defluere cœpit, quod ad aurium organa descendens audiendi facultatem sensim hebetavit, illiusque fuit causa surditatis, quæ per omnem deinceps vitam Paulo adhæsit. Ego autem penitus in animum induco, non sine peculiari DEI providentia sic illum obsurduisse; ut ea ratione animam hanc penitus à commercio cum hominibus avulsam ad sanctius secum commercium traduceret. Neque id ipsum P. Paulum latuit, qui idcirco non semel dicere auditus est: quoniam multum mihi cum hominibus tractare non licet, agam cum DEO, cujus & ego vocem probè intelligam, & ille meam. Circa hanc porro surditatem non debeo Lectoribus invidere profunda ejus sensa, quæ literis consignavit postquam ad magis arcanam cum DEO familiaritatem admissus est. Monendi proin sunt Lectores, à morte P. Pauli inter alia ejus adversaria inventas fuisse non multas paginas, in quas ille ad refricandam memoriam, & majorem in via spiritus profectum retulerat, magno verborum candore, lumina, quæ inter orandum ipsi communicaverat DEUS. Atque utinam complures ejusmodi pagellas nancisci nobis licuisset! enimverò non parum inde essemus locupletati. Ego autem mihi persuadeo, virum modestissimum cum sibi paulò post migrandum adverteret, flammis consecrâsse, quidquid ejusmodi foliorum ad manus venerat, & tantùm incogitantiam, aut veriùs provido DEI consilio, pauculas illas superfuisse, quas habemus, & sancto ar-

cto ardore, & cælestibus, longè supra vulgaria, sensus plenissimas. In una harum pagellarum de suo aurium vitio loquens ita scribit. *Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi, & confirmasti super me manum tuam.* Videtur mihi DEUS aperuisse Psal. 37. verum sensum istorum verborum, quæ, nisi fallor, hoc volunt significare. Quando Venator quispiam assequi vult fugitivam feram, puta Damulam, aut Capreolum, quid agit? pluribus illam sagittis petit, quarum aliqua corpori ejus infixæ aut lentius progredi, aut omnino sistere cursum cogunt; & sic Venator superveniens manus super eam suas ponit. Atque hac similitudine existimo uti voluisse Psalmographum isto Psalmi tertij inter eos, quos Pœnitentiales dicimus, versu. Cùm enim ille profugisset à DEO, variorum adversorum sagittis, à Nathan o ipsi prænuntiatis, & subinde contra eum re ipsa emissis, fugam sistere coactus est; unde eum affecutus DEUS, manus suas sanctissimas super illum posuit, sibi que penitus vindicavit. Idem facit DEUS quotidie cum multis Peccatoribus; atque id ipsum videretur fecisse mecum; vulnerans enim me in auribus, atque ita reddens ineptum ad conversandum cum hominibus, ad tractandas, & sequendas multas vanitates, quibus perditè quodammodo inhiabam, effecit, ut lentius aliquantò currerem, atque ita manus mihi suas imposuit, accendens in me ingens desiderium, me totum ipsi permittendi, & dimissis vanitatibus adhærendi veritati. Rogavi proin eum, *ut confirmet super me manum suam*, sic ut deinceps nunquam amplius profugiam; utque idcirco nunquam amplius suas ex auribus meis sagittas evellat, si istæ servituræ sunt ad me in fuga sistendum. Porro consideravi, ejusmodi sagittas tribulationum debere esse *Infixas*, profundè inquam in hærentes; aliàs enim nullo negotio & levi motu evulsæ non efficiunt.

faciunt, quod deberent: hinc videmus, Peccatores non confestim dare manus, quando adversis se tangi sentiunt, sed tantum cum hæc diutius durant: atque ita mecum actum est. Hucusque P. Paulus.

§. VII.

Concionatur, & ad sublimius sanctitatis studium excitatur.

Postquam supra manum manum Concionibus illis suis, non elegantibus minus, quam vero spiritu & energiâ plenius imposuit, apertum in campum prodire cœpit, & celeberrimis è suggestis dixit sæpius, cum fructu & laude non ordinaria ubique fere auditus. Sed dum ille aliis prædicat, & DEI verbum annuntiat, placuit divinæ Bonitati loqui ad cor ipsius, & ad vitam Sanctimonix multo exquisitioris eum momento impellere. Res ita se habuit. Morabatur Perusii, & per æstatem anni 1660. cum annum ipse vitæ explisset trigessimum sextum, feriatis diebus sacro è suggestu dicebat. Recepit se, pro more Societatis, feriis autumnalibus ad animum sacris S. Parentis nostri commendationibus excolendum. Hoc loco & opportunitate videtur illum expectasse DEUS, ut tanquam aurum in fornace perpurgaret, & è Religioso bono, faceret Apostolum. Aperuit illi intellectum, & arcana veritatum magis reconditarum patefecit. Docuit illum imprimis evidentiam quadam mirabili, quanta res sit Æternitas; sic ut pluribus noctibus claudere in somnum oculos non posset, attonitus vivâ & vehementi representatione abyssi illius inscrutabilis. Ab histimoris initiis citò transit ad amorem; cum sentiret animam sibi inflammarî ingenti desiderio DEO se penitus inholo.

holocaustum consecrandi ; videbatúrque sibi audire ratione quadam sensili suavissimam vocem , quâ DEUS illi diceret ; *volo ut amemus invicem*. Nec pluribus opus fuit , ut ille se repentè animo atque affectionibus alium multò advideret ab eo qui fuerat. Nullâ ampliùs sui , nullâ totius Mundi curâ tangebatur , & omnis ejus cogitatio in eo erat , quomodo tam benevolæ DEI invitationi responderet. Quam ad eam diem duxerat vita , tam ab omni noxâ aliena , ut in ea quivis ferè alius multum sibi complaceret , ipsi jam non aliud , quam mera scandala , & meræ miserix videbatur ; nec poterat modum in ea deploranda ponere , ingenti oppressus dolore , quòd tam serò DEUM ex animo sequi cœpisset : unde in epistola , quam ad familiarem aliquem suum dedit , ita disertè scripsit. *Dico tibi magno suffusus pudore verbum unum , me esse Incipientem ; neque enim aliquid occurrit animo , quod plus mihi pudoris exprimat , quàm videre , quòd nunc incipiam , post viginti tres nimirum in Religione exactos annos , ipsâ hesternâ luce completos ; & idcirco inter omnes Davidis versus , quorum aliquem qualemcunque usum habeo , nullum invenio , qui magis animum penetret , majorique cum sensu tangat & afficiat , quàm illum ; ego dixi , nunc cœpi*. Inde totus ad seriam perfectâque vitæ mutationem faciendam intentus , ad claram illam è cælo lucem , quinque potissimùm statui animæ suæ opportuna animadvertit , Paupertatem inquam , Receptum , seu solitudinem sacram (Itali *Ritiramento* dicunt.) Orationem , Pœnitentiam , Examen : utque hæc animi decreta tanto constantiùs animo imprimeret , è primis harum vocum litteris aliam conflavit , PROPE , quam majusculis expressam litteris spectabili cubiculi sui loco affixit , quin quisquam , quid illæ sibi vellent , assequeretur ; & lateret nos hodieque arcanum , nisi

id ipse rogatus amico cuidam suo aperuisset. Ad hunc ipsum cum subinde litteras daret: *Non ego, inquit, fui, qui ipse decernerem posthac ad ista incumbere; sed DEUS mihi non obscure significavit, quod hac à me ipse exigat. Faxit idem, ut hac ego prestare valeam, neque fidem ipsi datam fraugam: id enim si fieret, vehementer timerem: idcirco non omitat R. V. orare pro me, quia ego vehementer contremisco.* Hac ratione P. Paulus misit manum ad aratrum, nec ab illo momento unquam respexit retro, semper giganteis passibus cæpto itinere progrediens.

§. VIII.

In Indias mitti petit, sed non impetrat.

Confestim advertit ejus Collegij Inquilinostam miramutatio, apparuit enim P. Paulus totus cogitabundus, & alienus ab omni animi laxamento; perpetuò ferè suo clausus cubinulo, aut orationi vacabat, aut sacrorum librorum lectioni. Ad corporis afflictationes quod attinet, petiit, & obtinuit ab arcanorum animi arbitro, ut earum tum multis excruciare semet liceret, quàm multas sine notabili valetudinis detrimento usurpare sibi posse videretur: quantum autem ipse magnanimo illo fervore suo ferre sibi posse videretur, nos quidem narrare non possumus; cum præter se & DEUM, arbitrum ejus rei nullum admitteret. Audiebantur tamen totâ domo formidabiles flagrorum ictus, quibus ille in se quotidie sæviebat, & variis minimèque dubiis indiciis arguere licebat, brevissima illi esse somni spacia; nec nisi nudos super asseres exigi solita. Manifestioribus argumentis perficiendæ Paupertatis studium prodidit. Inquisivit solerter, num quid esset, quo minus

aus indigeret, & quidquid horum invenerat, confestim cubiculo suo extulit, iis etiam adjectis, quibus agrè carebat; quo in numero fuit cistula viatoria, in quam, dum iter faciebat, suarum Concionum fascis includere consueverat; quas deinceps frusto telæ cerâ illitæ inseruit; atque hæc fuit tota sarcinarum moles, quam dum Concionum causâ ab una in aliam, quantumlibet remotam urbem abibat, secum deinceps ferre consuevit. Et quia postea caritas in eo semper crescebat, flammæ instar, aspirante propitiâ Spiritus Sancti aurâ commotæ, accensum in ejus animo est desiderium sanguinis fundendi, & vitæ in Christi honorem impendendæ, eumque in finem ardentem institit, ut ad Orientis Indias mitteretur; etsi Superiores, cum cognovissent, quantum vir tam præclaris instructus dotibus emolumentum afferre posset Christianis veteribus in Europâ, è majore DEI gloria futurum existimârent, si eò abeundi facultatem illi negarent. Neque tamen idcirco flagrans divino amore animus omni spe excidit fundendi pro Christo sanguinis, amico cuidam suo fassus, confidere se, quòd maritimo aliquando in itinere aut à Turcis, aut aliis à Christo alienis captus, beatâ illâ sorte sit potiturus. Pascebat interim Zelum suum solitâ Verbi DEI prædicandi exercitatione, nec unquam sacrum suggestum conscendebat, quin & longas preces, & acrem sui diverberationem præmitteret. Ita autem se diverberabat, ut cum Mantuæ concionatus est, vicini aliqui, qui è regione Collegii habitabant, audito tanto verberum strepitu, tamque in longum protracto, ad Collegium accurrerent curiosè quæsituri, quisnam tandem è Patribus tam atrociter in se sæviret?

Sacras & Apostolicas Excurfiones aufpicatur.

HIs tamen non contentus P. Paulus, difpiciebat fecum folicitè, quodnam tandem gratiffimum DEO fuo facrificium offerre poffet? Poff multas eam in rem fuas preces incitari fe à DEO fenfit ad totum fe facrarum Expeditionum, feu Apostolicarum Miffionum ministerio impendendum, ut quod & tam excellens, & tam animarum faluti proficuum effer. Bonâ igitur Superiorum fuorum veniâ orfus effer toto animi corporisque nifu labores fuos Apostolicos ab anno feculi fexagesimo quinto ufque ad nonagesimum fecundum, quando eos Summi Pontificis imperio abrumpere coactus effer, Romam ab eodemmet, ut fubinde dicemus, avocatus. Ubi fe tanto honore dignatum, & tam nobile proferendâ divinâ gloriâ instrumentum electum advertit, animos fibi fubdidit ad juratum Stygi bellum movendum, & fequenda quàm proximè poffet veneranda veftigia Sanctorum Antonij Patavini, Vincentij Ferrerij, Bernardini Senenfis, aliorumque qui fudoribus fuif Italiae folum facundârunt. Erit fortaffe, qui temerarium exiftimet P. Paulum noftrum cum nobiliffimis his ac ftrenuiffimis Ecclefiae Pugilibus comparare. Certum tamen effer, quòd quisquis fuif ipfe oculis ufurpavit tantam mortalium, quæ ad eum audiendum confluebat, multitudinem, tot fccleratorum hominum ad meliora reditum, tot juratas inimicitias pofitas, & tam multa alia illuftria facinora, ad quæ Sacris his Expeditionibus multi excitati funt, pleno ore fateatur, omnia quæ eo in genere narrantur, poffe quidem à multis accipi tanquam exaggerando difta, re ipfa autem longè infra verum effer.

§. X.

Ratio quam in sacris Excursionibus tenebat.

Hanc autem in Sacris his Expeditionibus rationem Pater tenebat, sibi propriam, & quam postea plures de Societate sunt imitati. Cùm extra civitates in oppidis aut pagis instituebatur Missio, eum commorationi suæ deligebat locum, ad quem aliis vicinis è villis & Parochiis commodè accedere inquilini, & eorum, quæ ex sacris illis functionibus redundabant, emolumentorum participes esse possent. Hunc autem ad locum plerumque se conferebat versùs vesperum diei ante destinata, ibique moram trahebat per sex, octo, aut decem dies, ut plus minusve temporis res poscebant. Præbebat autem his occasionibus se spectandum, indutum brevi & malè factâ tunicâ, cum baculo viatorio in manu, sacerdotalium precum libro sub axilla, parvulo Christi in crucem suffixi sigillo ad pectus, B. Virginis Rosario, quod dicimus, ex cingulo pendente. Ante omnia incedebat pedibus ac tibiis planè nudis, more constantissimo, quem mox ab egressu è Collegiis ad suum, post menses aliquot in Expeditionibus positos, reditum lege perpetuâ retinebat. Neque hæc, quæ nudipes obibat, itinera paucorum passuum, & non magnæ molestiæ videri debent; cùm P. Joannes Petrus Pinamontius, perpetuus ejus & individuus in hisce expeditionibus comes asserat, factò diligenti horum itinerum examine, & calculo inito, videri sibi, si in censum veniant tam locorum intervalla, è quorum aliis in alia migrabat, cum variis & multis solenni ritu obiri solitis supplicationibus, P. Paulum quot annis quadringenta saltem passuum millia confecisse: & tamen crebrò incedendum fuit viis alpestribus, stratis
C
acuto

acuto silice, aut saxis asperis, coopertis multa nive & glacie, ut præsertim illi accidit cum ex Hetruria in Longobardiam, profectus est; ubi quadraginta & amplius milliarium iter per nives & glaciem ita nudipedi conficiendum fuit. Nec semel accidit, ut in spinas indueret pedem, non absque cruore, & sensu doloris tam acri, ut velut febrili frigore agitated contremisceret, ut testis est ille quem dixi, comes individuus. Et verò liquidâ voluptate perfundebantur, quicumque aspiciebant virum incommodis his tam malè habitum, hilarem tamen semper ac serenum, sic ut in intuitibus teneros, & suavissimos pietatus sensus excitaret.

§. XI.

Prosecutio ejusdem argumenti.

ITa delatus ad destinatam Missioni sedem P. Paulus, obvios habebat cum loci sacro Curione, certis Sodalitatibus adscriptos cum solenni suo apparatu, & Populum frequentissimum. Desiderabat, ut quanta maxima esset sic excipientium multitudo; cum diceret, id honoris sacræ illi Expeditioni exhiberi: unde tanto hanc frequentiam studio procurabat, quantò repudiabat, & abhorrebat omne affectantium agmen, cum Expeditione finita abibat aliò, propterea quòd id honoris ipsi Missionario exhiberi assereret. Populus, qui ad eum excipiendum confluxerat, utrumque viæ latus occupans, mox atque ille in oculos incurrebat, humi provolutus in genua, magnis vocibus & junctis manibus poscebat, ut bene ipsi precaretur. Ille hoc spectaculo in DEUM absorptus, vultu qui tantum amoris, quantum majestatis spirabat, & ipse procumbens in genua, Cruci affixi Servatoris simulacro è manibus Parochi, &

non.

nonnunquam ipsorummet Episcoporum arrepto, Magnæ DEI Matris preces Litanevticas cum cantu exorsus omnem Populi multitudinem deducebat ad Templum, ubi adorato DEO Eucharistico prima vice è gradibus Altaris præsentem alloquebatur, Orationis suæ argumentum ex illis Apostoli verbis mutuatus: *Pro Christo legatione fungimur, tanquam DEO exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini DEO*: proponebat immensam DEI bonitatem, qui injuriis à nobis laceffitus Legatos suos mitteret, ad offerendam, & pactis firmandam pacem. Invitabat idcirco omnes ad seriam de admissis noxis suis pœnitundinem. Hortabatur eosdem, ut frequentes se sisterent ad sacras illorum dierum functiones, utendùmque occasione tam oppotuna, existimarèntque eam velut Sanctam Hebdomadam, totam DEO, & magno summique momenti Salutis negotio gerendo consecrandam. Subinde ad Christum in Crucem suffixum conversus (id quod fermè inter lacrymas factitabat) petebat ab eo Animas omnium eorum, qui ad audiendum ipsum essent venturi, tanquam præmium sanguinis pro ipsis fusi. Sub finem recitabat Hymnum *Ave Maria Stella*, Matris Misericordiæ præsentem opem exposcens; hortabaturque Auditores, ut nulla non die ad ipsam confugerent, ad impetrandum felicem cœpti negotij successum; atque ita sacro velut igne succenso recipiebat sese. Die sequenti antequam illucesceret faciebat ad Aram, ubi tantum ferè fundebat lacrymarum, tamque pia animi sensa è vultu promicabant, ut Sacrum illud pro utilissima Concione esset Populo, qui semper numerosissimus aderat & avidissimus. Sacrificio peracto parabantur omnia ad agmen supplex ad locum aliquem vicinum educendum. Præibat unus aliquis cum Cruce, quem sequebantur viri,

bini ac bini, post hos Pater Paulus comite Parocho & aliis Sacerdotibus veniebat, vultu hilari, pedibus, ut semper, nudis, baculo in manibus, pileo in capite: succedebant feminae, quas proprium praecedebat vexillum, modestiam oculorum tantam, ut Angelicum quid spiraret, & teneros animi sensus excitaret. Per iter canebantur semper pluribus choris nunc preces Litaneuticæ, nunc ad globulos Angelica salutatio, aliàs Psalmi, Hymni, aut sacra Cantica, unum maximè rhythmis constans, quos ingeniosus ipse P. Pauli Zelus excogitavit, quibusque sacra & præcipua Religionis nostræ mysteria, & dictamina exprimebantur. Interpolabant singulas strophas, aut versus, voces illæ suavissimæ, ab omnibus alto clamore ingeminatæ: *Lodato è ringratiato sempre sia il nome di Giesù, e di Maria.* Latine dixeris: Jesu & Mariæ, laudes semper sint & gratiæ. Nec est qui satis explicet commune solatium, quo perfundebantur omnes, dum montes circa ac valles divinis personabant laudibus, gratissimam utique, non cælo minus, quam terræ harmoniam. Sic ibant per duo, tria, aut quatuor passum millia, donec delati ad destinatum locum exciperentur ab alia multitudine, à qua sollicitè & avidè expectabantur. Subinde P. Paulus Crucifixi signo à Parocho accepto, plerunque patentem alicubi in campum se conferebat; tum quia templa non satis capiebant densissimam, quæ confluxerat, audientium multitudinem, tum ut facilius ad omnium aures in libero & patenti loco vox allaberetur. Hic conscenso altiore aliquo tumulo, magno & incitato fervore perorabat, solitus totam orationem claudere pleno affectu colloquio cum Christo, cujus signum arctissimè stringebat brachiis, & calentibus lacrymis perfundebat. Dein curabat se edoceri, num qui es-

sent

sent in loco, qui inimicitias inter se gererent; quales ubi rescierat, felici ferme successu animos ferocissimos ita repente mutabat, ut extet memoria, alicubi in Placentini Ducatus montibus multorum inter se animos stabili pace conciliasse; cum tamen ob viginti facile caedes perpetratas jam ad vindicandas novissimis exemplis injurias accincti starent. Relictis ita in pace, magnoque affectis solatio popularibus illis, eodem ordine & cantu ad stabilem Missionis locum re dibatur.

§. XII.

Ulterior Missionum descriptio.

Post meridiem deinde jam undique propinquabant supplicantiū agmina magnā religione sacros hymnos concinentium, crantque ea semper numerosissima: etsi enim Parochorum aliqui animo aut abjectiore, aut divini honoris minū studioso subducere se principio niterentur ab adducendis ad hęc vitæ pascua ovibus suis, cum dicerent; ne quidem inventuros se è suorum numero aliquem, qui Crucis labarum ceteris præferret; ubi tamen subinde ad rem veniebatur, adeo præter spem succedebant omnia, ut desererentur negotia, greges, domus, quin & pagi toti: unde semel accidit, ut, cum prædones aliqui in pagum venissent incolis planè vacuum, auferre inde pro arbitrio potuerint, quidquid placuerat. Multi se concubiā nocte, proripiebant è strato, ut necessariis negotiis tempestivè defungerentur. Neque quidquam gratius aut filiabus Parentes, aut uxoribus Mariti præstare poterant, quàm si demissè flagitantes non impedirent ab adeundis exercitationibus piis Missionum; & nonnulli, qui quoti-

diano labore vivebant, contenti erant carere mercede, respondente operi, quod facturi erant tempore, quo alii ad sacras has functiones accedebant. Constat etiam de multis Personis aut habitudinis delicatæ, aut valetudinis afflictæ, quæ aliàs prodire non audebant ad Sacrum diebus ab opere feriatis in templo audiendum, eas totâ hebdomadâ his occasionibus solitas comitari supplicationes ductas per vias & longas, & oppidò incommodas. Imò in narratione typis data de Expeditionibus sacris à P. Paulo obitis in Montibus Ducatus Mutinensis anno 1672. legere est eventum memoriâ dignam, Sacerdotis, qui plurium annorum spatio tam dirè habebatur à molesto rhevmate, ut vix unquam quindecim, aut viginti abirent dies, quin acerbos admodum ejus effectus experiretur, intumescens cum diro dolore pedibus, maximè si tantillum madefierent, aut frigoris aliquid sentirent. Is tamen cùm sacre Expeditionis occasione nudipes semper pluvio etiam cælo incessisset, nec tunc, nec postea mali illius ullas reliquias expertus est. Nihilominus admirabilitatis habet illud, quod Villæ, Diæcesis Lucensis oppido, cuidam Ordinum Structori militari accidit, qui ferè quot mensibus stomachi & sanguinis noxiæ ac redundantis calore in una tibiæ sacro igne vehementer torquebatur. Cùm ita solitis doloribus malè haberetur, voluit & ipse nudis pedibus supplicantium agmen comitari, & remedio, tam naturâ suâ non apto ad curandum, quem æger pariebatur, morbum, omnis evanuit dolor præsens; & novem post mensibus testatus ipse est, ad eam usque horam nihil se ampliùs pristini mali sensisse. Nec defuerunt è diverso, qui pœnas luerent modicæ in DEUM pietatis, & æstimationis sacrarum earum functionum,

Hac Sacer- Non procul Castro Acquaro Domini aliqui operis suis per-
mittere

mittere noluerunt, ut his functionibus adessent, & semen-
 tis spargendæ laborem interromperent: sed eo anno ne-
 rantum quidem ex agris in horrea intulerunt, quod sequen-
 tis anni sementi sufficeret. Alii quoque in tractu mariti-
 mo Liguriæ invitati humaniter à Patre, perrexerunt fœ-
 num, ut cœperant, secare; cùm obortus repentè ventus
 vehementissimus fœnum omne disiecit & abstulit. Atro-
 ciùs punitus est juvenis quispiam, qui ne adesse sacris
 functionibus cogere-^{dorum} tur, conscenso mulo aliò parabat abi-
 re. Egressum siquidem oppidi portâ, mulus posteriores in-
 pedus erectus ex ephippio subjectos in lapides ita excussit,
 ut miser malè contuso capite & ossibus, vel ingratiis suis
 redire in oppidum cogere-^{nonnemo} tur, ^{juratus} ^{testatus} ^{est.}

§. XIII.

Quibus de rebus in Concionibus actum sit.

SUbinde quotquot ita diversis è locis confluerant, pa-
 tenti in campo collecti pulchro ordine, seorsim viri à
 feminis, affidebant: tum P. Joannes Petrus Pinamontius,
 ardens P. Pauli socius, prodibat ad doctrinam Christianam
 è loco aliquanto editiore tradendam, explicatis articulis
 magis necessariis de recto Sacræ Confessionis & Commu-
 nionis usu, de præcepto veniæ inimicis dandæ, de fugien-
 dis proximis peccandi occasionibus, aliisque hujusmodi,
 allatis ad rem affirmandam historiis, & methodo, tali Au-
 ditorum generi tam aptâ, ut utile dulci permiscens non
 doceret magis, quàm mirè delectaret. Eâ exercitatione
 finitâ pergebat P. Petrus erudire teneram ætatem in ele-
 mentis fidei: alii autem in Templum se conferebant; ubi
 proposito Eucharistico ferculo recitabatur parva Sacratif-
 simorum

fimorum Christi Vulnerum corona, quam P. Paulus, Sacerdotali albo indutus amiculo, interpolabat è suggesto triplici ad Manus, Pedes, & Latus Servatoris colloquio; mox presentibus ducto in crucis formam Eucaristico ferculo bene precatus, posito, quod diximus, albo amiculo, sublime Cruci affixi simulacrum præferens, reducebat turbam ad locum, quo paulo antè Religionis nostræ præcipua Mysteria sunt explicata. Hic cantato *Laudate Dominum omnes Gentes* & ingeminatâ ab omnibus alta voce Salutationis Angelicæ formulâ conscendebat suggestum, & orationem suam ordiebatur. Cujus generis Conciones illæ fuerint, qui non audivit, agrè animo concipiet: Sufficiat nôsse, fuisse plenas succo sacrae eloquentiæ excoctissimo, animatas rationibus efficacissimis, affectibus vehementibus, figuris vicacissimis, & ante omnia Spiritus ardore tanto, ut qui auscultabant, Sanctum Indiarum Apostolum Franciscum Xaverium audire sibi viderentur. Argumenta Dissertationum erant lectissima, è solidioribus, quæ doctrina Evangelica proponat, de necessitate Pœnitentiæ, de summo eorum periculo, qui hanc ad mortis momentum differunt; de peccati lethalis gravitate, de formidandis DEI Judiciis, de inexplicabili suppliciorum Inferni atrocitate, & quæ sunt alia generis ejusdem, idonea ad excutiendum dormitantibus somnum, revocandósque ad Christianam prudentiam eos, quos stulta Mundi axiomata dementâssent. Progediebatur dein semper ad argumenta quædam particularia, & invehebatur in unum aliquod eorum scelerum, quæ magis grassabantur; ut, in prava exempla, quibus Animæ DEO auferuntur; in stultam verecundiam suas noxas in sacro tribunali reticentium; in odia & inimicitias inveteratas; in furta tam rerum, quàm

quàm famæ alienæ, in choreas ac ludos, qui serviunt ad sexcenta scelera fovenda. Sub finem dein sacræ concionis animi sui ardore impulsus non rarò, ut exemplo alios ad vindicanda in se sua scelera permoveret, coronam spinis horridam arctè apprimebat capiti. Mox injecto in colum fune momento superiore se veste sua spoliabat, sub qua tunicellam aliam gestabat à tergo apertam, & arrepto flagro ferreo atrociter se diverberare incipiebat. Nec isto contentus aliud excogitaverat instrumentum, majori longè dolori inferendo natum. Suber id erat rotundum, bractea clausum tenui, cui quinquaginta facilè acus sic erant insertæ, ut earum extarent capita. Hoc in ultimis Pœnitentiæ supplicationibus nudum sibi pectus magno tundeat impetu; solitus etiam eo uti ad frangendam indomabilem quorundam in odiis, & pace hostibus danda duritiem; tantùmque ea re fundebat sanguinis, ut tandem Medici cogèrentur, ad manifestum vitæ periculum arcendum, moderatum hujusce supplicij usum imperare. Non est cuiquam difficile, conjecturâ assequi, quos animorum motus, in coronâ spectantium tam densâ, pia ejusmodi crudelitas excitaret. Aliud non erat videre quàm lacrymas; non aliud audire, quàm gemitus, & clamores Misericordiam à cœlo exorantium. Et sanè ita semper animos hæc concionandi agendique P. Pauli ratio, afficiebat, ut videretur fieri non posse, quo minùs intimo dolore audientes percellerentur: & hinc non semel contigit, ut Peccatorum aliquis, certus hære in suis flagitiis, stygio actus instinctu, è destinato sacræ huic expeditioni loco se subduceret, & alias interim in terras commigraret.

Apostolicarum Concionum fructus.

Longè plurimi porro, quos sua tantum curiositas ad unam aliquam ejusmodi Concionum audiendam pellexerat, eâ feliciter capti hæserunt. Obtigit bona hæc fors non paucis Meretricibus, quæ ab infami pudoris nundinatione ad præteritæ vitæ turpitudines, asperâ vivendi ratione eluendas, inductæ sunt, quibus Pater, quâ erat in omnes caritate, de honesto receptu prospexit. Nec dissimilem experti sunt sex latrones publici, qui simul omnes ad meliora reducti ad Patris pedes, admissa flagitia detestari, se abjecerunt; ille autem superatis non levibus difficultatibus, à Principe, cui suberant, ad sua postliminio redeundi gratiam impetravit. Atque ex isto hominum genere, quo non aliud consceleratus est, tam multi reducti sunt, ut Placentinæ urbis Episcopus in suis ad supremum Societatis nostræ Præsidem literis, ita scribere potuerit. Videre fuit in Supplicationibus etiam ordinariis & quotidianis turmas Prædonum publicorum, qui sacco induti, coronati spinis, nudipedes vastæ molis cruces humeris gestabant. Soliti antea vias obsidere & calles, nunc pessimo vivendi genere relicto, & compositis cum DEO rationibus, decreverunt vitam deinceps Christiano homine dignam vivere. Plus admirabilitatis habuit nonnullorum è Judaica fæce reductio. Hos inter nonnemo, cum in animum inducere non potuisset, fictitiam falsâque Religionem illam esse, quam tanto animi ardore prædicari, & tantæ pietatis argumentis à numerosissimis turbis palàm agnosci animadvertibat, mox à Concione in omnium oculis accurrit ad figenda Cruci affixo Christo

Christo oscula; & Pater præ gaudio flens arētissimè illum complexus est, incredibili populi lætitia plausūque. Perducta hac ratione ad finem concione Pater vehementiùs se, quàm unquam aliàs, diverberans, facie ignem spirante dicere consueverat: *Siquis vestro è numero nullius sibi noxa conscius est, hic subsistat: sed qui se perinde ac ego multorum reum scelerum novit, me sequatur*: cum dicto templum versùs progrediebatur, ubi cuncti in se nullo non die flagris sæviebant. Pluribus in locis non solum usus nullus erat ejusmodi diverberationis, sed ne quidem quid rei esset, noverrant: quin, cum audiebant narrari, sacrarum harum expeditionum tempore ejusmodi præteritas noxas vindicandi genus usu exerceri, ridebant scilicet, & jactabant, nunquam futurum, ut apud ipsos quidquam tale exercitaretur. Nihilominus cum ad rem ventum est, Patris exemplo permoti, accurrebant agmine tam denso, ut templi fores quamprimum claudere necesse esset, quin & nonnunquam armatos illis apponere, qui nimiam multitudinem arcerent, quæ omnia intus tumultu complèsset. Clausis proin januis Psalmus quinquagesimus canebatur, & præsentis omnes diris in se modis sæviebant flagris. Qui flagra propter multitudinem nancisci non poterant, aut obviis funibus, aut cingulis ferro armatis diverberabant sese; quin nonnullis eum in finem globuli serviebant, quibus filo infertis coronam Dei paræ teximus: quos omnia deficiebant alia instrumenta, palmis faciem, & pectus pugnis tundebant: nec oportet tacere militis cujusdam, etsi parùm prudentem, fervorem, qui pilæ cereæ ex tuniculo suspensæ inseruit fragmenta vitrea, seque ita dilanians parum abfuit quin immedicabilis gangrænæ malum contraheret. Ad quæ sita subinde Patris, quæ talibus occasionibus proponebat, respondebatur clamore

D 2

com.

communi omnium. *Pacem, veniam: Vivat JESUS: mori potius, quam peccare amplius:* & his vocibus tanquam Echo respondebat manuum comploſio, & sonorus piusque planctus feminarum, quæ foris stabant, ſemper ab hisce exercitationibus excluſæ. Nec rarò Pater novo impuſus inſtinctu quærebat altâ voce: *Quis è cunctis, qui adſumus, omnium eſt conſceleratiſſimus?* & tum miſerabili clamore cuncti respondebant: *Ego, ego:* ingeminabanturque uſque eò & lacrymæ, & verbera, ut locus ille in famoſum illum Pœnitentium carcerem, quem Climacus deſcripſit, permutatus eſſe videretur. Et fanè non modici laboris res erat ſtatueretandem tam diræ verberationi modum & finem, cum vix iterata, quæ dabantur, ſigna ſufficerent, ne excederetur præfixū temporis ſpatium, quod horæ quadrante erat definitum.

§. XV.

Nocturna Diverberationis ratio.

HÆc, quæ interdium fiebat, ſui diverberatio eorum maxime cauſa fiebat, qui aliunde adventabant: ſiquidem in locis frequentioribus ſub noctem denuo ad eandem exercitationem Pater ſolos loci inquilinos convocabat; ſervabaturque hic ritus. Ingruentibus tenebris Cruci affixi Chriſti imago geminas inter grandiores faces ſuper Altaris gradus in nigro tapete collocabatur. Inde collecta jam multitudine, ad æris campani ſonum, ſuperveniebat P. Paulus, ſuâ illâ tunicellâ à tergo apertâ indutus, quam craſſo fune adſtrinxerat: pendeat è collo capiſtrum horribile, caput & faciem velabat cucullus niger, longam catenam pedes trahebant, & manum crudele è ferro flagrum armabat, Hoc tam lugubri in habitu proſtratus coram Ara adorabat demif-

demissè Servatorem : Sacerdotum verò aliquis nudam crucem præferens, pluribus cinctam facibus, longum supplicum agnem è templo educebat. Incedebant magno numero, bini semper, qui Sodalitatibus adscripti erant, propriis quique tunicis induti, nudipedes omnes, nec pauci spinis coronati. Complures horum inflictis sibi verberibus sanguinem eliciebant; & ferme eorum in numero adolescentuli erant tenerâ ætate, qui & ipsi in nondum noxia corpora sua verberibus sæviebant non sine tenera spectantium miseratione. Nec pauci insolito se excrucianti genere utebantur, quod suus illis ardor dictabat. Hi vastæ molis, nec sanè pro modo corporis, cruces gestabant humeris: alij ponderosa è collo saxo suspenderant; iterum alij pectus tundeant silicibus; nec defuerunt, qui robustis catenis servorum instar se mutuò adstringerent: quive extensa brachia illigarent trunco, & veluti cruci affixi incederent: quin videre fuit nonnullos, qui corpore in terram proni, animo in cælum erecto, bestiarum instar bouum juga sibi iniicerent, ut hac sui abjectione & toleratis ludibriis vindicarent dementiam, quâ probroso Dæmonis jugo sese subdiderant. Neque solum de plebejo ordine aliqui hæc de se dabant peccata execrantium exempla, sed viri Nobiles, Sacris adscripti Familiis, & cujusvis alterius quamlibet spectatæ conditionis homines, quin non rarò Dominæ constitutione corporis tenerrimâ, tectæ cucullis, & humeris lineâ telâ, modestiæ ergò, opertis, ex abdito sese aliorum turmæ inferebant, & crudeliter in se verberibus animadvertabant. Sodalitatum agmina sequebantur Sacerdotes, nudipedes & ipsi, & spinosis sertis horridi. Horum agmen claudebat P. Paulus eâ, quâ diximus, plenâ sacri horroris formâ vestitus, suumque atrocem plenè in morum & toto brachi-

orum robore, tergum contundens. Ultimo in agmine ibant viri reliqui, ac denique feminae. Ubi ad locum aliquem amplio rem ventum erat, interfistebat totum agmen, & P. Paulus eminentiore tumulo conscenso, remoto vultus tegumento, effatum quoddam, sacris promptum è literis, inculcabat, & illas maximè formidabiles Christi Servatoris minas, tonantis magis quàm concionantis sono, ingeminabat: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Peccatores, aiebat, aut Pœnitere, aut æternum perire. Sciatis certò inter hæc duo medium non dari; Statuite igitur apud vos, & edicite, quodnam horum duorum vos eligatis Pœnitentiam, aut Infernum.* Ejusmodi ad quæstionem omnes salutari, pavore consternati finem non faciebant inter lacrymas exclamandi: *Pœnitentiam, Pœnitentiam*: neque sanè explicari satis potest, quis ejus Populi sensus fuerit, dum inter noctis tenebras, in illo tam horrifico apparatu spectabat virum tam virtutis doctrinæque famâ inclytum, qui sudore & lacrymis undique perfusus, tanquam alio ex Mundo profectus tanto ardore in DEI nomine Pœnitentiam ipsis inculcabat. Sic post longas ambages redibat ad templum supplicantium agmen, exclusisque pro more feminis initium dabatur diverberationi nocturnæ, quam profectò jure quàm optimo, Inferni flagellum quis dixerit. Ibi enim verò serio, & nequaquam velut in scena, omnes detestabantur peccata; ibi decreta concipiebantur quàm firma uspiam concipere potest animus malè admissorum pœnitens: unde fuit, qui non dubitaret asserere, satis sibi esse, si antehac admissorum scelerum gratiam ipsi DEUS faceret; nam quod ad futura spectaret, sibi de lapsu in posterum satis cautum esse. Aliquam multi Peccatores, qui ad eam diem DEI, & animæ suæ planè oblitè in suis flagitiis ex toto penitusque occaluerant,

luerant, tunc totis animi viribus dolentes illa deplorabant; & quia nonnulli palam se coram omnibus de iis accusare parati erant, vix tota disertorum imperiorum vi abstinere illos Pater potuit, & os iis obturare. Fuit inter alios in una sacrarum istarum functionum homo inops, qui extracta è sinu crumenâ nummis referta, en, clamare occæpit, hi nummi à me per injuriam alteri ablati sunt; accipe eos, Pater sancte, Pater benedicte, & redde illos cui debentur: nec cessabat clamare & flere; cùm videretur sibi pro tenui lucro Christum cum Juda vendidisse; quæ res ad planctum similem ceteros qui audiebant, permovit. Jure igitur ac merito vir quidem magnus, cùm aliquot istiusmodi Pœnitentium exempla observasset, dicere solitus est; nunquam se in animum inducturum fuisse, Sacras P. Pauli Expeditiones tantarum esse virium, nisi suismet ipse oculis perspexisset.

§. XVI.

Ultima diei in Missione functiones.

Interim inter pias ejusmodi exercitationes ultima appropinquabat dies Generali, quam dicimus, Communioni destinata. Ut confertæ multitudini fieret satis, necesse plerumque fuit Sacri hujus Convivij functionem apertis in campis instituire, ubi extemporale templum ex arborum ramis, aliisque virentibus plantis ac herbis non absque ingenio & arte struebatur, & in eo Altare quàm fieri poterat ornatissimum; idque curabatur semper, ut pluribus portis aditus pateret, ut absque omni perturbatione ac tumultu parte unâ viri, parte alterâ femina, intrarent exirentque. Jam ante creperam auroræ lucem videre erat accedentes multis

viis

viis cum lucernis aut facibus, & harmonico cantu numerosas Sodalitates, cupidas Angelicæ Dapis quàm primùm sumendæ: & Pater primus omnium Sacris operatus, hilari & indefesso studio ubique aderat, nunc necessaria præparando, nunc divinum epulum suismet manibus dispartiendo, nunc verbis sanctum ardorem spirantibus omnium ad divinam dapem accedentium animos inflammando: quorum numerus sæpe ad octodecies; quin & ad vicies mille ascendebat: quamquam supra omnem numerum erant accensa eorum studia, pia suspiria, & lacrymæ aliis occasionibus haud sanè consueta. Nec poterat nisi teneros admodum sensus excitare, numerari sub illa viridantium arborum umbrâ, nunc quadraginta, nunc quinquaginta sacros Judices, singulos circumdatos multâ dolentissimè poenitentium turmâ; sic ut omnes campi illi novum viderentur fructuum genus parturire, fructuum nimirum cælestis Paradyfi, qui ad reddendas DEO laudes efficacissimè excitabant.

§. XVII.

Ultima supplicationis Descriptio.

TRansacto subinde meridie, & tantillo temporis spatio ad vires reparandas concesso, initium fiebat postremæ, & præ ceteris apparatus Supplicationi. Primo post prælatam Crucem loco ibant puellæ albis induræ vestibus, coronâ è spinis in capite, & velo, quod partem vultûs obtegebat, oculis in parvum Christi in Crucem suffixi simulacrum, quod manibus præferebant, defixis. Has excipiebant feminae aliæ, Viduæ, Conjuges, solo vestium colore à primis diversæ. Mox Sacerdotum nudipedum venerabile agmen,

gmen, injectis collo funibus, crucem, aut calvariam manu præferentium veniebat. Insistebant horum vestigiis, certis adscripti Sodalitatibus, operto vultu, & togis oblongis; viri dein alii in vestibus brevibus, cum suo singuli socio, nudis pedibus, & capite spinis incincto. Constabat sacrum hoc agmen fermè pluribus millenis, quorum non pauci flagris armati, sanguine quem fundebant, signabant vias, per quas ibant, & hinc si uspiam alibi, cujuslibet ardor ingenij sui vires expromebat ad interna pœnitentis animi sensa peculiari aliquo indicio & argumento prodenda. Inter hæc Sacerdotes mæsto & lugubri cantu *Miserere* ordiebantur, ceteris singulas Psalmi strophas miserabili carmine *Miserere nostri Domine, Miserere*, intercalantibus; quod tubæ instar cælestis cunctos stimulabat ad iratum DEUM sincero de admissis dolore placandum. In Supplicationibus tamen hujusmodi spectabilius nihil erat, quàm Pater Paulus ipsemet. Ibat ille postremus omnium, profundâ quadam sui despicientiâ in DEUM absorptus, lacrymisque suis innatans, cum prægrandi Christi incrucem suffixi simulacro, & præter vestem Pœnitentium, aliorum vestibus non absimilem, raptabat innexam utrique pedi catenam tanti ponderis, ut ægrè admodum gressus promoveret. Concurrerat autem Populus, sacri spectaculi avidus, numero tam incredibili, ut in littoralibus Liguriæ tractibus aliquando facile septuaginta mortalium millia censa sint, quorum non pauci triginta, quin & quadraginta, passuum millia confecerant: multi cum spectandi locum è plano non invenirent, arbores conscendebant, quarum rami cum pondere insidentium non sufficerent, etsi crassi firmique aliàs, non semel crepuere. Toto porro supplicum agmine ad destinatum paratùmque in campis locum delato accingebat se Pater ad

E

Conci-

Concionem, in qua totum suum ardentissimum Zelum ex-
 ereret. Argumentum ejusmodi Concionum erat, Perse-
 verantia in bene cœptis, ad quam ut efficaciter audientes
 incitaret, media proponebat & suavia, & potentia; cujus-
 modi sunt, tenera & constans pietas erga DEI Matrem, o-
 mnium gratiarum à summo DEO constitutam Diribitricem;
 creber divinorum Mysteriorum usus; & ante omnia, fuga
 occasionum: cùm sperari vix, ac ne vix quidem possit, non
 ruiturum tandem in præceptum eum, qui semper ludibundus
 circa extremum marginem oberrat. Inde progrediebatur
 ad bene precandum cunâctis nomine supremi Ecclesiæ Pa-
 storis, ut mors fert Patrum Societatis in sacris hisce expedi-
 tionibus. Priùs tamen, velut Vatis Eliæ incitatus spiritu,
 sumpto in manus Cruci affixi simulacro, horribiles diras ful-
 minabat contra illos, qui primi auderent rumpere commu-
 nem concordiam jam stabilitam; iterum introducere con-
 suetudinem operum, quæ tam multis sunt cadendi, & in
 præceptum ruendi occasio; lusuum inquam veterum, chorea-
 rum, conventiculorum nocturnorum, amorum profano-
 rum, eamque in rem afferebat illa Josue verba: *Maledictus*
vir coram Domino, qui suscitaverit & edificaverit Civitatem
Jericho. Tum ad lenitatem compositus vertebat sese ad be-
 ne precandum cuilibet hominum ibi præsentium conditi-
 oni, suggestis cuilibet earum opportunis monitis. Preca-
 batur fausta quæque eorum familiis, domibus, pecoribus, a-
 gris, proventibus. Tandem accensâ face arreptâ exclamabat: *in ignem, in ignem Folia lusoria:* quæ eum in finem
 ipsismet à lusoribus, saniora jam cogitantibus, erant oblata;
 & cùm omnis multitudo magnis vocibus ingeminaret, *in*
ignem, in ignem, aliorum operâ cunâctorum in oculis cura-
 bat illa concremari. Mox initium fiebat concinendo Hy-
 mno

Josue 6.

mino Ambrosiano, *TE DEUM*, ad agendas DEO grates pro omnibus, quæ præfenti ejus ope rectè & ex virtute erant gesta. *Sed quia* (aiebat Pater ex intimo animi sui sensu) *probè perspicio me peccatis meis impediisse multo majores, qui consecuturi ceteroquin erant, fructus, quosque pro sua miseratione divina Bonitas parata erat concedere, par omnino est, dum vos gratias illi agitis, ut ego veniam ab eadem quam demississimè petam, & eam noxam in me, parte saltem aliquâ, vindicem: & cum dicto nudatis humeris arreptoque ferreo suo flagro atrociter tergum suum laniabat. Quantumcunque porro sanguinis ille funderet, haud minùs sanè lacrimarum affundebat numerosissimus ille populus, permotus spectaculo viri, qui non contentus ipsius causâ tantum profudisse sudoris, videbatur omnem etiam venarum sanguinem salutis eorum causâ velle profundere. Non poterant audiri concinentium Sacerdotum voces, sed lugubris tantùm planctus & clamores, orantium Patrem, ut cessaret tandem à laniena non suis, sed illorum peccatis & sceleribus debitâ. Sic Pater erectus in pedes, & vale ipsis dicturus ultimum: *Christiani mei, aiebat, vos ego hîc in aperitis vestri, & mei Servatoris brachiis relinquo; cui ex imis animi mei visceribus vos commendo. Non credo, quòd nos mortali hac in vita iterum visuri simus invicem; videbimus nos, DEO bene juvante, iterum in cælo. Ubi nuntium mortis meæ intellexeritis, rogo vos per illum, quo vos arctissimè complector, amorem, ut dignemini à divina Bonitate impetrare requiem anima mea.* Tum enim vero præquam aliàs personabant clamores & ejulatus, sic ut totidem vicibus restaurari videretur plena illa tenerrimi affectus Tragœdia, quæ data est, cum Paulus Apostolus Mileto Ephesum profecturus vale ultimum Christianis suis dicebat. Plurimos omnino re-*

perire erat, qui se illi adungere comites studebant, nec avelli poterant à Patre tam amato, & amante: unde necesse plerumque fuit, ut clam ille, fugientis potiùs, quàm proficiscentis more, se subduceret.

§. XVIII.

Abitus Patris ad Missiones alias.

ITa Pater Paulus, quin unquam interquiesceret, sub vesperum mox illius diei, aut, si tardè, sub auroram sequentis pergebat ad arduos suos labores alio in loco inchoandos, & ad falcem in novam semper messem mittendam. Quantumcunque densi cœlo imbres caderent, quantumcunque ferocirent venti, etsi noctu per horridas eundem silvas, aut vias asperrimas, nullo tamen horum incommodorum ille absterrebat, sed ibat primus omnium vultu hilari, animòsque comitibus addebat: quin dicere solebat, eos qui statuissent Expeditionibus hisce Apostolicis sese impendere, eo se numero habere debere, quo procubitores in militia, qui apertissima in vitæ discrimina se coniiciunt. Altè idcirco in animum demiserat cogitationem de Inferorum suppliciis, de suis noxis, de æternitate, quæ facile illi reddebat quidquid esset ferendum: unde si quis eum aliquando hortabatur, ut majori ipsi sibi curæ esset, ut tueretur se à nimbis, qui densi ruebant; reponere consueverat; haud paulo levius esse aquas, quàm ignem pati; sæpe etiam addere solitus: ô si sciretis, quantopere illum ego formidem! Aliàs cum nonnemo rogabat; ne se verberibus tam malè mulctaret, tantum sanguinis funderet, Apostolicum illud in mentem revocabat; *Sine sanguinis effusione*

Hebr. 9.
v. 22.

NON

non fit remissio: Aut certè altè ducto suspirio agebat: haud procul est æternitas.

§. XIX.

Ratio Missiones in urbibus instituendi.

ATque hæc quam diximus ratio erat, quam Pater Paulus in pagis ac oppidis, prout res ferebat, tenere est solitus. Nec multum huic dispar erat illa, quam tenebat in urbibus. Solùm pro eo quòd in agros camposque prodiret, & vicina in loca populum manè deduceret, in Templum aliquod intra muros, ad pios sensus excitandos aptius, supplex suum agmen deducebat. Unde facilè quis colliget, quàm & gratæ & utiles eodem semper modo sacræ istæ functiones acciderent. Sanè Serenissimi Principes Parmensis, ac Mutinensis, qui in ditionibus suis integræ ejusmodi Expeditioni Sacræ, magno in publicum exemplo, adesse dignati sunt, etiam atque etiam vehementer illasmet admirati, laudibus celebrârunt, tanquam à Patre Paulo singulari DEI instinctu ad animarum salutem inventas. Idem affirmârunt omnis conditionis homines, Præfules, Purpurati Ecclesiæ Patres, quos inter Eminentissimus Rossettus, gloriolæ recordationis, Faventinæ tum Ecclesiæ Pastor, non solùm ingentem animi lætitiâ præ se tulit, cum iis Dicecesis ipsius excolebatur, sed etiam cum à Parochis & Vicariis literas accipiebat nuntias ingentium bonorum, quæ identidem ex P. Segneri expeditionibus nascebantur, consueverat illas lacrymis inter legendum aspergere, quas ipsi ingens solatium expresserat è tam prosperis & optatis successibus haustum. Quantopere tamen sanctas has functiones probabant, qui aliquo divini honoris studio tenebantur,

bantur, tam ringebantur mali Dæmones, qui dolorem suum certâ quadam occasione apertè satis prodidere, quando mulier energumena ad Patrem Paulum adducta est, cuius stygius hospes pleno authoritatis imperio facessere iussus est. At hic inter abeundum, *Putide fratercule, aliud, aiebat, expectare à tenihil poteram; sed lues, ne dubita.* Sic autem malignus se ultus est, ut cum sequenti mox die sacris functionibus finis, distributo accumbentibus Eucharistico pane, & solenni supplicatione pro more ductâ, esset imponendus, atque adeò Patri laboribus exhausto quiete ad vires reparandas esset opus, ne momento quidem temporis obdormiscere potuerit: totâ siquidem, quam longa erat, nocte, non destitit cubiculi fores pulsare; & Pater manè Sociorum suorum alicui obvius, subridens dixit: *Enim vero ultus se est hesternus Damon: ne momento quidem somnum hac nocte capere potui.*

§. XX.

Quanam harum Expeditionum emolumenta.

DUbi non est, quâ in Sacrarum harum Expeditionum fructus præ ceteris insignes fuerint, quos hic enarrare haudquaquam liceat, utpote sigillo, quod fas non sit rumpere, Sacramenti Pœnitentiæ clausos. Pater Paulus ob suum aurium vitium, & tot alias functiones, quibus erat occupatissimus, parum sacro huic ministerio se addicere potuit, contentus subinde audire unum aliquem in conclavis alicujus recessu: vices tamen ejus supplebat Socius, qui aliorum piorum Sacerdotum fideli adjutus operâ, Sacro Tribunali die totâ, & magnâ noctis parte affixus hærebat. Numerus porro, & ardor Pœnitentium tantus erat, ut multi me-
diz

diæ noctis silentio adventarent, & Templi obsiderent fores, ut locum viciniorem sedi, pro qua Jus Sacri Judices dicebant, occuparent: & expectabant dies totos invictâ patientiâ in pedes erecti. Plerique illorum de totius vitæ perperam admittis accusare se volebant ad animi pacem recuperandam, & agebant se reos tantâ animi dolentis significatione, tot inter singultus ac lacrymas, ut pro eo, quod suas illis noxas Sacri Arbitri exprobrarent, necesse haberent solatia illis adhibere, ne de divina Miseratione desperarent, cujus nimio metu perculsi plorantes quærebant: Pater mi, an credis DEUM tot malè admissorum veniam mihi concessurum? In Historia Missionum, Faventiæ typis excusâ, narratur de nonnullis, qui cum nunquam pervincere potuissent difficultatem, quam experiebantur in aperiendo aliquo suo magis enormi delicto, longa itinera aut Romam, aut ad Sanctam Domum Lauretanam susceperant, ut tandem victâ erubescentiâ virus in aures Sacerdotis ignoti evomerent: sed cum ne tum quidem pervincere se ipsos potuissent, novo obstricti Sacrilegio patriam repetierant. Nec defuit, cui non sufficeret ad hanc sui victoriam, semel iterumque extremis esse admotum, & jam ad ipsas Orci fauces constitisse. Et tamen omnes isti cum bonâ suâ sorte ad audiendum P. Segnerum accessissent, integrè sincerèque noxas suas omnes confessi, tanquam oves perditæ è lupi faucibus, ad sinum Pastoris reversi sunt. Non caruit etiam prodigio modus, quem DEUS tenuit in reducendo ad suam gratiam infelici aliquo, qui complurium lustrorum spatio in tenaci catenatorum scelerum luto hæserat, quin unquam inculcatis & repetitis Patris monitis cederet. Hic noctu dormiens visus est sibi ad extremam vitæ lineam stare, sic ut linqueretur animo,

totus-

totusque cohorresceret, ut solent, qui se propinquos agnoscunt illi ponti, per quem è tempore transitur ad æternitatem. Inter hæc visus est sibi videre supra se P. Segnerum, qui ad lectuli spondam vultu placido illum animaret, & quas Ecclesia solet jamjam morituris, ad animam DEO commendandam, preces recitaret. Non possum inducere in animum, somnium hoc ex iis fuisse, quæ altiorem causam non habent. Certè hic homo à somno excitatus, cum totis artibus contremisceret, non expectata diei luce, festinus cucurrit ad Sacrum Judicem quærendum, cui enarratâ longâ flagitiorum suorum historiâ somnium etiam exposuit, quod profundum, quo ad eam diem oppressus jacuerat, lethargum ipsi excusserat. Non carebant etiam admiratione generosæ animorum conversiones, quibus de contractis noxis dolentes, avellebant sese à cunctis relabendi occasionibus; tot pellices repentè desertæ; tot conjugia, prius nulla, ritè inita: tot contractus usurarij rescissi; tot calumniæ injustæ retractatæ, tot ultimæ voluntates, & scripturæ aliæ ex angulis & tenebris in lucem protractæ; res alienæ tanto numero & pondere dominis suis redhibitæ; quæ cuncta ex eo genere sunt, quibus magis ardua Lex Christiana non imperat: & tamen asserere poterunt nonnulli Sacri hujus tribunalis Judices, octidui, quo Missio duraverat, spatio suam operam sæpius ad aliena damna reparanda adhibitam, quàm antea octennij spatio factum fuerat. Neque ardens juvandarum animarum in P. Paulo studium ad homines profanos, & peccatores in hominum turba viventes tantum se porrigebat, sed ad sacra etiam claustra & Virgines DEO sacras. Paucorum operâ congressuum ita Claustra quædam meliora reddidit, ut ad primæ Disciplinæ rigorem, & ad vitam communem amplecten-

plectendam illa reduceret; qua in re consequenda frustra ad eam diem Præsules & Animarum Rectores desudaverant. Vixerat in Asceterio quopiam perdita Anima (Malum Dæmonem inter cœli genios dixisses) profundè immersa in omne genus miseriarum, quæ cadere possint in eam, quam sacri parietes clauderent. Hanc Pater suavi & efficaci illâ suâ agendi ratione ad seriam pœnitudinem de admissis induxit; quo factum ut alteri ejusdem Asceterii religiosæ personæ, singularibus à DEO favoribus excultæ, misera illa divinitus obiiceretur, toto capite serpentibus implicito intricatôque, quos singulos Pater Segnerus dextrè avelleret, totùmque verticem venenata hac congerie liberaret.

§. XXI.

Inimicitia Patris operâ sublata.

SEd missis his Sacrarum Expeditionum effectis occultioribus, ad se nos vocant alia magis manifesta. Atque hæc inter primum facilè locum sibi vendicant animorum dissidia in pacem concordiamque mutata: quæ quidem conversiones tanto numero factæ sunt, paxque toties inter antea discordes firmata, ut absque jactantiæ periculo P. Segnerum appellare liceat Angelum Pacis. Sub finem diverberationum publicarum, sermonùmque ad Populum, quibus maximè occasionibus Pater de hoc argumento diserebat, nunquam ferè non videre erat multos, qui in illo succensi spiritùs ardore circumcursarent ad eos inveniendos, à quibus graviter irritati offensique erant, nec sine lacrymis in genua provoluti veniam postularent, haud secus ac si injuriam intulissent ipsi, non accepissent.

F

Fuit

Fuit cùm mirum quid & lepidum in hoc genere accidit: vix post diverberationem nocturnam tenebras lux iterum illata dispulerat, cùm virorum aliquis celerrimè in pedes erectus accurrit, ut confertâ in turbâ amplexu stringeret alium, qui etiamnum genibus nixus perdurabat. Hic cùm collum sibi stringi adverteret, retorfit oculos ut videret, à quo invaderetur: cùmque mox inimicum suum dignovisset, tam vehementi terrore percussus fuit, ut vim sibi fieri ratus magnis clamoribus opem aliorum exposceret: sed mox cognitum est, alterum illum calentibus lacrymis magnoque animi sensu pacem exposcere: quam etiam alter alteri sinceram stabilèmq; in loco adpromisit. Cunctis ferè locis, in quibus P. Paulus gloriosos suos sudores sparsit, bulliebant inter diversas familias, inter omnis conditionis personas, odia, & dissensiones gravissimæ, quibus occasionem dederant utilitates interversæ, calumniæ, proditiones, cædes; neque ullorum Magistratum, aut Principum Authoritas tantum valuerat, ut inveterata hæc dissidia componeret. Vis tamen illa divina, quæ nihil non potest, quæque hominum corda in manibus tenet, & pro arbitrio tractat, tam bellè de hac contumacia, fidi servi sui operâ, noverat triumphare, ut in uno solo Ducatus Mutinensis oppido centum ejusmodi discordias sublatas liceat numerare: & vix ullus unquam inventus locus est, qui ad finem perductâ Sacrà Expeditione, plenâ perfectâque in concordia non relinqueretur. Hinc Criminalium causarum Judices & Advocati, qui fermè alienas calamitates messeri suam faciunt, de his Expeditionibus expostulabant, quòd earum operâ solitum sibi lucellum interverteretur.

§. XXII.

Singularia Reconciliationum Specimina.

Narrabimus hîc , ad ceterorum specimen , eventum quendam singularem. Oppidum Borzonasum, quod in Liguria montibus est, totum duas in factiones divisum erat, quas inter quadraginta plus minus cædes erant patratae, & tanta erat mali vis, ut, quam toto biennio ipsius Genuensis Reipublicæ Magistratus adhibuerat, curam planè frustraretur. Fateri necesse est, placuisse DEO id solatij P. Paulo afferre; siquidem mane lucis D. Laurentio Martyri sacrae in omni illo Populo communem quandam concordiam stabilivit, conditionibus publici Scribæ operâ in chartam relatis. Sequenti autem die Cives illi prægrandem crexere Crucem, rei gestæ testem & monumentum. Et placuit tantopere Reipublicæ eventus, ut mitteret aliquos cum literis, qui publico nomine tanti operis Authori grates agerent. Illustres duo viri, principes Civitatis valde inclytæ, tam atrocibus odiis diffidebant, ut eorum quisque suis in villis ad quadraginta aleret armatos in omne facinus paratos; nec unquam utervis prodiret domo, nisi multis armatis stipatoribus cinctus: nec erat, qui diffidio componendo manum admovere sustineret, cùm pars utraque conditiones obfirmato animo posceret, quas altera nunquam esset initura. Contulit se ad eos P. Segnerus, & tam æquis conditionibus prudenter propositis, quàm verborum suorum rationumque pondere utrumque impulit, ut sublatâ omni discordiâ armatos dimitterent, totique illi terrarû tractui tranquillitatem restituerent, cùm antea in momenta ferè ex illa rerum perturbatione tragicus & cruentus valde exitus timeretur. Abbas quidam Mytrâ insignis, geminâ

F 2

fratrum

fratrum suorum cæde irritatus, cum tota sic esset excisa Stirps, plurium annorum spatio omnem pacis ac concordia mentionem rejecerat. At solâ unâ nostri Pauli concione auditâ non solum ad Pacem concedendam permotus est, sed in ultima Sacræ Expeditionis Supplicatione medius inter binos cædium illarum Authores incedere voluit; itaque cuncti tres Pœnitentium more vestiti rarum dederunt spectaculum, cum unus funis omnes tres arctè adstringeret, ut eo symbolo arctius multo vinculum repræsentarent, quo animi eorum invicem erant colligati. Maritum quempiam infami calumniâ aliqui denigrarant; quæ res tam malè hominem habuit, ut audito tantùm Patre Paulo, qui ad pacem cum offensoribus ineundam hortabatur, in ejus brachia animo defectus concideret. Ubi ad sese is rediit, perrexit Pater animos illi addere, eumque sic paulatim immutavit, ut non cessaret oscula figere homini, qui tam gravem ipsi notam inusserat; eodemque vesperi ad cœnam secum sumendam eundem invitaret, professus, non capere se vim gaudij, quo perfundebatur ex eo, quòd tam singulari Numinis ope ad rem eam perficiendam esset adjutus. In ditionis Genuensis oppido luculentam plagam acceperat nonnemo è primoribus loci. Vulneris is & injuriæ sensu vivacissimo jam non parvam armatorum manum domi coegerat, ad vindictam sumendam: neque primarii Curionis, aliorumque preces quidquam valere ad iram mitigandam. Delatus eò est P. Segnerus, & quin verbum ullum faceret, solo suo obtutu tantum effecit, ut vir ille, etiamnum madidus sanguine, qui profluebat è vulnere, mox procumberet in genua, & pacem sponte prior ipse offerret; quæ res summam omnibus & admirationem & solatium attulit. Infelicis cujusdam parentis sinu avulsus, & crudeliter

liter

liter è medio sublatus erat filius carissimus, quo uno spes omnis familiæ nitebatur. Quid non fecit, quid non dixit Pater, ut hominem induceret ad faciendum, quod ejusmodi in eventibus lex divina à nobis exposcit? sed non fuit modus obstinatam ejus voluntatem ad quidquam horum flectendi; sic ut tandem Pater cæli illi diras minaretur. Parvi omnino visus est facere has minas pervicax, & superbè spernenti similis abiit. Sed eventus ab ejus spe multum abulsi. Ab illo momento quietis partem capere nullam uspiam potuit; non cibo, non potu reficere vires; vultusque extincti carbonis atrorem induit. Sic compulsus est Patrem non multis post diebus convenire denuo, paratúmque se offerre ad omnia, quæcunque imperasset; & vix obtulerat, cum omnis confestim evanuit & animi oppressi horror, & faciei nigredo. Insolitum quid habuit eventus, qui Sacerdoti cuiuspiam, rebus divinis addictissimo, contigit. Audierat hic Patris dissertationem, quâ Inimicorum dilectionem inculcavit; & tam tenerè affectus est ad eam virtutem, ut ipsi Patri asseruerit: Si domum meam redux ipsum adeò fratrem meum occisum spectare cogerer, ne dubita, paratissimus essem, ad veniam homicidæ dandam. Domum exin rectà petiit, & præter omnem spem atque expectationem fratrem suum occisum reperit: nec mora, generosus sui victor quidquid promiserat, & quidquid DEUS ante opportunè, ad ipsum contra ictum tam atrocem præmuniendum, suggesserat, re ipsa est executus.

§. XXIII.

Alia eundem finem consequendi artes.

Siquando P. Paulus in homines offendit, qui surdarum
F 3 instar

instar aspidum nihili faciebant ejus ad pacem concludendam hortatus, solitus est remediis potentioribus uti, & exemplo Magni Indorum Apostoli, inspectantibus ipsis, flagris in se atrociter animadvertere, aut aliis horridioribus modis sese exercuciare, asserens; cum illi nollent quidquam ad salutem suam procurandam dare, velle se libenter expendere aliquid de suo. Atque hoc multoties ille præstitit eventus secundo. Fuit inter ceteros nonnemo apud suos perquam honoratus, qui jam ab integro lustro desiebat jacturam unigenæ sui, ab inimicis barbarè rtucidati, malebátque Athei instar toto intermedio tempore Sanctorum Ecclesiæ Mysteriorum usu abstinere, quàm veniam interfectori dare. Quo die mane illam ad Parochiam visendam ventum est, is quoque fortuitò intervenit, & finita Concione variæ pro more reconciliationes institutæ sunt: cum autem ad ipsum etiam denique ventum esset, ne quidem mentionem ea de re admittere ad aures voluit. Hortabantur illum amici, adjurabant agnati, & præ ceteris omnibus P. Segnerus omnem caritatis vim exeruit; ipse autem perinde ac malo infessus dæmone torquebat sese, sudabat; ringebatur dentibus, quærebátque omni conatu, quâ parte sese subduceret è multitudine, quæ undique illum circumdederat. Tum Pater obtutu in cælum defixo, *hujus*, inquit, *cordis durities, nisi sanguine, emolliiri non potest.* Mox prostratus in genua, & nudatis repente humeris atrocissimè sese diverberans veniam à DEO pro misero illò efflagitabat. Sed is ad hoc etiam spectaculum hærebat immotus: unde Pater arrepto, de quo aliàs dictum, è subere instrumento, non cessabat pectus sibi tundere tantùmque sanguinis spargere, ut eo solum immadesceret. Jungebat Patris studio & ardori suas preces & clamores populus, tantâque contentione

tentione pacem, pietatem, misericordiam ingeminabat, ut duo inter ceteros animo linquerentur. Et tamen, quod fidem excedit, cunctis his miser ille quovis saxo durior ne tantillum quidem molliabatur; ut Pater successu desperato, & resumptis vestibus jamiam abitum pararet. Interim denuo obortus altissimus Populi clamor, Pater, aiebat, ne desere, ne desere miserum. Mox dum cuncti in preces effunduntur, compulsus tandem est cedere Inferni genius; cum enim jam ab Altari digredi pararet Pater, occurrit illi miser, manumque arctè strinxit, eo indicio paratum se ad iussa demonstrans. Subinde cadentibus ubertim lacrymis ad figenda Cruci affixi JESU simulacro oscula accedens, veniam demissè petebat pravorum, quibus cunctos offenderat, exemplorum; cum interim præsentem omnes summum è successu solatium variè testarentur, & intimo animi sensu gratias divinæ Bonitati agerent. Non dissimilis huic fuit alter in Diœcesi Parmensi eventus. Amiserat nonnemo aliorum scelere fratrem suum: hic ut veniam Authoribus daret, ipse urbis Præsul Nembrinus omni studio adlaborârat: sed omnis optimi Pastoris conatus in irritum cecidit. Vocari hunc curavit P. Paulus præsentem ipso Præsule, ex eoque post varia quæsiuit, quâ tandem re satis sibi fieri vellet? At homo nefarius, non aliud se desiderare respondit, quàm ut manus suas Inimici sanguine abluere liceret. Age igitur, reposuit Pater, quoniam inimici tui sanguine lavare manus cupis, meo illas sanguine pro arbitrio imbue: ego enim hostem me tuum juratum profiteor, quamdiu tu in DEUM perduellis esse perges: & cum dicto diductis à pectore vestibus suo illo instrumento cæpit carnem immaniter lacerare; & abluere, inquiebat, te sanguine doc meo, quem ego fundere non antè cessabo, quàm tu eo te exaties. Vix fuit inter

ter adstantes, qui lacrymas teneret, & non vociferaretur; Satis est, Pater, satis est. Unus ille consceleratus, tigride ferocior, adstabat intrepidus, videbaturque spectaculo hoc cruento se oblectare. Non diu tamen post potenti DEI manu tactus mutatusque penitus, cessa, clamavit, Pater, ego enim causam meam omnem permitto sacratissimis Servatoris mei JESU vulneribus, & toto ex animo promitto illi veram æternamque gratiæ reconciliationem. Liceat mihi hinc addere exemplum aliud ipsis Sacerdotis cujuspiam Placentini verbis. Testor (affirmat ille juratus) Franciscum Mantegari parentem meum narrasse sapius, quod cum P. Segneri invenisset obnitentes nonnullos Dominos oppidi Compiani in concordia redintegrandâ, observavit ipse parens meus, Patrem suo in conclavi noctuse diverberasse, & inter diverberandum collocutum cum aliquo; etsi probè nosset parens, præter P. Paulû in conclavi illo præterea esse neminem: die autem insequuta feliciter cessisse Patri illud reconciliationis ac pacis inter dictos Dominos negotium. Sic ipse: ego autem prudentis Lectoris judicio relinquo, ut hæc quo maximè visum fuerit modo verba interpretetur.

§. XXIV.

*Etiam Feminae ad veniam hostibus concedendam
inductæ.*

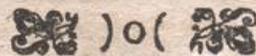
HAud paulo plus difficultatis videtur ardens P. Pauli studium incurrisse in flectenda feminarum obstinatione; cum hæ multò quàm viri tenaciùs iram suam foveant, vel illo divinæ Scripturæ Oraculo teste: *Non est ira super iram mulieris.* Ast ille singulari DEI adjutus ope non semel etiam de harum contumaciâ triumphavit. In Diocesi Brixiensi

xienti ob illatas graves admodum injurias inter principes loci familias orta erat lethalis inimicitia, tractis utrimque in partium studium agnatis omnibus, quæ demum ad summum usque excrevit, postquam nobilis Invenis ab una factionum è medio est sublatus. Mater interfecti vidua, magni animi femina, & ad injuriæ sensum nequaquam hebetis, flammæ undique animabat, nec nisi strages & ruinas cogitare videbatur. Quodam sacræ Expeditionis die divino factum est consilio, ut hæc Matrona adesset concioni P. Segneri, (hujus perquam opportunè argumentam erat, venia hostibus danda) sicque intimè permoveretur, ut eadem mox die cum omnibus asseclis suis sponte ad ædes latronis accederet ad veniam illi offerendam, non sine singulari omnium ferè gaudio, qui eam antea vindictæ studio atque ardore, propè ad insaniam usque flagrantem adverterant. Nec diu post cum domum ejus agnatorum plerique confluxissent, eodem se contulit suis etiam agnatis stipatus filij interfector; venit autem suomet à parente ductus, qui injecto in collum ejus laqueo in genua coram Matrona procumbere coëgit, his usus verbis: En, Domina, ad pedes tuos filium meum facti pœnitentem, abjectumque; statue de illo, quod visum fuerit, delendæ injuriæ, quâ te affecit. Quid ad spectaculum ejusmodi piam Matronam egisse credimus? Accurrit confestim, laqueum collo detrahit; humo attollit, & amicissimè illum amplexata; hic, inquit, filij mei defuncti loco deinceps mihi erit. Exin cuncti qui spectaculo tam jucundo aderant inter teneri sensus lacrymas Templum petiere, ad pacem Cruci affixi osculo ratam habendam; diffuditque se in Populum lætitiæ sensus, qui eum & festo æris campani tinnitu, & decantato Ambrosiano cantico abundè prodidit.

G

Etiam

Etiā alterius Matronæ in paucis nobilis Filius amatissimus inimico ferro ceciderat. Venit in manus Justitiæ Ministrorum homicida, & Mulier, vindictæ studio ardens, ter accessit ipsamet Magistratum, instititque magnis precibus ut miser strangulatus à carnifice quadrifariam secaretur. Subinde cū intellexisset, venturum eò P. Paulum, constituit è loco secedere; sed citò eam rerum suarum cura domum revocavit. Ubi autem necdum inde profectum P. Paulum, inaudit; in villam secessit à loco Missionis aliquanto remotiorem. Rogârunt illam aliqui, salutis alienæ percupidi, vellet uni saltem P. Pauli Concioni operam dare; nec ante urgere eam destiterunt, quàm tandem impellerent, ut uni alicui, utut invita, adesset. At, sive fortuitò id accidit, sive mali Dæmonis, Animam illam eripi sibi metuentis, aliquo artificio, fæda repentè tempestas turbavit Concionem, & infelix mulier occasione usa abscessit nihilo, quàm venerat, melior, odio & animi perturbationi, cui ante, obnoxia. Perductà ad finem Concione quod acciderat P. Paulo narratum est; & ille, ut erat sudore perfusus, nudipes, nihil pluvias, quæ densæ admodum pergebant cadere, nihil vias lutulentas, moratus, rectà ad villam illam perrexit, & post iter difficillimum unius miliaris eò pervenit probè complutus, pessimèque à tempestate habitus. Adortus feminam consuetis artibus, minus nihilo profecit, donec in genua coram illâ procumbens, rogando ac flendo eam denique perpulit, ut forti generosoque animo veniam, quam rogabatur, concederet.

§. XXV.

Contumacia aliorum aut expugnata, aut punita.

EA autem fuit feminarum nonnullarum obstinata malitia, ut Sacrae Expeditionis tempore, ne ad pacem reintegrandam inducerentur, domi suae se abderent, non januis tantum, sed & fenestris obferatis, ut aliud profectae viderentur. Industria tamen P. Pauli caritas modum invenit in ea receptacula penetrandi, & extinctis tota sacrae eloquentiae vi flammis, iraque, quibus aestuabant, agnis propè ipsis reddidit mansuetiores. Saepius jussas tantum genua humi ponere, aut manu capitibus earum imposita, sic immutavit, tantum sinceræ virtutis afflavit, ut cum sanguinem adhuc occisorum filiorum cadavera, nondum terrea mandata, stillarent, cædium tamen Authores convivio adhiberent, illasque ipsas dexteris oscularenrur, quæ parricidale ferrum strinxerant. Prodigiosorum ejusmodi eventuum plures centenis numerari possent; quos tamen, ne fastidium lectori pariant, volentes prætermittimus. Et verò illud à multis animadversum est, non constare, quòd ulla pax ac concordia à P. Paulo stabilita, subinde iterum mutata fuerit discordia, quod profectò ingens opus est divinæ miserationis per hoc suum instrumentum operantis. Nec tamen affirmare est animus, nullos unquam inventos esse animos tam duros, tamque contumaces, ut omnem in iis operam hortando, & sanguinem fundeudo optimus Pater perdiderit: sed his plerumque carò stetit sua obstinatio. Unus eorum aliquis, qui omnem ardentissimæ & operosissimæ caritatis industriam eluserat, ex P. Paulo abeunte hæc verba sibi occini audiit: Vade infelix, nunquam tibi

in omni deinceps vita bene erit. Paulò post miserandus homo in amentiam incidit, & cum aliquamdiu vagus hinc inde oberrasset, prope sepem aliquam Parmensi in ditone mortuus repertus est. In Genuensis Reipublicæ ditone Juvenis nonnemo, qui & ipse nullis artibus induci potuit ad veniam hosti dandam, post dies non multos mari se commisit ad merces quasdam suas aliò transvehendas: vix autem tantisper à littore profecta navis everfa est, miserque haustus aquis, quin ulla ratione opem illi ferre liceret.

§. XXVI.

Chartarum lusus sublatus.

Post concordiam tam multiplicem in Sacris P. Pauli Expeditionibus stabilitam præcipua inter earundem effecta videtur numerandus sublatus lusus chartatum pictarum. Qui novit, quàm grave vitium sit hic chartarum lusus, apud plebejam & inopem turbam maximè, quàm multa exempla pessima, fraudes, furta, blasphemix, perjuria, rixæ, cædes hinc nascantur, is probè intelliget, quid tandem tali de opere sit sentiendum. Cum ultima Sacræ Expeditionis die canistra his foliis plena igne abolerentur, repentè in aere terribile tonitru, & velut ruptæ nubis fragor auditus est: judicant plerique, voluisse malum Dæmonem eo strepitu testari dolorem iramque suam, quam ex consumptis igne tot flagitiorum instrumentis conceperat. Cum aliquando Pater perorare desisset, prodiit in medium coram ingenti Populi multitudine nescio quis, & cum fasciculo foliorum ejusmodi: execrata hæc, clamavit, folia induxerunt in domum meam dissidia, perdiderunt inopem prolem

prolem meam, atque utinam non etiam perdant æternum infelicem animam meam: addebátque plura in eam rem verbis tam ex animo profectis, ut cuncti commoverentur. Alius quispiam lusor tam perditè suum hunc lusum adama- verat, ut quidquid uspiam habebat, venderet ludóque per- deret. Lacessebat blasphemis DEUM quàm atrocissimè, conjugem suam post jacturam in lusu verberibus multabat pessimè, unde infelix cogebatur identidem ad divortium ab hoc hominis monstro petendum. Nequaquam cessit pri- mis P. Pauli, summa caritate conditis, monitis sceleratus, sed reposuit: malle se etiam posthac sine re, sine conjuge, sine liberis vivere; & mori etiam sine admissorum pœnitentia, quàm ludum relinquere. Miseratus Pater hominis insani- am, plusculos per dies invictâ tolerantiam accessit & oppu- gnavit ejus contumaciam, donec tandem is a pertis oculis re- sipuit; furorésque præteritos detestatus, tantorum causam malorum Folia tradidit, pollicitus nunquam porro se illa versaturum manu; petitâque generatim gratiam à cunctis, non reddendi, quæ iniquo lucro à filiis familias acquisivif- set, potuit & ipse cum aliis divinorum Mysteriorum parti- ceptus fieri. Et verò licuit manifestè cognoscere supremi Numinis erga hunc hominem providentiam: quinto enim decimo abinde die repentinâ febris prostratus vivere desiit, opportuno, ut credere juvat, Animæ suæ tempore. Istud porro ludendi vitium, tantorum malorum causa, ad eò ex- tirpatum est à P. Paulo, ut pluribus in ditionibus ij qui Nundinationem horum foliorum certo Principibus pretio annuatim persoluto exercebant, ejus porro pendendi onere liberos se prætenderent. In publicis Ducatus Mutinensis Nundinis palàm ferebatur, si lubisset vel duplicis aurei pretio foliorum ejusmodi fasciculum emere, non fuisse in-

veniendum qui venderet: & Anconæ scimus plurimum spatio annorum, hortulum, in quo antehac lufores isti horas diésque fallebant, à nemine deinceps fuisse conductum.

§. XXVII.

Profana cantilena sublata.

NEc modicus ferventium harum Expeditionum fructus censendus est, sublatus usus cantionum profanarum, sacrarum verò in vicem introductus. Assensus hanc rem est P. Paulus cantilenâ, quam ipsemet typis exprimi curavit, cum nulla non arte & industriâ animas ad DEUM trahere studeret. Hujus exempla tam multa sparsa sunt, ut præter plurima, quæ Patres ipsi dono dederunt, Institorum aliquis asseruerit, solum se quindena eorum milia vendidisse. Atque hæc cantilena Rythmis expressa elegantissimis, etsi centum facile strophas complecteretur, à cunctis ferè mandabatur memoriæ. Hanc concinebant feminae magna alacritate cum serico nendo, texendo, frumento purgando, armentis & gregibus ad pascua agendis, aliisque status sui functionibus occupabantur. Hanc eandem concinebant viri ætatis cujuslibet domi, per vias, agros, eaque ratione altè in animum admittebant solida vitæ Christianæ axiomata, è quibus tam multum pendet; quæ tamen absque hoc ne in mentem quidem illis venissent. Accedit his, introductus frequens & devotus usus Sacrorum Mysteriorum, multarumque aliarum piarum exercitationum, quibus integræ Diœceses sanctimoniam studiis fervebant, in longè alias commutatæ. Neque hæc rerum in melius mutatio torrentis instar fuit, qui parùm durat; aut
ignis

ignis è paleis, qui confestim extinguitur: sed fuit fructus stabilis, maximè ubi Parochorum, quibus cara commendatæque ovium suarum falus esset, industriâ & operâ rectè instituta continuabantur. Variis omnino locis videre licuit, multis à sacra expeditione peracta annis, perdurâsse in populo menstruum Mysteriorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ usum; quod pietatis genus, à P. Paulo inductum, tantæ utilitatis est, tam DEO carum gratumque, ut non aliam is vulgo laborum & conatuum suorum mercedem à Populis sub abitum posceret. Feriati præ ceteris & Divorum honoribus sacri dies, cum antea comessando & profanis choreis ducendis exigerentur, subinde toti Sacris supplicationibus, fundendisque ad DEUM precibus dabantur. Diebus Dominicis omissis ludis Populus conveniebat ad precum Vespertinarum cantum, sub crepusculum verò ad diverberationem publicam concurrebat. Circa hanc verò salutarem Pœnitentium exercitationem digna admiratione res fuit videre; quomodo DEO plerumque placeret, tenerâ ætate tanquam proferendæ suæ gloriæ instrumento præter morem uti: constat enim fide dignis narrationibus, in pluribus ditionibus collectum puerorum agmen perrexisse sat diu, non sacris tantum & feriatis, sed operariis etiam diebus, prodire supplicatum, & in nudata sua terga flagris sævire non per ludum & jocum, ut ceteroquin ætas hæc solet, sed seriò admodum & tam non perfunctoriè, ut cruor abunde manaret; & tamen ipsis eorum parentibus modus non suppetebat eos abstinendi ab hac exercitatione, aut eorum votis ardentibus satisfaciendi, nisi idoneis de vestibus, & flagris iis prospiceretur; & finerentur liberè agi instinctu illius magni Domini, qui eorum exemplo alios provocabat. Non possum etiam hîc non meminisse illius, quod

quod testatur is, de quo sæpius, P. Pinamontius : se cùm quadriennio à sacra Expeditione peracta rediret ad locum aliquem, ibique pro Sacro Tribunali reos audiret, in aliquos incidisse, qui cùm antea frequenter fædis se noxis commaculâssent, inde à Missione ad illud usque tempus relapsi non sint: quod quidem singulari admodum solatio sibi fuisse Pater profiteretur.

§. XXVIII.

Expeditiones passim expetite.

Cùm subinde rumor undique percrebuisset de tantis harum Expeditionum utilitatibus, mirum non est, Populos tanto numero confluisse; & non contentos, adfuisse exercitationibus sacris in patria, in alia etiam remotiora loca excurrisse, ut iis iteratò adessent, utque similes passim desiderarentur & expeterentur. Inter alia oppidum Rocca Diœcesis Bertinoriensis in Romandiola post repetitos libellos supplices, quos per suos nuntios, ad id delectos, misit tam ad Eminentissimum Rossettum, quàm ad ipsum Patrem Paulum, cùm adverteret, ægrè se voti damnandum, suomet ductu impulsûque Pœnitentium supplicationem instituit, Eucharistico ferculo sua in Ecclesia proposito, non alio fine, nisi ut à DEO consequeretur favorem, ad quem conferendum homines tam difficiles experiebatur. Coactus idcirco fuit P. Segnerus abrumpere destinatum Missionum cursum, eoque se conferre, quò à DEO vocabatur. Jam processerat hiems, & oppidum illud Appennino vicinum nivibus & glacie horrebat: instituta tamen est sacra Expeditio frequens admodum, incredibili cum illius Populi solatio

latio & gaudio, qui absque fatigatione Patrem, quoquo ducebat, secutus, aëris incommoda & rigorem, caritatis suæ fervore superavit.

§. XXIX.

Authoritas Missionibus divinitus conciliata.

Sed ut rem dicam, necesse est fateri, hanc tantam Populorum frequentiam & concursum, hunc eorum affectum & desiderium Expeditionum, effectum præcipuum fuisse singularis beneficentiæ divinæ, cui placuit auctoritatem miris admodum modis huic sacro Ministerio conciliare, quod animabus cælum implebat. Ne igitur gloriam DEO subtraham, aut debitam gratitudinem negem, censui mearum partium esse, ejus rei aliquot exempla hîc in medium adducere. Profiteor tamen, eventus omnes, quos narrare instituo, quique naturæ viribus superiores videri possunt, niti fide testium summæ auctoritatis, qui interpositâ jurisiurandi religione sanctissimâ, juratis etiam & publicis Scribis eos distârunt; & ego authentica horum instrumenta penes me habeo. R. D. Perègrinus de Oleo Rector Ecclesiæ Beatissimæ Matris Dolorosæ in Diœcesi Regienti Gallia Celticæ, narrat eventum qui sequitur. Pervenerat eò P. Segnerus mense Majo 1678. ad solitas exercitationes instituendas, & cum longinquis è terris appulsa eò esset ingens multitudo, fatigata, & sitibunda, motus miseratione Rector Joanni Belpolito, suæ Parœciæ homini, provinciam commisit, è dolio suo, septem aut octo urnarum capaci, promendi vinum, & gratuito propinandi cunctis qui bibere voluissent? Fecit cum fide Joannes, quod erat jussus,

H

& lar-

& largè inde à principio expeditionis usque ad finem multis millibus mortalium dedit vini, quantumcunque volebant; & debebat sanè, ait memoratus Rector, dolium exhauriri etsi multo esset, quàm fuerat, capacius, non septem aut octo, sed viginti aut triginta urnarum: & tamen cum finis Expeditioni impositus est, bene multum vini adhuc in dolio repertum est. Eventus hic (subdit idemmet Rector, qui juratus illum affirmavit) summæ omnibus fuit admirationi, maximè nominato ante Joanni, & ego præ ceteris attonitus nescio cui illum adscribam, nisi manifesto divinæ bonitatis & miserationis prodigio, cui propositum esset hac ratione mortales excitare ad sanctas has expeditiones frequentandas, è quibus videre erat identidem animorum in melius commutationes, emendationes morum, inimicitias sublatas, & innumera alia bona provenire. Quando Lufores, certi abrumpere pessimum morem, afferebant P. Segnero picta sua folia, ut illa sacrificaret DEO, in memoriam rectè decretorum consueverat dare illis numisma à Summo Pontifice sacratum, donatúmque plena noxarum pœnarúmque omnium condonatione pro mortis articulo; monebat tamen priùs diligenter, ne unquam ludum repeterent, aliàs certò jacturam facturos donati Numismatis. Nec vanæ eæ minæ fuere; multi siquidem testantur, se, ubi ludum repetierant, amisisse Numisma, quin scirent quomodo, etsi & carissimum haberent, & solerter custodirent. Unus inter ceteros Sacerdos juratus asserit, se ut de non amittendo denuo Numismate securus esset, illud cingulo insuisse, quod supremas caligas ambit, & cum semel duntaxat ad chartarum ludum rediisset, illud amisisse, quin reperire amplius posset, etsi cingulum integrum, & nullá sui parte diffutum esset.

§. XXX.

Malus Dæmon Missiones variè turbat.

DIci non potest, quot quàmque variis modis malus Dæmon conatus sit sufflaminare Sacrarum Missionum cursum: nec dubium est, quin assecutus esset, quod spectabat, nisi dextera cuncta Potentis plerumque conatus ejus fregisset. In oppido Ozola in Langobardia cum vix dicere ad Populum Pater cœpisset, avulsus est à muro, quo modo nescitur, lapis prægrandis, qui cum modò huc, modò illuc in densissima Populi corona impulsus esset, tandem multa in frustra dissiliit. Exclamaverant cuncti ad hoc spectaculum, & fanaticorum instar præ horrore discursabant. Substitit ad hunc tumultum aliquantum P. Segnerus, & id agit, inquebat, malus Dæmon ut tantum boni præpediat: sed latrare potest, mordere non potest. Has ad voces, tanquam cælo lapsas, omnis momento sedata est perturbatio, & Pater cœptum sermonem profecutus, quin vel tantillum mali quisquam pateretur. Ad Sanctam Victoriam, oppidum non procul urbe Firmo distans, statuerant Missionis tempore publico in foro sacram aliquam functionem obire; ac cum angustius quàm pro multitudine forum esset, aliquam multi tecta ædium, quæ forum cingebant, conscenderunt. Sic factum ut multi lapides ex alto deciderent, octo ferme pondo singuli; & cum non ambigeretur, quin in tam conferto populo qui aderat, stragem tot saxa illatura essent, nemo tamen unus fuit, qui vel tantillum læderetur. Erat Mantuana in ditione fossa lata orgyjas duodecim, profunda viginti, aquis pluviis excipiendis destinata. Cum illac transeundum esset densæ multitudini ad solitas exercitati-

ones sacras, extemporali è trabibus & tabulis ponte fossa confrata est: sed impar tanto oneri pons fractus est, ex eoque in fossam præcipiti calu viginti quinque personæ delapsæ sunt, alia aliam superincidens. Ingens oborta mox inter omnes comploratio, cum multos pessimè multatos, alios etiam mortuos extrahendos non dubitarent. Sed confestim planctus iubilo mutatus est, cum omnes ac singuli è profundo extracti sunt sani atque incolumes, perinde ac si in molles plumas incidissent. Cum in Diocesi Placentina, oppido Trave, sacris suis laboribus P. Paulus distineretur, Flumen Trebia, quod non magno inde intervallo decurrit, aquis pluviis vehementer auctum est. Non absterruit ea res vicinos ejus regionis incolas, quò minùs ingenti numero ad sacras exercitationes confluerent. At cum deinde sub vesperum domos suas repeterent, plurimum aquæ excreverant. Trajecerunt tamen complures navium operâ: at cum jam in occasum sol festinaret, & nemo inter postremos remanere vellet, triceni simul naviculam ingressi sic illam pondere suo oppresserunt, ut cum illa nec pondus vectorum, nec fluminis impetum ferre posset, non dubium naufragium minitaretur. Pessimum omnium in ea rerum perturbatione fuit, quòd cum nautæ periculi magnitudinem advertissent, abjectis remis natatu evadere laborarent, navi undarum & fortunæ arbitrio permisâ; sic ut in eo tumultu ac trepidatione cunctorum infans aliquis sex septémve mensium, qui securus matris in sinu obdormierat, in undas excideret. Qui ad fluminis ripas stabant, cum aliam ferre opem nullam possent, cursu contenderunt, ut infelicis successus nuntium ad P. Paulum deferrent, qui domi à functionum sacrarum contentione tantisper respirabat. Is audito tanto periculo dolens ac consternatus in cubicu-

bicu-

biculum se recipit, & periclitantium incolunitatem DEO quam potest studiosissimè inter gemitus ac suspiria commendat, propterea quòd illos in discrimen causa tam sancta coniecisset. Dum ille sic orat, navis, aquarum impetu abrepta, in modico arenæ cumulo, qui in medio fluminis extabat, hæsit immobilis, & adductis è ripa jumentis variis cuncti incolumes ad alterum littus evasere. Sed præ ceteris infantis, quem diximus, fors admirationi fuit: hunc enim cum per ducentos ferè passus fluminis vis deorsum rapuisset, vivus subinde integer & lætus emerfit, sic matri suæ ingenti omnium gratulatione & plausu redditus.

§. XXXI.

Calum Sacris functionibus favet.

HAud paulò crebriùs divini protectio Numinis in fœdis tempestatibus sedandis se exeruit, unde vix unquam tot annorum lapsu necesse fuit Sacras has functiones interrumpere. R. D. Josephus Blanchinus Sacerdos Placentinus, qui longo tempore individuus comes P. Paulo in sacris Expeditionibus ingenti proferendi divini honoris studio adhæsit, affirmat se hoc in genere observasse eventus plurimos perquam prodigiosos, sic ut jam velut consueti admirationem nullam parere viderentur. Cùm ad urbis Carpi mcenia sub dio P. Paulus ad concionem diceret fœda admodum tempestas oborta est, & quotquot aderant (aderant autem plura millia) Auditores territi de receptu circumspiciebant. Addidit iis animos Pater, jussitque in loco subsistere. Sublatis dein oculis ductisque in cruce formam manibus bene precatus est aëri: perrexit autem latè circum ca-

H 3

dere

dere nimbus densissimus, quamdiu Pater præsentis est allocutus, sicis omnino omnibus, qui dicenti operam dabant, videbanturque sibi Noetica velut Arca in Diluvio, seu Cataclismo versari. Mirum hoc, sed mirius quòd solutâ concione, & digressis Auditoribus ipse ille, quo steterant, locus densissimâ cadente pluvîâ fuerit undique inundatus.

Brixienti in ditione jam Pœnitentium agmen suos in ordines tribuebatur, cum obducto nubilus cælo, quin & aquis jam cadentibus, actum videbatur omnibus de Supplicatione tum ducenda. Sed P. Segnerus ad Templi januam progressus, cælumque contemplatus, ardenti cum gemitu, hoc, dixit, Mali Dæmonis opus est; inchoetur tantum Supplicatio, & cuncta prosperè succedent. Nec aliter ac dixerat, res cessit. Momento temporis desit pluvîa, donec perducta ad finem sacra functione, & populo domum reverso, cælum largissimum imbrem effudit. Aliàs dum ruri verba ad populum faceret, repentè atris è nubibus grando effusa est tam non solita, ut nuces magnitudine æquaret, & cum Auditores non haberent quò se verterent, Patrem respectabant, tanquam opis aliquid ab ipso in tam præsentis discrimine poscentes. Ille nil consternationis vultu præferens, fixoque in DEUM animo ad fiduciam erigere eos cœpit: & rite precatus aëri turbinem cum grandine momento dissipavit. Fuit & illud amœnum prodigium, quod Fraxinorum Diœcesis Mutinensis oppidum spectavit, & in Relatione Mutinæ typis excusâ legitur. Augusto mense fervente Caniculæ fidere ultima post Pœnitentium Supplicationem Concio erat habenda, & quia regio omnis illic aperta est, non suppetebat locus aptior, quàm colliculus aliquis ferventissimi Solis radiis expositus, unde qui aderant jam præcedentibus functionibus fatigati, calores passuri

passuri erant intolerandos. At ecce cùm vix confedissent audituri, videre fuit mirandam nubeculam imo ab horizonte ascendere, quæ cùm mediani se solem inter & audientes interposuisset, stationem eam tamdiu tenuit, quamdiu Pater dixit; perducta autem ad finem concione, confestim dissipata est, cunctis attonitis, & divinam admirantibus benignitatem, tam manifesto indicio ostendentem, quantum sibi ea clientum suorum obsequia probarentur. Neque illud minus divini favoris argumentum fuit, in conventibus tam frequentibus, & in tanta concurrentium & variis etiam gentibus, commixtione nullas unquam aut lites, aut rixas obortas esse, quibus aut cædes, aut vulnera saltem graviora sequerentur; quæ tamen mala è cœtibus tam numerosis fermè proveniunt, nec ullâ ferè industriâ evitari satîs possunt.

§. XXXII.

Ægros multos sanat P. Segnerus.

VT tamen authoritatis plus, non tam laboribus, quam ipsi tam fidi Ministri personæ conciliaret Numinis supremi clementia, dignata est illi variarum ægritudinum percurandarum virtutem conferre. Penes me est ingens catalogus morborum hac ratione sanatorum, sed plerisque hîc omisissis, paucula tantùm juvat ejus rei exemplâ afferre. Illustrissimus Balthasar Xaverius Cataneus, filius Principis S. Nicandri, affirmat juratus se anno 1688. in littoralis Reip. Genuensis tractu periculosissimâ anginâ laborâsse, quæ celeriter illum, à Medicis depositum, mortis faucibus admoverit. Rogatus P. Segnerus, qui commodum tum

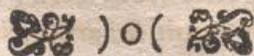
Apostolus

Apostolicis suis laboribus ibi occupabatur, ut ad ægrum inviseret, solitâ suâ humanitate eò se contulit, invenitque ægrum tam malè affectum, ut cum varia ex eo quæfisset, responsi planè nihil referret: quare in preces positis humigenibus effusus collum illi S. Francisci Xaverij lipsanis signavit. Ita enim mos ejus ferebat, magni illius & prodigiosi Calistis patrocini ad obtinendas gratias uti, ut ea ratione potissimum vel umbram inanis gloriolæ vitaret, quæ sanctissimis sinibus, quos ubique spectabat, obreperet. Mox atque Pater ædibus illis digressus est, æger meliùs habere cepit, & Medici primo sequentis diei mane reversi febrim penitus evanuisse deprehenderunt, colli tumorem ardentem subsedisse, ægrumque magno suo cum stupore persanatum. In oppido Solarolo Juvenis quispiam lumen oculorum omne amiserat: perductus is est ad P. Segnerum, qui bene ipsi precaretur, signaretque. Invitus admodum Pater ad id genus obsequii descendebat: nihilominus ut miserum, qui procul aliunde eò accesserat, solaretur, Xaverianis illum lipsanis signavit, & abiit. Aliquot abinde diebus Juvenis recuperatâ videndi facultate lætus se stitit, ut gratias Medico suo ageret: sed quia Pater obverso tergo, perinde ac si hominem non vidisset, abibat, tanto ille vociferabatur altiùs, Patrèmq; sequebatur & verbis & gestibus gratum pro beneficio animum testatus. Re pervulgatâ subinde plurimi adventabant simili modo & signandi, & precibus DEO commendandi. Per molesta ea res P. Paulo fuit, multòque deinceps rariùs petentium votis gratificabatur, professus, non corporum, sed animorum curandorum gratiâ se advenisse. Marcus Antonius Montagutus, celebris urbis Parmensis Medicus, juratus testatur, quod nunc narratum imus. Cum Medicum agerem urbis Finalis in Ducatu

catu

catu Mutinensi, sub tempus quo Sacrae suae Expeditioni P. Paulus Segnerus Societatis JESU operam inibi dabat, caput meum obsederat nescio quae malignitas, permolesta illa, & diuturna, ut quae totius, & quod excedit, anni spatio me torserat, sic ut omne capitis tegumentum abiicerem. Con- tuli me eo rerum statu semel a prandio extra urbis moenia ad locum, in quo sacrae illae functiones fiebant, vestitus togâ laneâ, qualem gestant, qui Sacrorum Stigmatum Sodalitati Mutinae adscripti sunt, & caput cucullo duarum ferè horarum spatio constanter tectus. Conventu soluto ad e- dem urbis Parochialem accessi, ibique mihi Pater bene pre- catus caput Xaverianis ipsianis tetigit, atque eo momento videbar mihi percipere auram, quae caput perflaret, & con- festim liberum me sensi illa capitis gravedine, quae nun- quam etiam deinceps me infestavit. Sic ille in chirogra- pho. D. Joannes Gandinus Medicus Quinzani ditionis Brixien- sis juratus affirmat, evocatum se fuisse magna cum festinatione ad juvandum infantem, quem apoplectici mali vis magno impetu humi afflixerat: hunc cum & sine vena- rum pulsu, & anhelitus reciprocatione invenisset, censuit malo remedium nullum superesse. Adfuit interim Pater Segnerus, qui infanti bene precatus, suo illum nomine alta voce compellavit: neque alio opus fuit, ut infans rediret ad se, oculos aperiret, & velut profundo è somno excita- tus planè sanus esset. Joannes Baptista Serollierius Sacer- dos Parmensis interpositâ Jurisjurandi fide asserit, Sorboli in Patria sua mordacem quemdam humorem in crus sibi defluxisse, qui mox in igneum erysipelas protuberans ardo- rem & cruciatum ingentem excitârit; unde ne passum qui- dem unicum intra cubiculi sui angustias promovere potue- rit, utut geminis fulcris niteretur. Cùm ita miserè habe- ret,

ret, rogante loci Archipresbytero Patruo suo, ad eum in-
 visit P. Segnerus, Apostolicis suis laboribus ibi insudans:
 aspersit eum aquâ lustrali, excitavitque ad fiduciam in glo-
 riosis S. Francisci Xaverii meritis, cujus sacris lipsis, quæ
 nunquam non secum deferebat, eundem attigit. Sensit
 se æger confestim omni cruciatu liberum, & ab eo momen-
 to cœpit, perrexitque deinceps incedere ac ambulare non
 minùs expeditè ac promptè, quàm ante illam ægritudinem
 consueverat. Domina Julia Albana, in Oliveriam familiam
 nupta, Amita hodie regnantis Summi Pontificis, in schedia-
 smate legitimè è se obsignato hunc in sensum loquitur. Ego
 infra scripta jurata affirmo, transeuntem Pisauero Episco-
 pum Parmensem Nembrinum sequentem narrâsse eventum,
 in sua illa Diœcesi gestum, in qua P. Paulus Segnerus Socie-
 tatis JESU sacris suis Expeditionibus erat defunctus cum fa-
 ma communi illustris Sanctimonix. Vir inops cum lignum
 quoddam findere pararet, securim tanto impegit impetu,
 ut hæc retro acta crus illi suum ita vulnerârit, dissecueritque,
 ut pars una membri læsi non nisi mediâ simplici pelle pende-
 ret ab altera. Delatus eò est P. Paulus, & miseratione in-
 felicis illius motus, cui vulnus dolebat cruciabilissimè, par-
 tem illam utramque modo quo potuit meliore conjunxit,
 fasciâ alligavit, ac cruce signavit. Soluta subinde est fa-
 scia, & videor mihi certò meminisse, factum id consequen-
 ti mox die, certè paulò priùs, aut paulò post; & vulnerata
 tibia integra ac sana inventa est, osse iterum conjuncto, ac
 firmato, id quod cuncti magnum ac evidens prodi-
 gium censuerunt. Sic illa.

§. XXXIII.

Mira alia patrata.

HÆc porro mira patranda vis, quam P. Paulus ipse à DEO acceperat, etiam in reculas ad ipsum pertinentes se diffudit, atque ad mirandos effectus suffecit. In oppido Quinzano, paulò superiùs nominato, Mulier quæpiam, cui Bartholomæa Gandallia nomen, à pluribus mensibus sævos Ischiadis dolores patiebatur. Cui bonâ suâ forte obtigit tela linea, quâ Pater usus erat ad sudorem, aut sanguinem, quem in se flagris advertendo elicuerat, abstergendum. Hoc telæ frusto involvit coxendicem priusquam cubitum se reciperet, & post unius, aut alterius noctis intervallum sanissimam se deprehendit, quin unquam postea simili malo torqueretur. Maria Vincentia Scarillia Virgo DEO sacra in Familia S. Benedicti, Monasterii S. Onufrii in Urbe Asculo, multo tempore insolito malo cruciata fuerat; cùm pollex utriusque manus ita constrictus esset, ut neutrum extendere posset, & acerbissimo interim in utroque dolore cruciaretur. Usa principio est chirurgi operâ, qui inter remedia alia liquorem è succino eliquatum, quod præsentissimum ipse existimârat, adhibuit: sed nihil proficiebatur, & ibat potiùs malum in pejus, donec DEO placuit operâ P. Pauli, Asculi in suis sacris functionibus occupati, solatij aliquid illi afferre. Luce S. Bartholomæo Apostolo sacrâ Pater Monasterij Templum accessit ibi Sacris operaturus; & tum pia Virgo rogavit eam, cui Sacrarij cura incumbibat, ut aquam sibi, quâ Pater manus esset abluturus, servaret. Ex hac obtentâ tantillum ipsa bibit, rogavitque DEUM pe Servi hujus sui merita, ut dextræ ma-

nus digitum sanaret, quò eodem tam in rem suam, quà Domus publicam uti posset; quod ad sinistrae manus pollicem pertinebat, profitebatur, sibi ejus tanquam minus necessarij salutem curæ non esse; quin rogabat DEUM, ut eum, qualis erat, relinqueret, ad aliquam tolerantiae exercitationem, & pœnam pro suis noxis luendam. Hæc cum precata esset, manus in aquam illam intinxit, & momento pollex manus dexteræ omni malo liber ac sanus extitit, sinistrae manus pollice, ut erat ante, inutili & dolorifero. Sic illa juramento adstruit, & idem cum ipsa tres ejusdem Cœnobij Virgines Sacrae, è præcipuis ac gravioribus, affirmant ut rem inter eas notissimam, adduntque, sex abinde annis dictam Virginem DEO sacram sic, ut narratum est, habere perrexisse. Jacobus Maffejus legitimâ & authenticâ formâ narrat eventum, secutum Mantuæ Carpetanorum, in uxore sua Barbara Zanetta, quinque ab obitu P. Pauli annis. Malè habere cœpit, inquit, Domina Barbara 14. Sept. anni 1699. & affligi febris tertianâ duplici continuâ, quæ & cruciabat vehementer, & dubiam ejus salutem reddebat, utpote jam ætate ad annum sexagesimum septimum protracta. Ventum erat ad vigesimum mensis, atque ad eò morbi septimum, cum sensi me divinitus impelli ad opem aliquam quærendam sperandamque à venerabilis memoriæ P. Paulo Segneri, utendo eum in finem strophio-
lo lineo, quod servabam domi meæ ejus sanguine tinctum, in qua ipse divertit, dum operam solitis suis functionibus dedit in Suburbio urbis Mantuæ, à Cerasis dicto; quod porrectum illi fuerat, ut sanguinem abstergeret post Supplicationem Pœnitentium, in qua dirè in se animadverterat, indeque strophium sanguinolentum remanserat. Hoc igitur accepto ad lectum Dominae Barbaræ accessi, sic eam al-
locu-

locutus. En, hoc est, ut nôsti, strophium, quo usus est Pater Segneri in Missione Ceraforum, quando domi nostræ divertit: commenda te DEO, & Sanctissimæ ejus Matri, ut intercessionem dicti Patris, qui cum Sanctitatis fama mortuus est, restituatur tibi bona valetudo: subinde idem strophium, adhuc manu complexus, eaque in crucis formam ductâ, hæc porro verba subjunxi: *Per merita Passionis D. N. JESU Christi, & Beatissimæ Virginis Maria, per intercessionem P. Pauli Segneri, liberet te DEUS ab hac febre, si-ve infirmitate. Amen.* His dictis strophium conjugii tradidi. Mox eodem illam attingendo hortabar denuo, ut se DEO, & Sanctissimæ Matri commendaret, recitato Pater & Ave, fiduciam excitaret, consideretque se P. Pauli precibus mala sua valetudine liberandam: id quod etiam consecuti sumus eadem illâ jam indicatâ die, quæ erat morbi septima, quâ non solum paroxismo, ut morbi periodus exigebat, tentata non est, sed Medicus superveniens febre penitus liberam reperit, vehementer admiratus; dixitque, eam mutationem in melius nimis citò secutam non videri stabilem futuram: sed cum intellexisset, quo medio salus esset recuperata, strophium videre cupiit, visumque justipretiosi instar lipsani servari. Sic ut rem verissimam affirmat D. Jacobus Maffejus, cui consentit testimonium D. Caroli Martinelli Medici, qui ægræ in eo morbo adfuit.

§. XXXIV.

Alia prodigiis affinia narrantur.

NEquè hîc finis fuit admirandorum, quibus DEUS ce-
lebrem illum reddidit, qui tanto studio ad Ejus glo-
riam

riam proferendam incumbere. Narrat D. Abbas Vajanus, olim Canonicus Venerandæ Basilicæ Mariæ Majoris, cum P. Paulus ad Populum diceret in foro Modillano Romandiolæ, supervenisse pluvias tam densas, ut quisque meliore quo poterat modo in tutiora se reciperet. Dicebat Pater in medio foro, insistens mensæ alicui, simplici suâ veste indutus, tectusque clericali suo pileolo, & quantumvis pergeret cælum copiosum imbrem effundere, hærebat tamen ipse immotus, & quam cæperat concionem prosequeretur; eâ autem finitâ nullâ abstergendæ pluvie curâ restà se contulit in D. Bernardi templum, quod erat in fronte fori. Ipse quem diximus Abbas, & cum eo D. Nicolaus Burgus, qui semper adstiterant, fixisque in Patrem oculis eum miserabantur, cum crederent à capite ad calcem complutum, nullamque in eo corporis aut vestis partem siccam esse posse; cum accessissent propius, observârunt, planè siccum esse, & ne unum quidem filum pluvio humore imbutum. Aspiciebat alter alterum attonitus, utque de rei veritate certiores essent, ipsi suis manibus tangere Patris vestem voluerunt, quam non minùs siccam deprehenderunt, quàm si ne minima quidem guttula depluisset. Sacra DEO Virgo jure jurando adstruit, bis se vultum Patris Pauli Sacris operantis lumine circumfusum aspexisse. Sacerdos etiam quispiam pariter juratus asseverat, se Patri in atrio Collegij nostri collocutum, vultum ejus cælestibus radiis magnopere collustratum aspexisse. R. D. Joannes Plato Parochus in oppido Codogno, quod est in valle Taro Diæcesis Placentinæ & ipse testatur juramento interposito, mense Augusto anni 1673, profectum se ex valle Tari, Paria sua, cum 250 facilè personis, confecisse cum hoc supplici suo agmine ea nocte viginti quatuor milliaria Italica, ut mane præ-

sentes

sentes esse possent in Foronovo, ubi celebranda erat generalis, quam dicimus, Communio ad finem Sacrae expeditioni imponendum, quâ P. Paulus defungebatur, fuisseque ab eodem consueta humanitate exceptos. Subinde cum suo in DEUM studio & religioni fecissent satis, à prandio etiam adesse voluerunt Pœnitentium Supplicationi, & ultimam audire concionem. Confluxerat mortalium multitudo ingens, & ego (verba sunt memorati Sacerdotis) ut audirem facilius, locum occupavi dicenti valdè vicinum. Cum vehementissima cœpisset esse oratio, cœpi videre faciem Patris splendidissimam, & lucis radios undique diffundentem: & cum timerem, ne mea fortassis aliqua imaginatio mihi illuderet, iterum iterumque obtutum magis quàm ante in eum defixi; semper tamen eodem modo benedictus ille vultus summo splendore circumdatus apparuit, sic ut non possem non omne dubium de eo spectro ponere, quod me plurimum confirmavit in opinione, quam de viri sanctitate conceperam, quam etiam jam probè perspexeram in gemina expeditione, quâ oppidum istud excoluit, & omnem ejus ditionem, eo animorum fructu, ut majorem animo concipere non possit, quisquis præsens non interfuit. Sic ille. Fortunatior hoc Presbytero fuit P. Joannes Baptista Perfectus, Lector & Concionator Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula, qui P. Paulum orantem offendit, ut hîc referemus ipsis ejus verbis, quæ solenni suo & authentico juramento coram Episcopo Burgi S. Domnini rata habuit. Testatur autem hic, se non solùm novisse P. Paulum Segneri, non multo ante defunctum, è Societate JESU, virum sacris Missionibus destinatum, sed egisse etiam cum illo familiariter variis locis, & secutum in solitis ejus expeditionibus, præter plurima conspecta mira, tam in reducendis

eendis ad DEUM multis, imò plurimis, qui antea hæserant
 in vitiis carnis, efficiendo ut agnoscerent infelicem condi-
 tionem suam, quã vivebant æternis pœnis obnoxij, publicè
 veniam à DEO poscerent, de illis se confestim coram sa-
 cro iudice accusarent, & in gratiam cum DEO redirent;
 quàm etiam in tollendis inimicitiis tot ac tantis; vidisse se
 etiam pluries eundem Patrem diverberantem se nudato ter-
 go, non solùm ad multum usque sanguinem, sed etiam tam
 atrociter, ut carnis frustilla hinc inde avulsa spargerentur;
 tamen cùm sequenti mox die ad similem sui lanienam Pater
 reverteretur, indicium & cicatricem hesternæ lanienæ pro-
 fus nullam superfuisse. Quin quod cetera admirabilitate
 superat, cùm idem testis ante annos viginti duos circiter
 versaretur in pago Mazzenzatico Diœcensis Regiensis, ubi
 suo Zelo frena P. Paulus laxabat, sub initium æstatis, cùm
 Pater Segneri se recepisset in conclave ædis Parochialis; in-
 de autem non procul alio in cubili testis moraretur, audi-
 visse bis P. Paulum dolenter, & non sine suspiriis conqueren-
 tem: unde cùm ad januæ rimas ardente cum cereolo in ma-
 nu accessisset, vidisse in illo cubiculo, in quo ipso lumen
 ardebat, Patrem sursum à terra quatuor circiter palmorum
 altitudine sublatum, habitu orantis de genibus, brachiis &
 manibus in Crucis formam extensis; & cùm aliquatindiu
 hoc situ Patrem contemplatus esset, vocasse D. Paulum
 Frettam, illius tunc Ecclesiæ Curionem, eique significasse,
 quo in statu P. Paulum vidisset. Accessit proin dictus
 Curio ad easdem januæ rimas, & simul cum teste, adhibi-
 tis etiam, cùm senex esset, vitris ocularibus, vidit eundem
 Patrem in ecstasi eo, quo dictum est, modo à terra subli-
 mem; duravitque hic P. Pauli situs toto, quo observatus
 ab utroque est, tempore, quod quadrante cum dimidio mi-
 nus

aus esse non potuit. Exeussit hoc spectaculum copiosissimas lacrymas D. Paulo Curioni, quas ipse etiam testis tenere non potuit. Subinde iterum ad rimas reversus P. Joann. Baptista, vidit P. Paulum sensim descendere, & genibus solo inniti, & cum circumspēctasset in conclavi omnia, nullum uspiam scabellum, aut fulcrum aliud deprehendit, quo niti P. Paulus potuisset. Hucusque nominatus testis.

§. XXXV.

P. Paulus absentia & arcana prænovit.

INter favores, quos intimis amicis suis conferre DEI bonitas solet, est quod & longè remota, & imis animorum penetralibus recondita iis aperiat. Nec hunc P. Paulo denegasse videtur, cujus rei specimina multa adducere hinc ego possem: sed duo sufficient. Virgo quæpiam DEO sacra chirographo suo jurata adstruit, P. Paulum cum ex morbo convalesceret, invisisse ad aliam ægram è Cœnobij Virginibus. Dum autem ægræ Pater loquebatur, genibus nixa ad pedes lectuli hærebat, quam diximus, Virgo testis, & ad Patrem versa hæc secum cogitando volvebat: Prò! quam essem beata, si fors mihi obtingeret moriturienti, habere assistentem eo rerum articulo virum tam DEO carum! Hæc inter P. Paulus propius ad illam se admovens, vultu amabilissimo, voce submissâ quærit, quid nunc ipsa animo volvat: tum illa, cum vereretur suum illi arcanum aperire, opto, inquit, mecum tacita, ut Rev. vestra quamprimum, & ex toto convalescat. Non ita est (reposuit Pater majori quàm ante affabilitate) sed fiet quod desideras, & ego tibi quæcunque demum ratione morienti adero. Hæ-

fit ad hoc responsum attonita Virgo: neque enim unquam de rebus ejusmodi verba cum Patre fecerat, è quibus ille conjectare aliquid de arcana illa cogitatione potuisset, simulque ingenti solatio mens ejus fuit delibuta, sic ut digresso Patre dulces in lacrymas solveretur. Dein tamen attentius tecum cuncta perpendens, cogitabat P. Paulum ætate jam multum proVectum esse, & paulò post inde abiturum sine ulla fortassis reditùs spe, aut verisimili conjecturâ. Cùm autem aliquot abinde diebus Pater denuo ad Sacras illas Virgines inviseret, testis nostra obviam illi progressa, bene habet, inquit, mi Pater, mihi igitur primæ ex Sororibus hac è vita in alteram migrandum erit? At Pater vultu severiore, tanquam suaviter eam corrigens; hoc ego non assero: dico tantùm, me tibi quacunque demum ratione adstiturum; & videtur voluisse indicare, quòd mortuus licet, non omissurus esset illi è cælo adesse. Illustrissima Julia Albana, cujus jam ante meminimus, eventum sequentem narrat, quem jure jurando asserit, sibi narratum ab Illustrissimo Nembrino, Parmæ antehac Episcopo. Confessa est de peccatis apud P. Segneri mulier quæpiam, & cùm noxas aliquas recensuisset, dixit, aliarum se non meminisse. Sæpius illam hortatus est P. Paulus, ut diligentius animi latebras discuteret; illa tamen semper reposuit, aliarum se noxarum non meminisse. Tum ex ea quæsit, quid ergo ad posticum ædium suarum humo, aut fimo infodisset? Ad hanc interrogationem cùm misera apertum videret factum suum aliquod, ceteroquin arcanissimum, quod sola ipsa nôsset, nec quisquam alius, nisi divinitus collustratus, rescire potuisset, rubore penitus suffusa confessa Patri est, infodisse se eo loco sobolem, conceptam gravissimo flagitio, nec unquam ad eam diem ausam scelus suum aperire etiam

Sacro

Sacro Judici, veritam ne ab auribus hujus transfret ad aures Principis, qui severissimè in ream animadverteret. Hæc audiens Pater feminam ad serium de admittis dolorem excitavit, & ad DEUM eam reduxit, pollicitus, si res posceret, impetraturum etiam à Principe flagitij impunitatem; id quod subinde re ipsa præstitit. Illustrissimus Episcopus Asculanus, Fadulfus familiâ, literis ad Patrem quendam nostrum Pœnitentiarium, ut dicimus, Lauretanum datis testatur *in verbo Veritatis*, P. Paulo Asculi Expeditioni suæ Apostolicæ vacante defunctum esse Romæ sanctæ memoriæ Pontificem Maximum Innocentium XI. mox ab hujus mortis nuntio Asculum delato, se cum Patre collocutum, cum, ut solet, mentio incidisset de Successore in suprema illa Sede, varios à se nominatos è Patribus Purpuratis, quos communis existimatio defuncto successores destinabat. Non ita erit, respondit P. Paulus, sed Ottobonus, Ottobonus, fiet Pontifex; hic enim præclaram Sanctæ Sedi operam præstitit in multis ad eam spectantibus causis. Hunc, subjunxit, postquam tantisper suspensus hæserat, excipiet Pignatellus. Ista tum dicta; & nos utrique prædictioni subinde eventum respondisse vidimus. Ego tamen cujusque arbitrio liberum permitto, judicare, an sufficere P. Paulo potuerit sagacitas humana, ad ea prædicenda, quæ tam abstrusa & incerta sunt, ut eorum etiam notitiam effugiant, qui in negotiis ejusce generis sunt perspicacissimi: maxime cum Pater tanto jam tempore abesset Româ, in solas suas functiones sacras intentus, nec ulla ratione conscius eorum, quæ Romana in Curia gerebantur; et si toties spes &

conatus omnium eventus frustretur.

Loca, quæ Pater Paulus excoluit, enumerantur.

ATque hæc erat ratio vivendi, quam ipsos viginti sex annos in Apostolicis suis Expeditionibus P. Paulus tenuit, quas semper post Resurgentis Christi solemnia ordiebatur, in iisque ad Novembris usque initium versabatur. Sic percurrit, & ad non vulgare virtutis ac Sanctimonix studium excitavit Dioceses Lucensem, Placentinam, Faventinam, Mutinensem, Parmensem, Mantuanam, Regiensem, Nonantulanam, Carpentensem, Aretinam, Bononiensem, Piscinensem, Genuensem, Albenganam, Anconitanam, Sarzanensem. Atque harum Dioceseon aliquas totas lustravit sæpius, præter alias quas non totas obivit, è quarum numero sunt Brixienfis, Laudensis, Firmana, Senogallienfis, Savonensis, Bertinorienfis, Vintimilienfis. Ad urbes quod spectat, ipse non propendebat ad eas suo illo ritu excolendas, ratus rectius operam suam collocari in pagis & oppidis; cum his plerumque minus prospectum sit de necessariis procurandæ salutis subsidiis. Nihilominus induci se passus est ad sic excolendas, insigni semper cū emolumento, Urbes Pratum, Anconam, Pistorium, Firmum, Ripatransonem, Asculum, Montem altum, Fanum, Senogalliam, Eugubium, Sarzanam, Albenganam, & præ ceteris nobilissimam urbem Bononiam, cujus hoc loco par est speciatim meminisse ob singularem frequentiam, summam religionem, ardoremque, quem semper præ se tulerant omnis generis & conditionis inquilini, sic ut Urbs ista aliis ut illustre exemplum proponi possit; & qui veterum eius urbis Annalium præ aliis notitiam habent, asserant, sacras has
urbis

urbis emendandæ functiones citra jactantiam iis comparari posse, quibus aliquot ante seculis eam magnus Italiæ Apostolus Bernardinus Senensis excoluit.

§. XXXVII.

Hiemis tempore libros scribit P. Paulus.

Perfecto hac ratione Expeditionum suarum gyro, reliquo anni spatio recipiebat se P. Paulus in Collegium aliquod Societatis, quod ferme erat Florentinum Quies quâ inibi se restaurabat, erat elucubratio pretiosorum illorum librorum, è quibus tantum utilitatis in omne mortali-um genus manavit, quique pluribus locis iteratò prælo subjecti, & ex Italico in alia Europæ idiomata, Latinum præcipuè, translati sunt. Magno enimvero lucubrationes istæ Authori suo steterunt. Fessus ipse est, se crebrò admodum octo integras horas diei spatio ipsis impendisse: nec id difficulter sibi persuadebit, quisquis usu didicit, quid sibi poseat ratio hæc tam eleganter, tam doctè, & cruditè scribendi. Semel duntaxat visus est DEUS voluisse ipsi facilem admodum reddere scribendi laborem, modo non ordinario, dum elucubrandæ Concordiæ Quietis ac Laboris in Oratione se impendit. Miratus est ipse vehementer, tam facile occurrere calamo aptissimas cogitationes. Cùm libros consulebat ad inveniendum aliquem locum, offerebat se confestim, quod quærebat: unde agnovit opem planè singularem, quâ DEUS volebat promovere opus ad multorum salutem profuturum. Excursionibus Apostolicis, & scribendi occupationi adungebat Pater Conciones per ver- num jejunium, quibus varias Italiæ & nobilissimas urbes,

quæ cum summis votis expetebant, ad virtutem erudit, donec anno 1679. prælo suas illas Conciones subiiceret, ut hæc ratione toti simul orbi Christiano prodesset.

§. XXXVIII.

Evocatur P. Paulus ad munus Concionatoris Pontificij.

IN medio sanctissimarum harum occupationum cursu, quibus summo animi sui solatio vacabat, inexpectato nuncio Florentiâ Romam repente avocatus est. Sanctissimus Pontifex Innocentius XII. cum aliquas P. Pauli lucubrationes legisset, audirétque tam multa Apostolici ejus Zeli opera, summam illam æstimationem, quam de eo Populi conceperant, fructus præclaros, qui Expeditionibus Sacris colligebantur; subiit ejus animum cogitatio, virum talem maximè idoneum fore ad munus summi momenti, Concionatoris Apostolici, qui ad Patres Purpuratos, & Præsules alios Pontificæ Aulæ diceret. Hoc suum desiderium cum Præsilibus Societatis indicâisset, hi ad nutus summi Pastoris promptissimi, sine mora P. Paulum literis evocârunt ad acceptandam, quam sua Sanctitas impositura ipsi erat, provinciam. Dubium non est, quin multis gratissimus futurus fuisset ejusmodi nuntius, magnâque ab iis hilaritate acceptandus. P. Paulo tamen nostro fulmen visum est, quo animi ejus intima vulnerata sunt: quâ enim erat animi submissione, videbatur sibi ad tantæ dignationis & momenti functionem planè ineptus, & Caritati ejus minis quàm acerbum erat, ac dolore plenum avelli à Sacrarum Excursionum exercitatione, ad quas toto animi sui pondere ac pro-

ac propensione ferebatur. Multum lacrymarum coram DEO fudit, & precibus ferventissimis causam suam apud Præsides suos egit. Sed cum hi iussa sua non revocarent, necesse habuit P. Paulus obtemperandi studio posthabere & sacrificare pugnantibus cum hoc animi affectionibus; etsi earum vis tanta esset, ut qui illi Romam Florentiâ comes ibat, testatus sit, P. Paulum nullum admisisse solatium, nec aliud ferè per iter egisse, quàm ut sortem suam plangeret & deploraret. Romam delatus sub initium verni Jejunij anni 1692. & confestim ad osculum pedum supremi Pastoris admittus in medium protulit, quidquid sua illi dictabat eloquentia ad provinciæ huic se subtrahendum. Sed quo se ipse purgabat, & ineptum profitebatur amplius, tanto in Summo Pontifice magis crescebat desiderium audiendi hominis, qui raris suis dotibus tam bellè conjungeret animi submissionem, & virtutes alias religioso homine dignas. Excepit ergò illum Sanctitas sua non invidiosæ benevolentia signis, animosque addidit ad aggrediendum alacriter munus, quo tantum emolumentum afferre posset Aulæ, è cujus recto statu tantopere pendet totius Christianæ Reipublicæ salus atque incolumitas. Quare P. Paulus coactus in Verbo Vicarij Christi laxare retia scripsit, & peroravit ultimas duas ejus Jejunij Conciones ad eos Auditores, quibus nobiliores parisque dignationis, quod citra Adulationis vitium dixerim, Orbis non habet. Perrexit dein dicere per omnem ejus anni Adventum, & totum, quod secutum est, vernum Jejunium, auditus semper communi cum laude & approbatione ob soliditatem doctrinæ, argumentorum prudentem delectum, rationum, quas afferebat, vim & efficaciam, totamque dicendi rationem fructuosam non minùs, quàm argutam & ingeniosam. Summus Pontifex præ ceteris no-

vum

vum hunc Concionatorem tam avidè libentèrque audit, ut profite retur, se absque tædio ad plures horas dicentem auditurum, & eùm aliquando catarrho præpeditus adesse & audite perorantem non posset, è Præsulibus sibi Assistentibus vocatum aliquem iussit attentè audire, ut subinde repetere audita posset; ut re ipsa est factum. Sed multo longiùs progressa est Pastoris Optimi erga P. Paulum voluntas & benevolentia; eùm sæpe illum admitteret & vocaret ad longa, & confidentiæ plena alloquia, gravia eidem & summi momenti negotia committeret; crebra delicatàque munera misisset, tot aliis argumentis amorem, ac æstimationem demonstraret, ut Aula inde non absque fundamento videretur arguere, id agere suam Sanctitatem, ut virum ad eum dignationis gradum proveheret, quò sublimiorem Ecclesia, post supremum Caput, non habet.

§. XXXIX.

Hoc in munere unam DEI gloriam præ oculis habet.

TAm secundus rerum cursus abjectissimè de se sentientem Patrem nequaquaquam extulit, nec in transversum hæc à puppi aura eum vel tantillum egit; idem in tanta mutatione, qui fuerat, erat, procul remotus ab omni etiam umbra fastus, reverens, & affabilis erga omnes, osor simulationis; nihilque præterea spectans, quàm Pontificis obsequium, & divini gloriæ incrementum. Hinc cum vel illud, vel ista id poscere videbantur, non tantùm nunquam se abstinuit ab iis dicendis, agendisve, quæ, si politica prudentiæ momentis res librarentur, spes omnes crescendi, & sua

fua promovendi commoda, abrumpere poterant; sed deliberatâ industriâ majore multo vigore & ardore ad illa promovenda incubuit: cùm satis sciret, tanto se minùs carum gratùmque DEO futurum, quo magis vel sibi, vel mortaliùm cuiquam placere studuisset. Mirum proin videri non debet, si quò feliciùs in Aula ejus ibant res, & majora sumebant incrementa, Pater, altè in animum demissis sanctis suis axiomatis, tanto ardentius ad sacras denuo Excursionones anhelaret; sic ut sæpius dicere auditus sit: Nihil majoris favoris aut beneficij conferri in se à Summo Pontifice posse, quàm si permetteretur suas illas ad Excursionones redire: O quàm, aiebat, celeriter Româ me subducerem! Hanc in rem ad amicum quemdam suum scripsit; Se ex quo remotus ab Excursionum ministerio fuit, nec unum diem lætum egisse. Quin fassus non paucis est, nullum abire diem, quo non miseriam hanc suam deploraret; nec deest qui asferat à se se visum, cùm amarissimè fleret, & noxis suis adscriberet, quæ illum felici illa sorte sua indignum reddidissent.

§. XXXX.

Theologus Pontificius eligitur.

Mortuus interim est Romæ 15. Decemb. anni illius 1692. P. Nicolaus Maria Pallavicinus Societatis JESU Sacræ Pœnitentiariæ, quamvocant, Theologus, & Episcoporum Examinator. Quamprimum Summo Pontifici mors ista innotuit, nullo alio impellente utramque hanc provinciam in P. Paulum transtulit; qui ad eum quidem confestim accessit gratias pro honore in se collato

L

acturus:

acturus: eadem tamen occasione rogavit demissè, placeret
 Sux Sanctitati, ad utrumque hoc munus deligere viros di-
 gniores: se enim neque Theologum esse, cujus opera utilis
 esset posset S. Pœnitentiariæ; neque examinandis Episcopis
 idoneum, ut qui surdaster augusto illi confessui Sux Sancti-
 tatis, & tot PP. Purpuratorum ac Præfulum, qui adesse ex-
 amini solent, non possit non gravis ac molestus accidere.
 Placuit Pontifici sincera Patris animi demissio, sed cum
 probè nosset, quàm in omni Theologiæ parte ille non peregrin-
 nus, sed egregiè versatus esset, licet nunquam illam Facul-
 tatem prælegisset in Scholis, voluit omnino hanc Theologi
 provinciam ab illo acceptari; ad alteram Examinatoris quod
 spectabat, probatæ sunt ipsi, quas Pater attulerat, rationes,
 ab eoque munere immunem esse passus est. Usus hac oc-
 casione Pater non dubitavit denuo rogare suam Sanctitatem,
 ut post elapsum proximum Jejunium verum etiam Conci-
 onum coram S. Sanctitate habendarum onere liberum ip-
 sium esse pateretur, propterea quod & ætatis provectæ de-
 bilitate, & memoriæ sensim fatiscentis vitio par jam tanto
 muneri non esset. Ægrè induci potuit supremus Pastor ad
 privandum se illa oblectatione, quam ex auditis Patris Con-
 cionibus hauriebat; miseratus tamen Senis optimi conditi-
 onem, precibus ejus assensus est: petiitque, ut Pater ipse
 proponeret, quem præ ceteris tantæ provinciæ existimaret
 maximè idoneum: & verò illum ipsum, quem Pater nomi-
 nârat, Apostolici Palatij Concionatorem dixit; sicut non
 alium examinandis Episcopis præposuit, quàm quem P. Pau-
 lus nominârat. Sic alligatus denuo Romanæ stationi P.
 Paulus totum se novo Theologi muneri impendit, paratus
 tamen simul ad alia omnia, in quibus Sanctitati Sux placuis-
 set ejus operâ uti; & quamvis modò in his, modò in illis S.
 Sanctita-

Sanctitas cum occuparet, nulla tamen illi vel familiarior vel gravior occupatio erat, quam corpus suum variè & crudeliter vexare; cum DEO verò suo per Orationem perpetuò conjungi, de quibus multa subinde nobis dicenda erunt.

§. XXXXI.

Tentatur Patris Valetudo.

VERùm tam animi non contenti perpetua secum lucta, quam nova hæc vivendi ratio sine illa agitatione corporis, cui tot annorum spatio in suis Excursionibus assueverat, cum durarent diutius, sensim morbum ipsi gravem, vitæ manifestum periculum, & mortem denique ipsam attulerunt. Mense igitur Julio anni 1694. adortus ipsum primò est languor ingens stomachi, cui accessit profluvium & dolor urinæ, oris amarities, sitis molesta, fastidium ac nausea cibi; quæ solerrem Superiorum caritatem ad opportuna levandis tot malis remedia excitârunt. Sed cum Medentium ars parùm admodum proficeret, Medicus ipse censuit, tentandum, an auræ mutatio plus ipsi conferret, visumque est, agri Tiburtini auram ceteris omnibus ipsi fore salubriorem; quò & Pontifice Maximo, & Eminentissimo Pœnitentiariæ Præsidi consciis profectus est sub medium Septembrem, ibique nostro in Collegio ad exeuntem usque Octobrem vixit. Romam cum rediisset, notatus in eo est corporis tumor, color flavus, anhelitum recipiendi difficultas, & ingens virium defectus; quâ causâ quidquid uspiam potuit remediorum diligentius adhibitum, etsi res ipsa monstraret vix ullam affulgere spem, mali, jam ima

intra viscera, ipsūque sanguinem recepti, vim superandi. Quare cum ij, qui præerant, præ oculis haberent manifestum discrimen amittendi quamprimum viri tam insignis, unius Medici ordinarij iudicio non contenti, id egerunt, ut plures eorum qui medendi arte præ ceteris Romæ celebres erant, in commune de viri salute deliberarent. P. Paulus, ut semper nullâ suæ valetudinis curâ tangebatur, & quanto maiorem ejus rationem habendam alij consabant, tanto minoris ipse sese faciebat, restitit aliquamdiu, ne suâ causâ ad hanc non consuetam cum aliis diligentiam veniretur. Oportuit tamen illum cedere denique imperio Præsulum, & cum iam immineret anni tempestas rigidior, decreverunt Medici, ut Albani primum dies aliquot moraretur, inde verò Neptunum proficisceretur ad mitis & nativæ illius Auræ salubritate gaudendum. Impetratâ iterum eorum, quorum antea, veniâ prima ipsi de Missæ Sacrificio cura fuit: confugit idcirco ad Eminentissimum Albanum, tum Summo Pontifici à Brevibus, quæ dicunt, rogavitque ut infirmæ suæ valetudinis respectu dignaretur impetrare à Summo Pontifice gratiam Sacrum per se, aut alium, in ædium privatarum sacrario faciendi: preces tamen has suas multis modis limitavit, magna animi submissione disertè professus, nolle se precibus suis ullatenus locum esse, si illæ Suæ Eminentix audaciores, minusque convenientes viderentur; malle se potius solatio illo quotidiani Sacrificij, et si à se ceteroquin ardentissimè suspirato, carere. Summus Pontifex, qui magnâ semper humanitate anxium se de Patris valetudine præ se tuletat, & ad extremum usque illustria suæ erga illum benevolentix & gratiæ exhibuetat argumenta, omnibus ejus postulatis prolixè annuit, & quidem ratione prorsus singulari, nullis super ea re aliis tabulis expeditis.

peditis. Quin cùm ipsi innotuisset P. Paulum ante suum iter cupere ad alloquium admitti, & pedibus sacris osculum figere, suam ipsi rhedulam obrulit, ut minore cum incommodo veniret; uti & lecticam, quâ Albanum veheretur.

§. XXXXII.

Postremus morbus.

DUm ad profectiorem istam se P. Paulus accingit, aliam ipsi DEUS longinquiorem beatam in patriam imperavit. Septimo Idus Decemb. tantis mali vis accessibus repenti aucta est, ut miser infirmus, vomitus, deliquia & præ ceteris quasdam pectoris convulsiones pati inciperet, quæ illum mala diem totum acerrimè excruciant; sic ut existimen postremam hanc fuisse afflictionem, quâ DEUS animam sibi tam caram voluerit perpurgare. Patres ejus Domus incolæ, cùm in momenta deficientem conspexissent, è re futurum crediderunt, si de imminente migratione ipsum commonerent. Quomodo autem monendus esset, jam ipse inde à principio morbi sui conceptis verbis in quodam Valetudinarij libello, ad ejus Præfectum admonendum expresserat: & erant hæc: Formula, quâ mortem instantem nuntiabis Patri N. N. Age Pater, bono esto animo; adest tandem hora, quâ porro DEUM non offendes. Ita Pater Paulus, qui ob finem tam nobilem desiderabat mortem, & in unâ Concionum per Venum Jejunium id egit unicè, ut doceret rationem, quâ fatalem hanc sententiam à benigno Numine excipere oporteat. Mox igitur ac nuntium hunc accepit, sublatis magnâ pietatis significatione in cælum oculis, nihil turbatus,

hilari vultu illa Christi Servatoris verba pronuntiavit: *Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?* Ma-
ne sequentis diei, quæ Deiparæ sine Labe conceptæ sacra
erat, Eucharistica dape in ejusdem Virginis honorem refici
voluit, séque supremi Numinis voluntati totum in victi-
mam obtulit. Post meridiem subinde multum aucta est
dolorum acerbitas, & cum ipse viribus vehementer se desti-
tui animadverteret, decedenti in Viatico muniri petiit;
sed quia paucis ante horis cælesti eâ escâ pastus fuerat, non
est visum huic ejus voto deferre. Unde divina hac animi
refocillatione destitutus, conatus est defectum religiosissi-
mis animi sensis & affectibus supplere, quos etsi more suo
nullis foris indiciis prodere studeret, non ita tamen tenere
se potuit, quin linguæ ministerio erumperent; fuitque in-
ter cetera pia in cælum jacula, ore emissa, illud præcipuè:
*Benedicum Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore
meo: & ingeminavit sæpius: semper, semper, semper*, tanto
sensu, ut præsentibus omnibus teneras lacrymas exciret.
Nec minore animi contentione illud aliud effari auditus est:
*Abyssus abyssum invocat: abyssus miseria invocat abyssum mise-
ricordia.* Quæ verba à mellifluo Doctore didicerat; qui sic
priora illa Psalmi ad mores traduxit.

§. XXXXIII.

Pia Patris mors.

INterim P. Felix Barnabeus, P. Pauli Socius, festinus ex-
currit ad Summum Pontificem, ut quo loco Patris res
essent, nuntiaret. Admisit illum confestim Pontifex,
nec infra dignationem suam duxit, minutim de viri statu o-
mnia

omnia perquirere, & cum intellexisset, spei planè nihil superesse: ô quàm, ajebat, res ista nobis displicet! quàm nobis displicet! Erat vir Sanctus, erat Angelus, erat Angelus, erat Angelus: imperavitque Patri, ut suo illi nomine Pontificiam, quam vocamus, Benedictionem afferret; quam sensu singulari ac reverentiâ moribundus excepit. Eminentissimus Albanus, qui hodie Clementis XI. nomine supremas Christi in terris vices gerit, cum inde à puero P. Paulum multum adamasset, audito quod is à morte parum abesset, extremum illi vale dicere, & ejus se precibus commendare voluit. Mox atque Eminentissimum Principem moribundus conspexit, mirâ libertate, perinde ac si animi causâ aliquò abiturus esset, de transitu suo loquens: Eminentissime Domine, dixit; paucis abhinc diebus inter nos egimus de profectioe Albanum & Neprunum: nunc aliò mihi, & in alium planè mundum ac vitam, migrandum est. Quid mihi imperat Sua Eminentia? quid obsequij altera in vita præstare ipsi possum? Magno exemplo Eminentissimo Principi fuit, videre Patrem tantâ animi tranquillitate appropinquare ad illum transitum, ad quem etiam Sanctissimi quique cohorrescunt; & pro sua in DEUM pietate aliud ab ipso non petiit, quàm ut & noxarum suarum veniam à DEO, & opem impetraret ad respondendum tantis excelsi sui status obligationibus. Nonâ dein Decembris cum viribus jam multo magis exhaustus, & quodam velut lethargo oppressus videretur, extremum religiosè inunctus est. Paulo post cum jam somnus ille discussus esset, quæsierunt ex eo, placeretne divino ad æternitatem Viatico restaurari? P. Paulus autem, qui aliud nihil ardentius anhelabat, tremulâ, sed imo corde profectâ, voce, *DEUM*, ajebat, *DEUM*, *DEUM mihi date*: atque hoc recepto, alto quodam

dam in silentio se detinuit, ut inter Servatoris sui brachia cæli delicias anticipatò delibaret. Toto illo die cubiculum refertum erat viris religiosis, nostris, externis, Nobilibus, Præsulibus, qui quo sanctiùs ac suaviùs afficiebantur illis animi sensis religiosissimis, illâ vultus serenitate, hoc dolerant acerbiùs, quod morientem viderent virum, dignum immortalitate. Ille igitur jam planè elinguis, post aliquot horarum placidum agonem sub noctis confinia animum tranquillè in manus DEI Conditoris sui tradidit, & , ut sperare juvat, transit ad lucendum instar Stellæ primi ordinis ac magnitudinis, juxta illud Vatis Danielis Oraculum; *Quæ ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi Stella in perpetuas eternitates.* Mortuus est beatâ hac morte 9. Decemb. intra octiduum Deiparæ Conceptæ sacrum, & exeunte jam altero, quod S. Francisco Xaverio colendo dicatum est; unde hanc ipsi impetrâsse, post cetera, visi sunt & Mater Sanctissima, & Magnus Indiarum Apostolus, quem ut singularem prorsus Protectorem, Magistrum, & Apostolicæ vitæ Ideam semper fuerat veneratus. Mortuus est in nostra Tironum Domo, cùm annos vivendo explèssset septuaginta, quorum quinquaginta sex in Societate, reliquos quatuordecim in seculo transegit. Staturâ fuit justâ, citra maciem, toto habitu gravi, humorum temperie sanguinea, viribus robustis, genio suavi atque affabili, indole excitata ac generosa, ingenio sublimi, judicio profundo, sic ut natura illum ad res magnas effinxisse videretur. Et verò DEUS instrumento hoc ad res minimè vulgares pro gloria sua gerendas usus est, ut ex parte jam est indicatum. Post mortem incredibile dictu est, quàm pulchra & hilaris manserit ejus facies, non obscuro gloriæ, quâ in cælo fruebatur, argumento. Qui circumstabant, videbantur non posse inde avelli;

Dan. 12.

avelli; neque enim horroris quidquam, ut alia cadavera solent, excitabat, sed animi sensus suaviter religiosos, & ad DEI obsequium promptos. Die proxima sub vesperum palam in Templo, ad parentandum defuncto, expositum est cadaver, & convenerunt eò multi viri illustres, & aliquot Præsules sacri, præter magnum numerum hominum de nostra Societate, quos inter adesse voluit ipse totius Societatis Præpositus supremus Thyrsus Gonzalez cum suis Patribus Assistentibus; qui idem Præpositus pridie religioso paternæ caritatis exemplo ejus animam sub migrationem DEO commendârat, nec omiserat præclara tam egregij subditi merita dignis laudibus efferre.

§. XXXXIV.

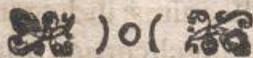
Quæ mortem & sepulturam consecuta sint?

Vix consueto ritu parentatum defuncto erat, cum mox cadaver in Sacrarium reportatum est, ut Pictoribus, qui expectabant, commodus daretur locus vultus lineamenta proximè ad verum exprimendi. Denique postquam eorum etiam piis votis factum est satis, qui manibus oscula figere cupiebant, cadaver loco, quo Tirones nostri humari solent, decenter compositum est: quod etsi eâ tunc causâ factum est, quòd impeditus esset locus, quo ceteroquin Sacerdotum cadavera conduntur, non tamen absque divinî Numinis providâ benignitate id factum interpretor, quæ id solatij beatæ illi animæ indulgere voluit, ut corporis sui exuvias in medio angelicorum pritni fervoris, lectæque innocentæ Juvenum conditas cerneret. Quemadmodum autem sol non aliàs plures spectatores habet, quàm cum lucis de-

M

cis de-

eis deliquium patitur, sic etiam melius à morte, quam dum
 in vivis ageret, cognosci adque in veneratione esse coepit
 P. Paulus noster, Plurimi, etiam præcipuæ dignationis, ali-
 quid regularum ejus studiosè poscebant; nec desunt qui
 impetratas haud secus ac Sancti alicujus lipsana, argenteis
 capsis clausas, servant. Undique advolabant literæ, quæ
 rerum ab eo gestarum distinctiorem notitiam flagitabant,
 & brevem illam narrationem, quam Pater Pinamontius
 compilavit, totâ passim Europâ spargere oportuit. Cujus-
 vis gradus ac conditionis homines profitebantur, se priva-
 tis suis in precibus ejus opem implorate, & sunt qui varia
 per eum beneficia obtenta referant. Variis in locis, ubi
 olim ad Populum dixerat, solenni ritu illi parentatum est.
 Effigies ejus æri incisa est, & exempla inde magno numero
 expressa. Magnus Hetrurix Dux cum inter ceteros nuntium,
 sibi mœstissimum, mortis ejus accepisset, mox suis Ro-
 mæ Ministris imperavit, ut viri effigiem, quam accuratissi-
 mè posset, & ad virum expressam Florentiam mitterent;
 quam subinde loco intimi sui conclavis nobilissimo suspen-
 dit, ut, quemadmodum scripsit ipsemet, semper ante ocu-
 los haberet, quem pectori insculptum circumfererebat: quin
 ut meliorem viri effigiem præcipuorum, quos à consiliis &
 arcanis habet, virorum animis altiùs imprimeret, in
 omnium eorum cœtu legi jussit vitæ brevem sy-
 nopsin, quæ primò scripta fuit.

P. Pauli in DEUM Amor.

VT autem nunc cetera omnia omittam, quæ de gestis hujus insignis Servi DEI adjungere possem, congeram hîc tantum aliqua de præclaris ejus virtutibus, quas hucusque non attigi. Offert se mihi ante alias omnes, tanquam ceterarum Regina, ardens in DEUM Caritas. Virtutis hujus pretium optimè noverat P. Paulus, & in una aliqua earum schedarum, quarum alias meminimus, non minùs tenero animi sensu, quàm ingenij perspicaciâ, ita scripsit. *Duplex est ratio perpurgandi aliquod solum jam planè silvescens, & recipienda sementi ineptum: una est, arreptâ securi singulos arborum truncos excindere. Altera est, ignem admovere: atque hæc secunda ratio non solum sine comparatione minore labore constat, sed est etiam magis fructuosa; cum solum sic adustum multo fiat fertilius, juxta illud Pœta: Sæpe etiam steriles incendere profuit agros. Non dispari ratione res Anima nostra se habent. Progredi possumus à virtute una ad alteram, singula extirpando vitia. Sed hic & longi temporis, & multa difficultatis labor est, & fructus minoris: brevior ac fructuosior est: ut in animo succendatur luculentus divini amoris ignis: hic enim momento efficit, quod tam longo & arduo conatu esset perficiendum: & præterea animum non expurgat modo, sed mirè etiam facundum reddit. Sensi proin in me desiderium ingens, ut DEUS mittat ignem istum de celo in cor meum; cum nesciam quomodo hîc eundem accendere possim. Aliàs inter sua, quibus orando illustrabatur, lumina DEUM ardore verè Seraphico obsecrat, ut sui amorem largiri dignetur; aitque.*

tempse te, & tanto tempore rationem tui nullam habui; recessi à te; vindica queso has injurias: en cor meum, vulnera illud, & plagis omni ex parte concide; sed vulnera sagittis divini amoris tui, sic ut vel ingratis suis velit tibi omne bonum, quod tibi debetur. Aliter, mi Amor, vindictam sumere de me non potes; nec enim nunc judicij, sed miserationis tempus est. Et paulò post. Tu es totus amabilis, totus dulcis, totus suavis: & ego te tamen ita tractavi, acsi crudelior homo te in mundo non esset. Veni igitur, & vindica injuriam: fac ut cor meum amore gravissimè saucium sibi ipsi irascatur, & necesse habeat fateri, exclamando tam ardoris, quàm dulcedinis vi; se nimium quantum aberravisse.

§. XXXXVI.

Quàm purus bicejus amor?

DEUM amare, DEO sincerè servire, erat id omne, quod ipse æstimabat, & quærebat: & hoc ipse declaravit in una ad aliquem è Nostris epistola. Pater mi care, inquit, profecto non est quidquam aliud, quàm servire DEO, ardere sancto ejus amore, & facere sanctissimam ejus voluntatem in omni re, equali cum voluptate: quidquid aliud est, mendacium est. Nil illi perinde displicebat, quàm quòd videretur sibi non amare DEUM, nec facere ejus causâ tantum, quantum se debere existimabat. Idcirco dum intimo cuidam suo scribit: Fateor tibi, ait, ingenuè, hoc solum acerbum & amarum mihi est, quod hucusque non potuerim DEO exhibere minimum indicium veri amoris: neque enim scio, amémne illum propter id quod est, an propter id quod nobis donat. Et tamen constat nobis, Amorem P. Segneri
tam

tam fuisse purum ac defæcatum ab omni proprij commodi studio, ut affirmare non dubitaret, se nec quidem animam suam amare, quia sua, sed solùm quia DEI erat; nec deest qui testetur à se auditum cùm diceret; quodsi unquam in animum induxisset, sibi æternùm in damnatorum rogo arandum, non idcirco destitutum facere pro DEI gloria, quidquid uspiam posset.

§. XXXXVII.

Desiderium jungendi se DEO amato.

Habet id amor DEI, si magnus ac germanus est, ut ex eo nascatur ardens desiderium penitus & intimè se conjungendi cum amato, & quamprimum abeundi ad videndum illum revelata facie; vnde illa tam familiaria, & quotidiana Sanctis verba ac clamores: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.* Ad felicem hanc dissolutionem P. Paulus mirabili quadam & sanctâ intolerantiâ anhelabat, quam expressit aliquando in suis illis adversariis, in quæ orationis suæ fructus referebat, ubi dum inflammato suo cordi liberas habenas laxat, nos eâdem operâ insigne arcanum docet, & sic loquitur. *Festinemus ergo ingredi in illam requiem*: Sic, ô mi DEUS, loqui me docet ardentissimus ille tuus Apostolus, & ita me excitat, ut festinem ingredi in beatam illam requiem, quam pro miseratione tua in cælo mihi paratam habes, si miserandus ego humuncio malis meis meritis me nimis quam indignum non reddidero. Sed quid agendum mihi est, ut festinare dicar ad obtinendum bonum tam ingens? An fortassis meis ego manibus aperire possum

„ fores hujus carceris? an ego rumpere cōpedes? an ex-
 „ pedire me è laqueis, quibus adstrictus teneor? Ah Do-
 „ mine mi, tu probè nōsti, hoc nobis concessum non es-
 „ se; cū oporteat nos omnes expectare illam horam,
 „ quā tibi placebit nos evocare; & quamvis rogare te pos-
 „ simus ut citò adveniat, nos tamen illam accelerare non
 „ possumus. Hinc in animum induco, amatissime DEUS,
 „ istud festinare aliud non esse, quàm multa valdè opera-
 „ ri bona, & sic facere satis quantum possumus pro noxis,
 „ quas admisimus: an enim dubium est, quin sic tanto
 „ brevior futura sint in flammis lustricis mora, atque adeò
 „ quòd tanto celerius ingressuri simus ad beatam illam
 „ nostram requiem? Ita sanè, JESU mi, ah placeat tibi,
 „ dare mihi gratiam, ut hac ratione festinem ad viden-
 „ dum quamprimum anabilissimum vultum tuum. Hæc
 „ erit requies mea, hoc gaudium, hæc suspirata felicitas
 „ mea. Quid autem, quid fiet me infelice, si mihi etiam
 „ post mortalem hanc vitam tam longa annorum periodo
 „ expectandum erit, donec pertingam ad videndum te?
 „ Ah! non ita sit, ò bonum meum! fac potius ut ego pœ-
 „ narum hujus vitæ acerbitate & vehementiâ compensem
 „ diuturnitatem temporis, quo aliàs mora trahenda esset
 „ in illo carcere. Dummodo citò finiantur, veniant su-
 „ per me pœnæ illæ omnes acervatæ eodem tempore; pœ-
 „ na enim pœnarum maxima futura esset prolongatio. Sic
 „ ille. Nec omittere hîc possum alia ejus similia sensa, quæ
 „ fortassis digna sunt locum habere in Soliloquiis magni ali-
 „ cujus Augustini. Care mi JESU! (ait alicubi P. Paulus)
 „ tu in cælo habitas, & de cælo dignatus es desponsare ti-
 „ bi miseram hanc animam meam in terra commoran-
 „ tem. Pignus suavissimæ hujus desponsationis, ò bonum
 „ meum,

meum, mihi est Sacri Lavacri, & Vocationis Religioſæ
 beneficium. Ex omnibus autem, è quibus aliquid de
 te reſcire aveo, talia ac tanta audio, ut illa animo concipi
 pere nemo poſſit, qui te ipſâ non viderit. Dicunt mihi,
 quòd ſi jungerentur ſimul centum Soles, non æquarent
 ſuâ pulchritudine decorem vultus tui. Tereſia illa,
 quæ de te aliud non vidit, quàm Manus tuas, affirmat
 mihi, ſe viſâ illâ pulchritudine attonitam & velut extra
 ſe raptam plures per dies inceſſiſſe. Quibus gratia obti-
 git, audiendi te loquentem, concordibus vocibus affir-
 mant, vocolam unam tuam ſatis eſſe ad cor quodlibet
 intimè tibi devinciendum; Aſſerunt deinde, Regiam te
 habere, cui comparatæ, quaſcunque aliquando Mundus
 vidit, Magnificentiſſimorum Principum Regiæ, map-
 lia videantur; & quòd in plateis ejus flores ut lutum pe-
 dibus calcantur. Addunt Patrem tibi eſſe tam magnum,
 ut nihil non poſſit; Matrem verò te habere ejuſmodi, cu-
 jus obtutum unicum nemo non perpetuâ deinceps cæci-
 tate compararet. Aulam te habere Miniſtrorum, Ephe-
 borum, Magnatum, quos numerare nemo poſſit, & quo-
 rum quilibet magnitudine & excellentiâ ſuperet Monar-
 chas hujus Mundi maximos; Verbo, tam magna, tam
 præclara mihi dicunt de tua pulchritudine, de tua ex-
 cellentia, de ineffabili magnitudine tua, ut ego ferre
 nulla ratione poſſim, quòd ſim remotus à te. Tandem
 igitur, tandem placeat oſtendere mihi faciem tuam tam
 palchram; *Oſtende mihi faciem tuam, & ſalvi erimus.*
 Jam nunc inteligo cauſam, ob quam in Mundo hoc vi-
 vere porro non poſſent tuæ Catharinæ Senenſes, tuæ
 Magdalenæ, tuæ Gertrudes, tuæ Tereſiæ, & aliæ illæ
 Virgines tuæ. Noverant enim ſe ſponſas tuas eſſe, &
 optimè

„ optimè didicerant, quam pulcher esses. Quàm autem
 „ id foret à ratione omni alienum, si cùm aliquando veni-
 „ rent nuntij tui, mihi que indicarent, elapsos esse dies
 „ meos, & iter ad te mihi confestim incundum, mihi ad-
 „ huc induciæ ad præparandum me essent petendæ, & in-
 „ geminandum illud: *Inducias usque mane?* si spatium ef-
 „ set postulandum pœnitendi de admissis? ô JESU mi, per
 „ amorem, quo amas animam hanc meam, non ampliùs
 „ meam, sed tuam, quia tibi desponsam, non permitte ut
 „ tale quid unquam contingat. Da ut nunc saltem ego
 „ festinem ad præparandum me sicut oportet; ut paratam
 „ habeam dotem, paratas veste: ad obviam eundum tibi;
 „ ut avellam me à rebus conditis omnibus, nullique earum
 „ prorsus ampliùs adhæream. Hoc unum mihi erit in se-
 „ paratione à te solatium, posse apparere coram te aliquan-
 „ to splendidiùs ornatum, dum tempus mihi ad hoc agen-
 „ dum indulges. Hæc sunt sensa, quæ tu mihi hoc ma-
 „ ne dignatus es communicare consideranti verba illa:
 „ *Ostende mihi faciem tuam, & salvi erimus:* etsi ego non
 „ sic illa expromere calamo potuerim, sicut tu illa animo
 „ meo impressisti.

§. XXXXVIII.

Fiducia in DEUM.

EX amore tam accenso nata est in P. Paulo fiducia illa
 filialis, quâ semper DEO, tanquam patri amantissimo
 omnem sui, salutisque suæ curam commisit tum aliàs
 ubique, tum maximè in sacris illis suis Excursionibus. Ver-
 sabatur aliquando in Aula Maceratenfis nostri Collegij:
 cum

cùm eò ingressus est alius ejus Collegij inquilinus, non clausâ post se januâ. Versus ad eum P. Paulus, rogavit impensè, placeret claudere januam. Miratus Pater eam petitionem; Rev. vestra, inquit, cras per mille tempestatum incommoda perrectura est ad Excursiones suas, & nunc tantillus hic ventus molestiam ipsi creat? excepit sapienter P. Paulus: hodie ad me spectat mei curam gerere; cras id ad DEUM pertinet. Vehabatur biremi prope Liguria littora; cùm orta fœdâ repentè tempestate, nautæ excensionem tentabant; sed undique obices occurrebant; fluctus quidem vehementes à mari, à terra autem rupes præcipites, sic ut ab illis fugere esset rectâ ferri in istas. Quotquot in navi erant, magnis clamoribus opem è cælo poscebant, cùm certam præ oculis mortem habere viderentur. Unus P. Paulus, DEO suo confisus, vultu apparebat non sereno tantùm, sed renidente, perindè ac si placida ex malacia solatium caperet: cùm momento tempestas posuit, ut nemo non pro arbitrio in terram exscendere posset. Aliàs cùm flumen simul cum multis aliis vectoribus trajiceret, aquarum impetus nautæ gubernaculum excussit, navisque deorsum præceps ferebatur. Cuncti ad P. Paulum confugere, qui more suo minimè consternatus; fidite. ajebat, fidite DEO, & omnem ponite timorem. Et verò nauta resumpto animo & gubernaculo rectè direxit navim, & cuncta prosperè cesserunt. Clariùs suam hanc in DEUM fiduciam aliâ occasione palam fecit Pater, quam hîc ego verbis ipsius testis narrabo, qui est D. Laurentius Gualterius, Minister Sermo Magno Hetruriæ Duci in paucis carus, quem jusserat Dux P. Paulum in itinere quopiam Florentiâ Romam, & Româ Florentiam comitari, ejusque curam habere. In reditu, inquit iste, inter Perusiam, & Are-

N

tium

tium conspeximus nos in manifesto interitûs periculo in ascensu Cortonensi ; cum enim rheda lapsa deorsum præceps in substratum solum ferretur , & uterque esset opprimendus , clamavi ego ; JESU , JESU ! actum est de nobis. At Pater ; non , respondit , non , nihil est periculi , gratias reddamus DEO (& tamen tunc adhuc pendebarus in aëre) cecidimus sine ulla læsione , non rheda , non Auriga , non equi , quidquam detrimenti sunt passi . Dixi tunc : Pater , si fuisset solus , fuisset comminutus in frustra ; sum enim peccator . At Pater ; fili mi , ego te multo sum deterior ; sum enim fæx hominum nequam : nos tamen iter facimus DEI causâ ; dnm ergo ille dux noster est , non est quod timeamus . Amemus illum semper impensius ; in vita enim altera , quanta nos bona , quanta nos bona !

§. XXXXIX.

Alia Fiducia in DEUM exempla.

JAm ante advertimus , quâ ratione Pater in Sacris suis Expeditionibus , cum fœdis nonnunquam tempestatibus turbatum cælum esset , dicere tamen sub dio ad populos cœperit , in ordines supplicantium agmina tribuerit , & reliqua id temporis consueta egerit omnia , sic ut eâ , quam ejus animo DEUS indiderat , fiducia , dominum quodammodo tempestatum elementorûmque cum constituisse videretur . Non semel ob pellices à latere virorum impurorum abstractas , & reprehensa audacter non infimæ conditionis hominum publica scandala , grave publicæ ignominia ac dedecoris discrimen adiit . Postquam suum illum de Concordia librum , quo Quietistarum , (hoc illis à suâ doctrinâ nomen) errores

errores confutaverat, publici juris fecit, incredibile dictu est, quàm multæ ad illum literæ anonymæ convolârint, plenæ omnes infamibus opprobriis, & minis atrocibus; sic ut non pauci eum hortarentur, ne anno illo solitâ Excursione defungeretur, ad cavendum insignis ignominia accipiendæ discrimen. At P. Paulus semper sibi constans, timorisque omnis expers, cùm DEO suo fortiter niteretur, id unum ingeminabat, quod similibus in occasionibus consueverat; agi in ea re causam DEI, ad hunc pertinere, ipsius defendendi curam suscipere; qui si fortè id facere noluisset, enimverò profitebatur, sibi longè fore gratissimum, sanguinem omnem ac vitam ejus causâ profundere; solitus magna animi excelitate cum mellifluo Doctore, DEO dicere: *bonum mihi, si me digneris uti pro clypeo.* Penitus etiam non destituit illum hæc in DEUM fiducia; cùm is, quem diximus, Concordia liber, Romanâ censurâ proscriptus fuit. Nihil unquam ea de re queri auditus est, neque ullo unquam indicio prodidit molestam sibi eam proscriptionem accidisse; quin ipse solatus est amicos, qui vices ejus miserabantur, & ingeminabat solenne illud suum; causam eam DEI esse, & à DEO illam protegendam; id quod subinde res ipsa monstravit. Rerum enim veritate ad clarius lumen resectâ, & deprehenso, qui sub florum foliis latitabat, serpente, à sacro Inquisitionis Tribunali damnati sunt errores, & liber P. Segneri cum magno exultationis incremento ab omni notâ absolutus. Hæc tam plena amoris divini Numinis protectio subinde P. Paulo incitamento fuit & stimulo ad ardens illud animarum juvandarum, & proferendi DEI honoris studium, quod ab eo notatum reperimus in sensis illis suis cælestibus: Animadverti, inquit, quantam DEUS meci, in innumeris eventibus & periculis, tam cor-

poris quàm animi, defendendi ac tuendi curam quodammodo suscepit; & idcirco animos mihi addi sensi ad vicissim, grati animi titulo, suscipiendam in me causam DEI adversus illos, qui volunt injuriam inferre DEO, sicut ille causam meam agit contra illos, qui offendunt me. Videtur hæc mihi ratio sufficiens ad impellendum me, ut animas juvem, & errantes reducam in viam. *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei*, dicit ad Servos suos DEUS. Quis proin satis exprimat ingens illud studium & curam, quam pro nobis habet, defendendo nos promptis semper armis contra hostes, & qui videntur, & qui non videntur? Tale & nostrum in causa DEI studium, tantus esse ardor debet contra quoslibet ejus hostes, Christianos perversos, Hæreticos, Ethnicos &c. *Ponam Zelum meum in te*; hæc est suavis promissio, quam facit mihi DEUS per Ezechielem; cui ego aliud reponere nihil possum, aut debeo; quàm *Zelus Domus tue comedit me*.

§. L.

Orationis & Conjunctionis cum DEO studium.

PROPRIUM amantium est, velle semper agere cum amato, & cum eo conversari. Idcirco qui magno DEI amore exarsit, videtur non posse avelli ab Oratione, in qua suaviter conversamur cum DEO, ut Apostolus innuit iis verbis: *Nostra conversatio in caelis est*. Huic autem sacræ Orationis exercitationi tam erat addictus P. Paulus, ut nullis limitibus tempus illi dandum definitum esset, sed præter horam statam matutinam, reliquum omne diei tempus, quod vel literarum studia, vel negotia cum proximis, sibi non

non vindicabant, illi daret. Et testantur Socij, quos habuit, plerumque invenisse se illum orantem in medio sui cubiculi, nec rarò ita absorptum in DEO, ut aliquamdiu non adverteret, an aliquis, aut quis cubiculum esset ingressus. Quod si nonnunquam commendare DEO debebat magni momenti negotium, maximè quod totam nostram Societatem spectaret, erga quam semper tenerè & intimè afficiebatur, totas noctas orationi dabat. Etsi, ut dicamus quod res est, etiam quando interdium aut deambulabat, aut quidvis aliud factitabat, semper altiora animo agitare videbatur, satisque prodebat tota agendi ratione; versari semper sibi ante oculos DEUM, illudque præceptum ad amissim ipsum implere: *oportet semper orare, & nunquam deficere.* Ad hanc porro orationis familiaritatem ratione quadam valde singulari à DEO vocari se sensit, ut alicubi in suis illi schediasmaticis scriptum reliquit. Videbatur mihi, inquit, in claro admodum lumine, omnem meam negotiationem constitutam esse debere in studio orationis, cum omnibus, quæ nunc circa me geruntur, consideratis, judicarem, hoc planè esse, quod DEUS à me fieri vellet. Egi proin illi magna quadam animi teneritudine gratias, quòd me elegerit ad tantam dignationem agendi & conversandi cum ipso quàm familiarissimè, etsi ego nihil unquam tanto dignum favore egerim; & si hæc, juxta illud: *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea*: appellanda est pars optima, certo quodam modo veniam à DEO petij, si ego vermis vilissimus in illa conquiescam: nec enim ego illam elegi; sed ipse est, qui me ad illam elegit.

Vocatur à DEO ad sublime Orationis genus.

Fuit porro ipsius orandi ratio principio non alia, quàm illa, quam vocamus, Meditatio ordinaria, quæ & Intellectus ratiocinio, & voluntatis affectibus vehementibus occupatur circa varia Religionis nostræ Myſteria, & varia divinarum Literarum effata; unde magnam partem hauſit egregia illa lumina, quæ ſubinde expreſſit in quatuor illis non magnis libris, quos Manaa Animæ indigitavit. Poſt aliquot annorum intercapedinem videtur mutâſſe aliquantum, quam diximus, Methodum, totumque ſe vertiſſe ad rogandum DEUM, variâſque ab eo gratias ac dona poſcenda, ita ſcilicet, quomodo Magiſter divinus in Dominiſca Oratione nos docuit; id quod ipſe Pater alteri cuiſpiam è Noſtris aperuit, cùm diceret, ſe tandem aperuiſſe oculos ad pernoscendam veram orandi rationem. Idipſum docent nos etiam cujuſdam epiſtolæ ejus verba, quæ audire non parvo nobis ſolatio eſſe poterit. Præſens, ſcribit, mea ſpes tota nititur certa illâ & infallibili impetrandi efficaciâ ac vi, quam habet Oratio, quando à DEO petit id, quod certò nobis expedit. Qualia, quæſo, verba illa ſunt, quæ Chriſtus locutus eſt: *Petite, & accipietis?* an clariùs, certius, generaliùs, & minore cum exceptione obligare ſe ille nobis potuiſſet? totum in eo ſitum eſt, ut conſtanter petamus. Sed quis tandem hic labor eſt, quem tanti boni amore ſuſcipi non oporteat? Nobis aliud incumbit nihil, quàm ut petamus à DEO per merita Filij ſui, ut nos efficiat veros ſuos Servos, veros ſuos amicos: & ſubinde omnia ejus permittamus arbitrio; nec enim illi deerit ratio è tam multis aliqua, quâ

quâ id certò efficiatur. Ad me quod spectat, constitui mecum, opitulante ejus gratia tam assidue clamare, & tam diu pulsare, donec illi fiam importunus. Neque me ulla ratione absterret, quòd me videam tam miserabilem, tam vilem, tam omni merito destitutum; ego siquidem aliud non specto, quàm ut stipem flagitem à DEO, qui in egenos est beneficentissimus. Et quis nescit, in mendicabulo nullius generis meritum requiri ad obtinendum, sicut tamen requiritur in eo, qui mercedem exigit, sicut requiritur in Servis, & aliis, qui quocunque titulo aliquid exposcunt. Ipsa, quâ premitur, sua miseria & calamitas magnum in mendico meritum est, & quanto ejus miseria major est, tanto etiam æquius est ut ipsi subveniatur. Ut ut est: Christus quod promisit, revocare non potest. Promisit ille, quisquis ejus in nomine constanter esset periturus, exaudiendum. Si in hoc nobis constamus, peracta res est. *Benedictus DEUS, qui non amovit orationem suam, & misericordiam suam à me;* ajebat David, in quem locum S. Augustinus: *Cùm videris à te non amotam deprecationem tuam, securus esto, quia non est à te amota misericordia ejus.* Nihil igitur est, quo nos purgemus: Petamus, instemus importunè, molestiam, si ita tas est loqui, facessamus DEO: sed non est periculum, ne molesti simus; neque enim unquam magis illi cari acceptique erimus: molestus illi non est, qui petit; sed qui petere non vult, ut Achaz, qui dicebat; *non petam.*

Sancta in DEO rogando industria.

VT autem tam in oratione, quam in aliis per diem functionibus animum in DEO magis fixum teneret, invenit P. Paulus piam aliam & pulchram rationem, dignam certè, quam sequendam sibi decernat, quisquis ad arctius cum DEO commercium aspirat. Ita scribit ad Amicum suum. Placet communicare tecum usum quempiam, quem nuper admodum legi in Osorio tenuisse S. Augustinum in agendo cum Christo JESU Servatore; uno die hebdomadæ sub una, altero sub altera persona, ut nunc tibi exponam, sed ea ratione, quâ ego distinctius rem pro meo commodo sum partitus: Die Lunæ tractando cum illo, tanquam cum Judice; die Martis tanquam cum Rege, die Mercurij tanquam cum Medico; die Jovis tanquam cum Sponso; die Veneris velut cum Redemptore, ad restaurandam Passionis ejus memoriam, die Sabbati, velut cum Fratre, qui titulus Beatissimæ etiam Matris ejus recordationem suggeret; & tandem die Dominica, tanquam cum Glorificatore, qui titulus præterea beatitatis cælestis cogitationem excitabit. Puto rem ita bellè succedere, si dictis diebus agamus cum ipso in oratione sub singulis indicatis titulis, dum commendat se illi quisque nunc ut reum, nunc ut subditum, nunc ut ægrum, ab eoque petit gratias his personis respondentes, & voluntatem ad sensa etiam respondentia inflammando: perfacile etiam est, hac ratione interdiu mentem cum DEO conjunctam retinere.

§. LIII.

Etiam ad Quietis Orationem subinde evehitur.

Ceterum cum tali orandi DEUM ratione indies in P. Pauli anima augetur fervor, placuit divinæ Bonitatis sensum illum attollere ad rationem modumque orandi valde sublimem & excellentem, semper illi clariùs revelando faciem suam. Testis ejus rei nobis est ipsemet in quodam è suis illis schediasticis. Hac die Dominus, ait, ut omni anxietate animam meam liberaret, fecit ut legendo inciderem in caput aliquod libri, qui S. Tereciam authorem habet, vocaturque; *Iter ad perfectionem*: in quo inveni minutim descriptam rationem orandi, quam singulari suo favore DEUS mihi impertiit, sic ut vix amplius ambigam, quin sanctissimæ ejus voluntati conformis sit; id quod etiam mihi affirmavit Pater, quo interioris hominis Magistro utor. Est autem caput hoc 28. in quo describitur Oratio Recollectionis. Verum quidem est, quòd putem aliquoties etiam mihi communicatam Quietem, si non omnium trium facultatum simul (quamquam & hanc mihi satis diu concessam arbitrer, cum illas in DEO fixas cum magna quadam earundem unione expertus sim) saltem voluntatis, quæ ad DEI præsentiam in eo se defixit penitus, oblectando se in ipso, & desiderando penitus in ipsum solum transformari. Cogitatio si aliò vagatur, id fit tam obiter, ut mox redeat, neque desistat ab oratione. Benedictus fit in his omnibus bonus DEUS. Hæc ibi P. Segneri. Qui autem nôsse desiderat, quàm excellens sit illud Orationis genus, quod Recollectionis dicimus, legere potest dictum caput 28. S. Tereciæ: nec minùs meretur legi caput 31. ubi

○

Sancta

Sancta Mater agit de Oratione veræ Quietis, quam & sibi nonnunquam benignè concessam à DEO fatetur P. Paulus. Hæc, (ita loquitur Sancta Mater) res est ordinis altioris ac divini, nec effici à nobis potest ullâ, quâ utamur, diligentia. Intelligit in eâ Anima ratione multum diversâ ab eâ, quâ cognoscimus operâ facultatum ac sensuum exteriorum, jamque vicina est lateri DEI sui, nec multis opus est, ut per conjunctionem fiat unum quid cum illo. Adeò illa contenta vivit, inde solùm quòd tam propinquam se videat fonti, ut etiam absque eo quòd bibat, satur sit, neque putat quidquam præterea esse, quod concupiscat. Facultates penitus quietæ sunt, adeò ut ne moveri quidem vellent, cum timeant ne res aliqua amorem suum turbet. Similis tum est anima parvulo adhuc lactenti, cui nonnunquam dum è matris pectore & sinu pendet, hæc, lac suis exprimendo manibus in os instillat, quin ipse sugendo illud proliciat. Ex his Sanctæ Matris verbis abunde discimus, quàm excellens fuerit Orationis genus, quo P. Paulus erat donatus; qui insuper continuâ ferè suavissimarum lacrymarum gratiâ præditus erat, nec in Oratione duntaxat, sed dum loca religiosiori DEI cultui sacra obibat; dum familiari in conversatione divinis de rebus differebat, dum dicebat ad Populum, & præcipuè cum inter litandum jam ad divinam dapem sumendam ventum erat: tum enim exardescibat totus, manabátque illi tam copiosa ex oculis lacrymarum pluvia, ut videretur totus colliquescere. Unde frater Adjutor, qui postremis annis illi ad Aram manè facienti serviebat, refert, semper se ejus strophium lacrymis adeò imbutum invenisse, ut necesse haberet, illud auræ liberæ expositum ficcare. Sed & alij testantur, sæpius se observâsse, cum ad sumendum divinum cibum ventum est, tanto fervore Patrem accensum,

censum, ut vehemens cordis agitatio non paucas illi è na-
 ribus sanguinis guttas proliceret. Certum porro est erga
 divinum hoc Sacramentum P. Paulum ingenti & reverentiâ
 & amore ferri solitum; unde sæpius interdum ac noctu ad
 illud adorandum, & sua illi obsequia deferenda prodibat.
 Quæ tamen ejus in sumenda hac Angelorum esca sensa fue-
 rint, non facile nobis esset exprimere, nisi ille eorum spe-
 cimen scripto reliquisset. Cùm hodie mane (sic ille in uno
 suorum illorum foliorum loquitur) à Sacro peracto petiis-
 sem à DEO, ut dignaretur mihi suggerere, qui demum af-
 fectus sumpto sacro Epulo & magis convenientes, & ejus
 Majestati acceptiores essent (nec enim ignoro, ab re esse, si
 quis tunc intellectus utatur ratiocinio, cùm solius sit volun-
 tatis partibus suis non deesse: stultum siquidem est, extra
 nos quærere DEUM, cùm illum habemus intra nos) vide-
 batur mihi præ ceteris opportunus esse affectus vehementis
 admirationis. Revereri illum, parum est; abiicere sese,
 parum est; agere gratias, parum est; amare parum est. Mi-
 rum mirabilem omnium mirabilissimum, quale hoc indi-
 gitatur (*Memoriam fecit mirabilia suorum*) non aliud a-
 ptius requirere videtur, quam admirationem. DEUS ad
 me? DEUS mecum? DEUS in me? Quid mihi hæc perpen-
 denti integrum est facere, nisi hæcere attonitum, hæcere
 sensus expertem, hæcere infinitâ quodammodo admirati-
 one absorptum? Quando milites Holofernus primò intuiti
 sunt singularem Judithæ pulchritudinem, proximum vide-
 batur, ut exardescerent, & primus eorum affectus esset in-
 gens in eam amor, & accensum eâ potiundi desiderium:
 sed non ita fuit: *Considerabant faciem ejus, & erat in oculis
 eorum stupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur ni-
 mis.* Hic enim admirationis affectus primus est, qui de-

betur rebus magnis, rebus insolitis, & subinde post hunc etiam aliis locus conceditur. Sic omnino par est rem se habere in eo, de quo agimus. Cùm contemtor, non jam divinam Pulchritudinem, nec enim hanc oculorum meorum acies ferret, saltem Bonitatem DEI in me, primo loco valde admirari me convenit, deinceps autem aliis etiam affectibus possum indulgere.

§. LIV.

Orationi Vocali quàm esset deditus?

NEquè tantùm mentalis Orationis operâ suum in DEUM amorem, & devoti animi studium fovebat P. Paulus, sed & Oratione, quam, quia voce peragitur, Vocalem dicimus. Crebrò admodum usurpabat varias breviores ejusmodi orationes, quæ quòd jaculi instar cælum petant, Jaculatoriarum nomen acceperunt; quarum ille bene longum catalogum è Psalmis, & aliis Sacrarum Litterarum locis excerpserat. Quotidianum Sacerdotum pensum sacrum de genibus lentè admodum recitare solenne ipsi erat, & quæ ore promebat verba, intimis animi sensis comitabatur. Ut viva semper animo mortis memoria, quæ tanti momenti est, obversaretur, sæpe recitabat preces, quas morti proximis prælegi vult Ecclesia, seque sibi repræsentabat, ut jamiam constitutum illo momento, ex quo sortes nostræ per totam, quàm longa est, æternitatem dependent. Nec omittebat Sanctissimam DEI Matrem ad globulos salutare, hujus enim honori erat planè devotus, càmque delegerat principem felicis Sacrarum suarum Excursionum exitus Patronam; utque Populum Christianum ad pietatem

tem in hanc Cæli Dominam excitaret, typis edi curavit aureum illum suum libellum, quem *Devotum Mariæ Virginæ* indigitavit. Quin extremum operum ejus, cujus filum simul cum vita mors intercudit, fuit expositio egregia Canticæ *Magnificat*. Dum foris laboribus illis suis Apostolicis occupabatur, nullo non die recitabat preces bene longas, quas ipse sibi conscripserat, plenas sensus & affectibus insignibus ad petendas à DEO illas gratias, quæ ad Ministerium tam sanctum magis necessariæ ac opportuna sunt. Addebat his omnibus frequentem lectionem librorum sacrorum, & præ ceteris jucundæ semper ipsi erant *Vita Sanctorum*; unde eolverat à capite ad calcem sex illa ingentia de Divorum gestis Laurentij Suriij volumina, præter complures Sanctorum postremæ ætatis Historias; ad quas lectitandas crebrò etiam alios incitabat, professus, se quamcunque demum viæ spiritualis notitiam haberet, non aliunde, quàm ex his purissimis fontibus hausisse. Et verò videbatur DEUS hoc illi potius, quàm quocunque alio adjumento concessisse admirandam illam discernendorum Spirituum gratiam, quæ nunquam non bellissimè hoc in genere noverat discernere aurum verum à fictitio; sic ut aliquando in primo mox congressu retegeret artificiosissimam hypocrisin celebris cujusdam personæ Religiosæ, quam passim alij ut Seraphinorum æmulam venerabantur: etsi subinde rescitum est, infami cum malo Dæmone commercio implicitam fuisse; eaque causâ à morte cadaver ejus sub aliqua horti Cœnobialis arbore terræ infossum; nec multo post eruta humo ossa justâ Sacrorum Quæstitorum sententiâ igne ablumpta sunt.

Amor Proximi in Patre quantus?

Verus intimusque DEI amor nunquam non comitem habet amorem Proximi : siquidem amor DEI ignis instar est, qui non quiescit unquam, nisi in se convertat omnia : nec quisquam est, quem lateat illud, quod ad amantem Discipulum Servator noster dixit : *si diligis me, pasce Agnos meos, pasce Oves meas.* Ita se res cum P. Paulo habuit : mox atque in illius animo exarsit beatum illud divinae Caritatis incendium, non potuit illud sinu suo continere, sed necesse habuit liberam illi pandere viam, coepitque fovere animo ardentissimum & insatiabile desiderium reducendi ad DEUM, quantum quidem in ipso erat, Mundum omnem. Neque tamen necesse est, me ea dere hic pluribus agere, cum jam spectaverimus illum tot lustris occupatissimum laboribus suis Apostolicis, idque cum tanto ipsius solatio ac gaudio, ut nunquam laetior videretur, quam quando amplius laborabat, sic ut dies illos caelestes appellaret : solebatque dicere, se quemcunque dierum ejusmodi quantacunque Monarchiam non permutaturum. Mox atque destinati Sacris Excursionibus dies aderant, nihil plane erat, quod illi vel tantillam remoram posset injicere ; quantumvis non semel sub ipsum illud tempus magni momenti negotia distinerent : nec explicari satis potest, quam ille mox atque à Collegiis prodibat, videretur alius à se ipso homo esse, se ipso major, toto habitu spirans Animarum & honoris DEI Zelum, animi alacritatem atque fervorem, sic ut plane divino Spiritu agi rapique videretur. Agendum illi plerumque erat cum hominibus rudibus ac inurbanis ;

banis: neque tamen unquam commercium cum iisdem fastidire ac nauseare visus est; sed semper simili modo affabilis ac comis, nullo discrimine agebat cum omnibus, adjuvabat omnes, serviebat omnibus, & paratissimum semper se præse ferebat, ad fundendum, quidquid venis claudebat sanguinis, pro cujuscunque salute. Testatur Sacerdos ejus Socius, pluries se ex illo audisse; si Cælum apertum conspexisset cum libero, quandocunque libuisset, eò intrandi comite, libenter tamen retracturum fuisse pedem, mansurumque inter Mortales ad laborandum Animarum causâ; excelsò hoc atque heroico actu præclarè imitatus S. Patriarcham suum Ignatium, quem ob hanc amoris excellentiam nemo prudens non vehementer suspicit.

§. LVI.

Rerum hujus Mundi contemptus.

PRæter has Mortalium Animas nihil quidquam ullius apud eum pretij erat. Sæpius objecerunt se ejus oculis illustres feminae, vestibibus magni pretij, gemmisque ad pompam exultæ. Tam parum abest ut ejusmodi spectacula eum ad se raperent, ut generoso potius contemptu animum inde altiora ad sensa attolleret, quæ Socio aliquando suo aperuit, cum dicto. O quàm gratum DEO Sacrificium Dominæ istæ facerent, si has quas tanti æstimant, nugas & crepundia amore ejus contemnerent, & relinquerent! Patrum aliquis, magnæ autoritatis, qui ipsi Romæ præfuit, hæc de ipso affirmat. Quàm animus viri avulsus esset ab omnibus, quæ Mundus æstimat, ignotum esse potest nemini, qui eum eo egit, intimiùsque illum novit: & ego

ego ea de re ipsa ejus adducere verba possem. Sæpe enim mecum differuit, quàm vilia nulliusque planè pretij censeret omnia, præter DEUM, & æterna. Sed illustrius hac de re testimonium est, quod ex illiusmet ad amicum litteris habemus, in quibus ille sic loquitur. Hodie matutinæ Orationis tempore perpendi illa Psalmi verba, quæ mihi se osterebant: *Diviserunt sibi vestimenta mea.* Veritas, quam mihi DEUS his in verbis manifestare dignatus est, est hæc: Quòd nos passim velimus, quæ DEI sunt; non ipsum DEUM. Si Christus habet quidpiam, quod nostra commoda, nostra emolumenta promovere possit, multi certatim currunt ad illud inter se dividendum; sed quis est, qui nudum illum Cruci affixum habere velit? Nos duo ergo illum inter nos partiri nunc volumus: quid dico partiri, cum uterque eum habere totum solus possit? Sed ô mi DEUS! dico hoc ego quidem, sed cum ad rem venit, facere non possum. Existimo equidem, me haud multum curare hæc Christi vestimenta, quæ corpori serviunt; quin imò bona externa omnia videntur mihi modicum quid, quod ejus causâ deferamus, Amici, plausus hominum, animi laxamenta, & quidquid est aliud ejusce generis: sed illa vestimenta, quæ animæ serviunt, illam exornant, locupletant, corroborant, relinquere; his nuntium remittere, haud paulo difficilius videtur: & tamen his etiam, aut, si non aliud, affectu seu desiderio horum se exuat necesse est, qui solum DEUM quærit. Conforme huic ejus doctrinæ est, quod alibi inter Orationis ejus fructus invenio, dum agit DEO gratias pro sua surditate, tanquam pro favore singulari. Hic siquidem defectus reddebat illum ineptum ad Præfecturas, & alia magis vulgò speciosa in publicum munia sua Religionis; unde sperabat, quod deferendus, & tanquam homun-
cio me-

cio media sui parte jam præmortuus parùm curandus effet. Non semel invenit Principes paratissimos ad ipsi gratificandum: neque tamen hâc eorum beneficentiâ ad ullum suum commodum usus est; nec admisit unquam rem ullam, quæ præjudicij aliquid ejus vel modestiæ, vel Religiosæ Paupertati, quâ cariorem thesaurum non habuit, afferebat. Quin ne quidem aliorum precibus id dare voluit, ut à Principibus munia in Republica, Beneficia Ecclesiastica, aliâque ejus generis, pro ipsis posceret; nisi sicubi censebat, resultaturum inde divinæ gloriæ incrementum, & Animis Proximorum emolumentum. Usus tamen est benevolentiam Principum Magæorum, ad publica scelera tollenda, aut impedienda: quo in genere illustre fuit, quod à Serenissimo Ranutio Principe Parmensi impetravit: hic enim Leges in eum finem utilissimas tulit, quas deinceps alij quoque Principes suis in ditionibus promulgârunt non sine insigni pietatis in DEUM, morumque honestatis incremento.

Ruri suis laboribus occupato varij Illustres Viri mittebant esculenta exquisita: sed ipse aut non admittebat dona, aut si per urbanitatem aliter non posset, accepta confestim mittebat ad ædes ægrorum inopum, aut nosocomium publicum. Transeuntem per nobiliores urbes nostra de Societate Patres nonnunquam invitabant ad videnda, quæ iis in locis rariora, & spectatu digniora sunt; sed ille excusabat sese, malebâtque suo in cubiculo hæere solus, minusque urbanus haberi, quàm DEO, & sibi suffurari horas, quarum tantum illi pretium erat. Nullo unquam argumento prodidit animum carni & sanguini, Agnatis nimirum suis, non ordinatissimè affectum: eâ causâ convenerat illi cum fratre suo, qui familiam ducebat, ne secum de iis ageret, quæ ad census, aliâque Familiæ emolumenta spectarent;

P

rent;

rent; quorum si fortè nihilominus ille in literis meminisset, hæc ipse silentio præteribat. Accidit, ut Fratris ejus filius, unicus Familiæ hæres, à DEO ad Societatem nostram vocaretur. Agnati ægerrimè ferebant, in eo stirpem omnem extingui; Sed P. Paulus literas ad eos dedit rationum momentis graves, quibus hortabatur, ne DEO vocanti obsisterent; Adolescenti verò animos addidit, ne ulla ratione à rectè decretis avocari se sineret. Cùm autem Agnatorum nonnemo, vir magnæ dignationis, videretur persistere in differenda saltem in aliud tempus, dum majora ederet constantiæ specimina, adolescenti abeundi ad tirocinium veniã, obstitit vicissim Pater, professus se, si aliter nihil proficeret, rem delaturum ad Summum Pontificem; nec quievit ante quàm fratris filium in tuto tirocinij portu Romæ conspiceret; eam in rem dicere solitus; parum referre, desit, an non desit, una aliqua in Mundo familia; plurimum tamen referre, Animæ suæ salutem in tuto collocare. Sicubi porro de bono publico, & divini honoris incremento in majoris momenti rebus agebatur, tum enimvero commodi alterius cujuscunque, humanique respectus curam aliam nullam habuit. Placuit aliquando Summo Pontifici, uti ejus operâ in negotio gravissimo transigendo cum præcipuis magni Principis Ministris. P. Paulus cùm censeret aliter aliquanto, quàm Ministris illis videbatur, statuendum, si divini honoris ratio habenda esset; tum, cùm maximè fervebat negotium, ne tantillum quidem ab animi sui decreto dimoveri se passus est, nullo neque magnorum illorum Ministrorum, neque ejus præjudicij respectu, quod inde timere poterat; facile prospiciens, non defuturos, qui existimationi suæ, tanquam hominis cerebrosi, obstinati, & ad
tanti

tanti momenti negotia inepti, apud Summum Pontificem essent detracturi.

§. LVII.

In adversis à solo DEO solatium quarit.

IN eventis præter expectationem adversis nemo ferè est, qui non solatium aliquod ab amicis emendicet, dolorem suum cum illis communicando, inque eorum velut sinum effundendo. Non ita facere est solitus P. Paulus; qui, cum simile quid evenisset, nihilis opis à mortalium quoquam requirebat; hinc alto silentio premebat offensas, aut molestias, quibus fuerat irritatus, neque à quoquam, præterquam à Solo DEO, solatij aliquid requirebat. Siquis fidei meæ arcanum aliquod suum credit (ita in adversariis suis loquitur) allatam sibi aliquam molestiam, aut animi angorem; sentio me impelli ad ejusmodi hominem ob fiduciam, quam de me concepit, & æstimationem mei, quam præ se fert, amandum; dum cor suum quodammodo mihi credit; at cum subinde adverto, quod illud ipsum, quod mihi crediderat, aperiat etiam modò huic, modò illi, imò nulli non, nihil jam æstimo confidentiam, quam erga me præsetulit, sed magis illi irascor, cum videatur potius me voluisse habere ludibrio. Non aliter rem cum DEO se habere censendum est. Magni ille facit, quod ipsi, tanquam amico carissimo, magna familiaritate confidam omnem meam molestiam, omnem meum dolorem: *Tribulationem meam ante ipsum pronuntio.* At si deinde eundem passim alibi vulgo, si conqueror, & totum animum retego; non potest DEUS ampliùs

plius apparentem illam confidentiam sinceræ amicitiae pignus reputare. Hinc mihi satis est, molestiarum, quas patior, testem habere DEUM, neque curæ mihi erit ab hominibus solatij aliquid, me ipsis retegendo, mendicare.

§. LVIII.

Honores illi passim habiti.

Verùm res, & solatia hujus Mundi nullo loco ac pretio habere, non est denique virtutis tam singularis, & heroicæ, ut non etiam Philosophorum Ethnicorum aliqui eò certâ quadam Superbiæ solertiâ pertigerint, quæ tantam sui æstimationem illis instillârat, ut rebus omnibus, quas terra hæc ceteroquin habet, superiores sibi, sèque nimium quantum abjicere viderentur, si curâ aliquâ, & amore illas dignarentur. Excellens, & heroe Christiano digna virtus est, hominum de se judicia æstimationemque nullo modo venari; sentire de se abjectè, quin & ab aliis abjici desiderare, ac quærere. Ad hoc enimvero Fide opus est vivâ, & naturæ viribus majore, Caritate perquam luculentâ, & divini Numinis gratiâ singulari. Atque hujus tam eximiæ virtutis quàm latè patet, egregia exempla P. Paulus, divinis favoribus adjutus, sanè quàm multa edidit. Ut autem meliùs assequamur vim ac valorem illius, necessarium judico, enarrare priùs, saltem ex parte, quibus ille ubique terrarum honoribus cultus, quo plausu ejus gesta celebrata sint. Prætereo hîc, quibus passim encomiis exornatæ sint ejus Conciones, & alia opera, quæ typis edita prodierunt; cùm satis constet, communi judicio habitum illum inter nobilissimos Authores, qui

qui seculum quo vixit, illustrarint, præcipuè ob Hetrusci sermonis elegantiam, sic ut illud virorum Doctorum collegium, quos *Accademici della Crusca* nominant, (qui tam rigidi hoc in genere censores sunt, & tam parci in hoc prærogativo jure etiam Scriptoribus celeberrimis tribuendo) sæpius in illo suo Vocabulario, quod indigitant, afferant exempla è Patris Segneri libris, tanquam Authoris inter Classicos Linguae Italicæ minimè postremi. Innuam igitur tantùm modicum quid de honoribus, & applausibus, quibus cultus est ob existimationem & famam Hominis Sancti, quam de se passim excitârat. Atque hos quidem summos fuisse certum est; quacunque enim per Italiam ad labores illos Apostolicos excurrit, non aliâ unquam, quàm Patris Sancti, nomonclaturâ compellatus est. Non alius gratior seu domi, seu foris tum sermo, quàm de ingenti ejus Zelo, de quo singuli mirum quid in medium afferre noverant. Sequebantur illum turmatim & hærebant in ejus vestigiis Populi, & tanquam coram Angelo procumbebant. Variis in locis plurium milliarium spatio noctu verrebant vias, per quas manè ad eos accessurus erat P. Paulus; nec defuere, qui flores per easdem spargerent, & alicubi ad eum excipiendum inquilinè cum Balachino, quod dicunt, accurrebant; nec parum laborandum fuit, ut ab eo honoris genere, altioris tantùm gradus personis debito, abstinerentur. Quis dein explicet attentionem, quâ dicentè pro concione auscultabant? quis amorem, quo eum prosequerentur? quis fiduciam, quâ ipsius unius arbitrio lites suas & causas omnes permittebant? quis diligentiam, quam adhibebant in vindicandis sibi reclusis, quibus ipse usus fuerat? pertinebat hæc, etiam ad panis frustra, quæ manducanti superfuerant; ad aquam, quâ se,

quin & quâ pedes abluebat: & est constans fama, pane illo, variis ægris præbito, aut aquâ ad bibendum datâ, plures sanitati restitutos.

Quæ non industriæ excogitabantur, ut acciperetur ejus è manibus Numisma sacrum: permutabantur illi pileoli, permutabantur strophiola: auferebantur illi fasciolæ & ligamina pilei: Corona è spinis, quam in Pœnitentium Supplicatione gestârat in capite, materiam sæpe & occasionem præbuit certaminibus inter eos, qui juris aliquid in eam prætendebant; & vir magnæ dignationis, qui unam earum denique obtinuit, tam caram habuit, ut in pretioso illam scrinio abderet, solitus præterea dicere; si aliud præter hanc coronam filio suo non relinqueret, satis tamen locuplerem existimaturum. Ipsæ etiam mensulæ, quibus insistens P. Paulus ad Populum dixerat, in pretio erant ac veneratione, & nonnunquam varij rescissa ex iis fragmenta secum auferebant ut sacra lipsana, quin ij, ad quos pertinebant, etiam fustibus pios ejusmodi fures satis arcere possent. Quando navigare constituerat, ut ab uno loco se transferret in alium, certabant inter se nautæ, quis suæ illum navi vindicaret, cum singuli existimarent, se naves suas adversus omnium tempestatum vim Patrem vehendo abundè munire; & mox atque ad littus pervenerat, circumdabatur à plurimis, qui eum expectabant, alius ut osculo manum veneraretur, alij ut suas ejus attactu coronas consecrarent. Et eò res progressa est, ut pluribus in regionibus, maximè in maritimis Liguriæ, necesse esset vallare illum excubiis, quæ cum adversus vim Multitudinis tuerentur, quæ particulas vestium refecabat, fuitque non semel opus, ut vel nova illis vestis subministraretur, aut quam gestârat, nimium jam brevis resarciretur. Quin & aliquoties in lectica undique

dique testa gestare eum necesse fuit, cum ob confertæ multitudinis addensatum agmen via illi aliàs, quò functiones vocabant, non patuisset. In ipsa urbe Genua, in qua tamen laboribus Missionum operam non dederat, cum ad Ducis Palatium eundem esset, lecticâ clausum gestare oportuit, & per portam non consuetam prodire, ut sic pia innumerabilis Populi, qui præ foribus majoribus expectabat, aviditas frustraretur; & cum etiam hanc solertiam notassent aliqui, secuti lecticam, obviis omnibus indicabant, Patrem sanctum eâ vehi.

§. LIX.

Plura in ea rem enumerantur.

ET quamquam hæc tanta venerationis cultusque argumenta nullo non loco ei exhibebantur, nullibi tamen majora, quàm in locis ad omnem morum elegantiam institutis; nec ea à plebe tantum infima deferebantur, sed viri feminæque nobiles, illustres, Magistratus, Principes etiam supremi, sacri Præsules, Patres Purpurati, in eo simili ratione colendo certabant, quòque illo utebantur familiarius ac crebrius, tanto majora in ipsis incrementa hæc æstimatio, ac reverentia sumebant. Hinc Purpuratus non nemo magni nominis, cum diuturno examine omnem ejus vivendi rationem explorasset, asserere non dubitavit uni alicui de Societate, si ipse ad Supremi Pastoris culmen eveheretur, à morte P. Pauli, nulla ratione habitâ tot diplomatum, quæ eâ causâ Pontifices priores ediderunt, confestim illi Sanctorum honores decreturum. Fuit è Cardinalibus Episcopis aliquis, qui nudipes, injecto in collum laqueo,

queo, velut alter S. Carolus Borromæus, ad urbis portam cum toto Principis Ecclesiæ Sodalium Collegio ad eum excipiendum se contulit, & cum illi Cruci affixi Servatoris simulacrum porrexisset, positus humi genibus rogavit, ad se prius, tanquam maximè indigum, quàm suas ad Oves verba faceret. Alius Episcopus ad Aram facienti minister esse voluit: alius suis manibus abluere illi pedes; iterum alius publico in foro multa iisdem oscula libare; neque Pater, rubore suffusus, omni suo conatu ac precibus efficere potuit ut abfisterent. Bononiæ, & alibi adhuc viventis effigies plures formatæ sunt, & testem habemus qui asserat, se plures spectasse, qui positus ante illas genibus preces funderent. Respublica Genuensis trirerem illi peculiarem destinavit, quâ Liburnum, aut quoquò placeret, veheretur. Sæpius illum naves bellicæ machinarum curulium fragore salutârunt. Multæ communitates concordibus suffragiis statuerunt parentare illi publico nomine, & compluribus Sacrificiis peractis mox atque mors ejus ipsis esset nuntiata: quin alicubi saxum erectum est cum epigraphe, quæ Sacræ Expeditionis ibi peractæ, & ferventium Concionum memoriam ad posteros transmitteret. Quis jam non videt, quàm constantis solidæque virtutis virum honores isti exigerent, qui in illis non vacillaret, aut evanesceret? & tamen assiduus vitæ ejus arbiter P. Pinamontius certos & securos nos reddit, Patrem Paulum omni hoc honorum apparatu tam parum captum, aut unquam lætatum fuisse, quàm si marmoreæ statuæ esset exhibitus. Ut animum suum adversus similes vanæ æstimationis ac gloriæ insultus obarmaret, altè in illum demiserat dictamen, quod in nno schediasmarum suorum his verbis exprimit: Ut excitarem me ad contemnendam mortalium æstimationem, perpendi, &

di, & affectus sum DEO juvante, quàm verum sit illud S. Francisci Assisiatis effatum, tantum valere hominem quem libet, quanti illum DEUS facit, & non amplius. Ab hoc aestimari, satis est; unde curabo cuivis alteri ignotus esse: Videri magnum, & non esse, vanitas est: esse, & videri, veritas est: esse, & non videri, Sanctitas est. Sic ipse. Atque ut tanto altiùs animo imbiberet sensum tam solidè pium, diu descriptam in charta, & ad lectuli sui caput affixam habuit illam Christi Servatoris gnomen. *Quod altum est hominibus, abominatio est apud DEUM.* Tot de plausibus, quibus celebrabatur, nunquam jactare se, nunquam verbum ullum facere auditus est: si quis verò alius mentionem de illis fecisset, mox sermonis filum abrumpere studebat. Aliquot viri feminæque illustres non ob aliud ad eum literas dabant, quàm ut vicissim alias ab ipso acciperent, pietatisque studio fervarent. Ubi pius horum dolus Patrem advertit, responsis deinceps supersedit, notam parum urbani penitus non veritus. Eminentissimus Rossetus, Præsul Faventinus, jussit typis vulgari res præclare per Diœcesim in Excursionibus pro DEI gloria gestas, & ejus rei executionem mandavit Sacerdoti in paucis pio ac docto. Rescivit id Pater Segneri, moxque omni diligentiam præcavit, ne quidquam ederetur de variorum ægrorum, qui suis liberati malis dicebantur, percuratione. Quando perniciosi errores, & libri, adversantium ipsi Quietistarum summa autoritate proscripti sunt, credebant aliqui, Patrem de successo illo gratulantium encomia ac studia expetiturum: at è diverso nemo non viri summam modestiam obstupuit, tam eo successo non triumphantis, ut ne tantillo quidem indicio privati animi sensum proderet. In oppido Clavario finitâ sacrâ Excursionem pictus fuit in muro, omnium oculi

exposito.

exposito, eo habitu, quo in Pœnitentium supplicatione prohibat. Aliquot abinde mensibus, rogatus à Nobilibus Genuensibus, rediit eodem Pater ad restaurandam Excursionem: cùm ejus oculos pictura illa subiit. Erubuit vehementer Pater, & cùm pridie quàm inde proficisceretur, loci Magistratus ad eum accessissent, gratias acturi, & omnia, quæ possent, delaturi obsequia, Pater omnium loco favorum (cùm priùs sponsonem extorsisset non negandi ipsi, quod peteret) id unum petiit, ut picturam illam abolerent. Quando concordibus Populorum vocibus vocabatur Pater Sanctus, & per compita, ac fora clamabatur: Quis vult emere Canticum Patris sancti? dum turbæ quantâ poterant submissione positus humi genibus eum venerabantur, cuncta hæc effectum in eo alium nullum producebant, quàm ut molestiam facefferent, & ipse talia factitantes increpando abstinere juberet.

§. LX.

Sui contemptum passim venatur.

MIra etiam fuit animi ejus libertas, quâ in cunctis suis actionibus utebatur, nihil unquam eorum occultans, quæ apud minùs prudentes aliquid de ejus æstimatione deterere poterant. Cùm corpore esset satis vasto magnisque tam mentis, quàm corporis laboribus animarum bono exhaustus, cibo opus illi erat copiosiore. Hanc ille necessitatem haud quaquam obtegebat, nec videri ulla ratione volebat severis se jejuniis macerare, sed palàm in aliorum oculos fumebat id quod reparandis viribus necessarium existimabat. Et cum aliquando cum Feminis nobilibus

bus Genuensibus colloqueretur, narravit iisdem, quàm commodè ac honorificè quodam loco esset habitus, quàmque se viro cuidam illustri obligatum agnosceret, qui tantis in caloribus de nivibus illi abundè prospexisset. Institerunt apud ipsum nonnulli, postremis Excursionum annis, ne ampliùs nudis per vias pedibus incederet, sed tum solùm poneret calceos, cùm jam loco sacris laboribus destinato propinquaret, omnibus his eodem semper responso obviabàt. Avertat à me DEUS ejusmodi hypocrisin: toto itinere aut calceatus ibo, aut nudipes. Non semel tamen usvenit, ut, cùm nudis pedibus ad ipsas usque urbis alicujus portas accessisset, in ingressu subinde calceos resumeret, nisi fortè urbs illa Sacræ Excursioni destinata esset. Neque etiam refugit sejugi curru vehi, ut Genuæ, Mutinæ, & Parmæ ipsi evenit; sæpius tamen quàm uspiam Faventiæ, ubi Eminentissimus Rossettus hoc ipsi honoris exhibuit, qui tanquam æquus rerum ac virtutis æstimator hanc ejus talia commoda non aspernantis humanitatem virtuti tribuit, & in sermone cum aliis, laudibus celebravit. Nec aliter similem actum interpretatus est Sacer Anconæ Quæstitor, qui cùm ab bibendum aliquando Patrem invitasset, is invitanti statim condixit, tam non imminutâ inde præclaræ virtutis existimatione, ut potiùs apud virum illum Religiosum multum augesceret.

§. LXI.

Insignis sui in hoc genere victoria.

Satis non fuit P. Paulo non quærere honores ac plausus, sed insuper multis omnino modis sui contemptum & despica-

Q 2

despiciationem desiderabat & procurabat. Ad desideria quod spectat, sufficiat ad hoc asserendum verba asserre, quæ ipsemet in sua, quæ toties diximus, adversaria retulit. Molestia, inquit, valdè mihi per hos dies fuit quædam tentatio: erat autem hæc: cùm offerre me DEO vellem paratum promptumque ad ferendum ejus amore quidquid grave ac durum foret, imò id ipsum rogare, una quædam se difficultas offerebat ut insuperabilis, si nimirum inter dicendum pro concione memoriæ lapsu progredi non possem. Non se expediebat hîc naturæ propensio. Parte siquidem unâ agnoscebat se obligatam ad acceptandum promptissimè à divina manu, quidquid demum hæc dedisset: parte tamen alterâ metuebat, ne hæc promptitudo fortiretur effectum, & DEUS re ipsa vellet meæ voluntatis sinceritatem periclitari: unde in me nascebatur ingens timor, qui mihi inter offerendum quodammodo guttur stringebat, faciebátque ut propè hæsitarem. Aperui Patri Spirituali internam hanc luctam, & ut ipse suaferat, studui ea de re porro non cogitare: vult enim DEUS ut munere mihi injuncto meliore quo fieri potest modo fungar. Hoc deinde mane rediit tentatio eadem, unde ego DEI gratiâ opitulante pervici me ipsum, & studui timorem hunc meum mutare in desiderium, & vehementer rogavi DEUM, ut hoc ipso mane siceret mihi obvenire hanc rem adedò naturæ meæ molestam, cùm habenda mihi sit Concio coram confertissima multitudine. Hoc tamen me non impedit, quò minùs liberè dicam; quia jam timori successit desiderium: & hoc erat in quo ego aberrabam: facit siquidem metus, ne alacriter & animosè dicam; idquod desiderium non facit. Non idcirco quidquam à me omittendum diligentia tam ut memoriâ complectar, quàm ut postea perorem quàm possum optimè;

zimè; imò hac ipsa de causâ nihil prætermittendum: tum siquidem, si fefellerit memoria, certus sum, quod id sit opus DEI, & manebo planè contentus; cùm è diverso siquid omitterem diligentia, penes me culpa resideret. Hoc animi generoso decreto credo me pervicisse difficultatem; neque enim ad hoc usque tempus ulla se res animo objicit, quam videar mihi DEI amore non alacriter toleraturus, si quidem suâ DEUS gratiâ adjuverit.

Desideriis viri tam sanctis respondebant omni ex parte opera, quibus non solùm nihil spectabat vanitatis, sed unicè eò cuncta referebat ut despiceretur. Præditus ille erat, ut nemo nescit, præclaris omnino dotibus non literarum minus, quàm diviniore scientiæ, promptosque habebat modos aptissimos, quibus etiam civiles controversiæ componerentur: unde earum sanè quàm multas, quæ vel inter Principes extiterant, composuit ac sustulit. Utut autem ista essent, nunquam tamen ille suo se regere arbitrio voluit in re ulla momenti majoris, sed alieno utebatur consilio, illud Sapientis effatum eam in rem afferre solitus. *Fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebit.* At Eccl. 32. que hoc in genere singulari laude dignissimam censeo illam animi demissionem, quâ in iis quæ docuit, scripsitque usus est: quod equidem paucorum est, & è diverso plus satis verum illud Poëtæ: *Qui velit ingenio cedere, nullus erit.* Suspiciebat eruditus orbis P. Segneri ut insignem Doctorem, & ipse nihilominus, perinde ac si de simplicissima & indoctissima esset tribu nunquam non facilis ac promptus erat ad mutandum delendumque, quidquid alius, etiam ingenio & doctrinâ multo inferior, suggessisset. Patrum aliquis, quem Rectorem annis pluribus habuit, testatur, P. Paulum ad se accedere solitum animi demissione tantâ, ut ru-

borem

Q 3

borem ipsi excuteret, visumque sibi Tironis instar, sic ut cum verecundiâ prohiberi crederetur, ne quod volebat, proponeret, animos ipsi ad proponendum addere necesse esset. Petiit aliquando nescio quid promovendæ lucubrationum suarum editioni, Florentiæ: at cum Superior difficultatis aliquid opposuisset & incommodi non magni, quod Collegio inde obventurum existimabat, P. Paulus pudore suffusus veniam petiit, quod id ausus esset proponere, tam uberes inter lacrymas, ut jam nec ipse Superior tenere easdem posset. Canebantur in Supplicatione publica Litanæ Beatissimæ Matris: accessit ille propius ad Sacerdotem, qui præcinebat, cum dicto hoc unico: Minus rectè canis. Visum est DEI servo id delictum ejusmodi, ut illum diei vesperi cubiculum Sacerdotis accesserit, & de genibus veniam rogârit suæ in corrigendo temeritatis. Imperaverat P. Minister aliquid Coquo in gratiam P. Segneri: at Coqus ægrè tulit imperium, & turbationis aliquid præ se tulit. P. Paulus cum id reseisset tam non est indignatus hominis rusticitati, ut sequenti manè eum conveniret, & verbis humanissimis rogaret veniam molestiæ suâ illi causâ allatæ. Superiores Socium illi addiderant, qui cubiculi munditiem curaret. At P. Paulus quoad ipse per se potuit, alterius operâ non est usus; sed verrebat suis ipse manibus cubiculum, & ceteris abjectissimis ministeriis defungebatur. Nec contentus sibimet id præstitisse, studebat idemet obsequij genus proximè habitanti clam præstare. In sacris expeditionibus crebrò abluabat pedes suorum Sociorum, multorumque peregrinorum inopum, qui illuc male compti & luto ac sordibus obliti adventabant. Consueverat præterea summo mane ante alios strato se proripere, & perductâ ad finem Meditatione, mediâ etiam, & quantumvis

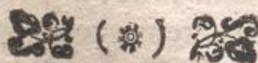
tumvis sævâ hieme, ipso adeò etiam postremo vitæ suæ anno Romæ, ibat nudipes ad Odæum, à quo in Templum prospectus erat, & cum ibi sese flagris dirè concidisset, ibat ad fratrem Adjutorem, cui multum fidebat, figebat ejus pedibus oscula, variisque aliis modis coram illo se abiciebat; atque hac ratione parabat se ad divinum Sacrificium peragendum, ad quod ejusdem fratris operâ utebatur. Eò autem usque se abjecit, ut collum, caput ac vultum conculcari sibi aliquando juberet, multisque interim se probris ac conrumeliis onerari.

§. LXII.

Abjectè admodum de se sentit.

Sed mirum non est P. Paulum talia agere solitum, cum tam longè aliter de se sentiret ipsemet, quàm res poscebat, ut velut planè oblitus & innocentia, & egregiarum virtutum suarum, maximum se peccatorem existimaret. Talem se ipse multoties profitebatur tam in Concionibus publicis, quàm privato cum amicorum intimis sermone. Non tamen hæc ipsi verba in ore duntaxat nascebantur ex assuetudine, aut affectatâ submissione, ut aliquibus assolet; sed imo prorumpebant è pectore, sic ut si quis hujus rei mentionem intulisset, facies illi confestim tota ignesceret, & calentes lacrymæ erumperent. Illa tot ac tanta cultûs, æstimationis ac reverentiæ, de quibus tam multa in medium allata sunt, argumenta, tantum abest, ut ullam elationis præberent occasionem, ut è diverso altius animo ejus insculperent, quàm de se conceperat; opinionem hominis verè conscelerati: unde sæpe ad Patrem
Socium

Socium ea corporis conformatione, quæ intimum animi sensum loqueretur, aiebat: O si me isti nôssent! prò quo pudore in magno illo Mundi iudicio suffundar! Aliàs altè ducto gemitu eundem ad Socium; Pater, inquiebat, putasne me aliquando salutem consecuturum? Si unquam hæc mihi felicitas obtigerit, quàm humili loco in cælo stabo? In postrema Pœnitentium Supplicatione subsistebat nonnunquam aliquanto temporis spatio, ut supplices illos stans & viatorio suo innixus baculo in compitis spectaret, & cùm observaret tantam mortalium multitudinem tam luculenta dolentis animi signa edere, cohorrescebat penitus, & inter imò è pectore ducta suspiria secum tacitus ingeminabat: ô miserum me! ô miserum me! existimabat enim illos tam seriò de admissis dolentium cruciatus, séque affligendi genera aliud non esse quàm tacitas suarum noxarum suique teporis exprobrationes. Quis ignorat, quot perditas suis flagitiis animas in salutis semitam suâ operâ reduxerit? Si rationes obiter iniverimus, citra dubitationem possumus affirmare; spatio viginti sex annorum, quibus sacras suas Expeditiones confecit, ad multa centena millit earum numerum ascendisse: & tamen videbatur sibi usque adeò partibus suis hoc in genere defuisse, ut exclamare sit solitus. Utinam tot annorum spatio una saltem animula salutem meâ opellâ esset affecuta! unde tanquam alienæ salutis incurius spuriam se S. Ignatij sobolem appellabat.

§. LXIII.

Quàm in se ipsum durus ac sœvus fuerit?

Est hoc procul dubio sacrum velut ac felix divinæ Gratiæ fascino quod homines, quamlibet provectæ & excellæ virtutis, sibi ipsis repræsentat ut è peccatorum tribu primos. Mihi tamen non minus ejusdem Gratiæ prodigium videtur, quod sciverit animo P. Pauli inserere sanctum sui ipsius odium, & odium tale, quo se haberet ut hostem juratum, séque ipsum insectaretur tam crudeliter, ut mihi horror sit vel narrare. Enimverò labores illi non interrupti dicendi ad populum, & libros scribendi; illa tot terrarum spatia nudis pedibus emensa, illæ sui diverberationes tam immanes, ille tam multiplex sudor, ille tam copiosus sanguis, quem nullo non die proximis juvandis profundebar, videntur non solum debuisse sufficere, sed præterea postulare, ut omnis generis fomentis quæsitis vitam ac valetudinem servaret; & tamen haud secus ac si cuncta illa nihil essent, alios identidem aliosque se eruciandi & excarnificandi modos excogitabat. Sed nihil tantum admirationis Sociis ejus attulit, quàm illa non satis explicabilis lætitia, quâ asperitates hæcæ, ut suas delicias, amplexabatur: unde nullus illi sermo jucundior, quàm de his pessimè se habendi modis, maximè si nova quædam in hoc genere in medium adducerentur. Audiamus ipsummet perfectissimo amore succensum quomodo suis illis in chartis cum DEO loquatur.

Aliquoties, ait, ò DEUS! juxta occultissima judicia tua, quæ revereri demissè, non scrutari nos oportet, res postulat, ut Societati huic tuæ adversa aliqua sinas evenire, aliquam insectationem, aliquam calumniam uni alicui ex

R

ejus

ejus corpore impingi, utque unius causâ patiantur omnes, & omnes idcirco unum etiam illum insectentur. O mi bone DEUS! ecce ego mitte me. Sim ego servus ille electus in ejusmodi occasione, qui ludibrio exponatur publico, & parcatur aliis, qui vitam duxerunt respondentem vestibus, quas gestant, non vero illas, ut ego, libero illo meo & effreni vivendi agendique genere, profanarunt. Alias occulta Providentiæ tuæ consilia exigent, ut unus aliquis iter agens in prædonum exulum manus incidat, qui in silvam illum aliquam ejiciant; aut ut mari vectus incidat in Turcas, qui durissimæ illum servituti addicant. *Ecce ego, mitte me.* O ut ego ille sim servus, quo in hunc finem utaris! Tuscis, me sæpius jam antehac, priusquam hodie me eum in finem tibi offerrem, à te magnis precibus contendisse, ut mihi fors talis obtingeret, cogererque in miseranda illa mancipij conditione vivere vitam, ad eluenda tam multa perperam à me admitta, asperam atque horridam, ad quam duendam ignavia mea sponte nunquam vult descendere. O me beatum, si me viderem in compedibus ferreis, excalceatum, luridum, seminudum, coactum servire Domino inhumano ac barbaro, qui quotidie flagris in me crudeliter sæviret; cibum, quo vitam utcumque traherem, vix ullum subministraret, lectum in quo quiescerem, planè nullum. Sic, sic tandem luerem illas delicias, quibus corpus meum fovere studui. Verbo, offero me tibi servum vilissimum, cui nulla in re parcas. Utere me ubi ubi vis, in morbis, quibus Mundum purgare oportet; in contagione, in peste, & servando vitam illis, qui proferendo honori tuo magis idonei sunt, occide me, qui aliud ferè in Mundo non ago, quàm ut offendam te, etsi toties promittam & jurem quòd tibi obedire, te revereri velim. Hoc est pactum, quod te mecum

cum

cum inire convenit: si tamen etiam isto favore me dignari placuerit. Hac ratione in quocunque casu adverso, quamlibet acerbus, durus & ignominia plenus fuerit, revocabo mihi in memoriam, quod utaris me secundum pacta inter nos hodie conventa, & hac cogitatione conabor acquiescere, me solari, quin & oblectare, si gratia tua ope, qua sine nil penitus possum, tantum prestare valero. Ita sit, O DEUS meus! Placeat tibi hoc sacrificium meum tota illa animi sinceritate, qua ego id tibi conor exhibere.

§. LXIV.

Narrantur aliquot se divexandi modi.

VT speciatim modos aliquos recenseam, quibus ex-
cruciare, & pessime habere se consueverat, satis mihi
erit narrare quae sequuntur. Sacerdos, Parochi
munere Senensi in Dioecesi functus, meminit, se cum plu-
ribus locis P. Paulo socius itineris adhereret, observasse, il-
lum cum nudis pedibus itinera perageret, pro eo quod, ut
passim alij, viam minus impeditam & asperam quaereret,
quaesivisse potius de industria difficiliorem, arborum trun-
cis, & acutis filicibus horrentem, a quibus male admodum
habebatur; atque ejus rei, ait Sacerdos idem, post tot an-
norum intercapedinem se probe, & cum tenero animi sensu
meminisse. Solenne Patri erat in Excursionibus saepius in-
terdiu abluere pedes. Sociorum aliquis amore Patris im-
pulsus monuit aliquando; abstineret ea lotionem, ita enim fu-
turum ut occalescerent sensim pedes, illeque tanto minore
molestia calles tam asperos peragraret: atqui, respondit ille
candidè, haec ipsa toties abluendi pedes causa est, ut tene-
riosc

riores maneant, & plus incommodi ac molestiæ in suis itineribus sentiant.

Flagris in se advertere semper illi fuit usitatissimum. In Excursionibus ad illas diverberationes publicas tanti horro-
ris, tres quatuorve alias privatim adungebat. Quando ve-
rò in Domiciliis Societatis versabatur, bis quotidie lege
constantissimâ verberibus malè se multabat; postremis ve-
rò annis etiam ter, mane, à prandio, & vesperi, adhibitis
eum in finem funiculis crassioribus, quos subinde etiam
stellulis chalybeis exasperabat; ad sanguinem eliciendum.
Certis tamen temporibus aut calamitatum communium,
aut novendorum, quæ Patronis suis Cælitibus consecra-
bat, crebrius etiam diverberabat sese, ictuum maximè nu-
mero plurimum aucto. Interea dum ita contundebat se,
solenne illi erat ingeminare à capite ad calcem consuetum
illud Ecclesiæ acroama *Dies ira*, à verbis *Rex tremenda
Majestatis* usque ad illa prope finem, *gere curam mei finis*, du-
rabatque hæc crudelis laniena, tam diu, donec ad duo, aut
tria millia ictuum pertingeret. Ad somnum quod spectat,
sex illum horis ferme definiebat; & in Excursionibus non
parum etiam de his detrahebat. Triginta & amplius annis
ad finem usque vitæ, pro lecto illi erant nudi asseres. In
Excursionibus tamen, cum tantam duritiem labores non
ferrent, aliquamdiu straminis aliquid sibi substernebat. Et
licet pro suâ in virum observantiâ & æstimatione locorum
Magistratus, aut alij viri gradus altioris, lectos illi pararent
quàm commodissimos, nec ille eos recusare videretur, sub-
inde tamen remotis culcitris saccis tantum stramine fartis
incumbebat, & non nisi ægrè valde induci potuit, ut lanâ
stipatis uteretur, ne hospitibus suis plus molestiæ curæque
in providendo afferret. Aliàs etiam in Cilicio, lintei lecti-
carij

carij instar extenso, somnum capiebat; sed cùm sic necessariam quietem capere non posset, coactus est hunc usum missum facere.

Ad victum quod attinet, ut jam ante innui, P. Pauli habitudo corporis non permittebat, ut rigidis se jejuniis maceraret, & narrabant Socij, eum cùm per dies aliquot continuos, aut statorum in Ecclesia quatuor temporum, aut aliàs, jejunium produxisset, tam habuisse malè, ut febris infestaretur: unde cùm majus DEI obsequium æstimaret, si vires sanctis suis laboribus pares tueretur, tantum cibi parcè sumere constituit, quantum eum in finem necessarium erat; satis habens, abstinere à delicatioribus omnibus, & quæ gulæ magis blandirentur. Sed nec hac in parte generosè se ipsum pervincere omisit, cibos gustui ingratisimos, & ipsum adeò cinerem, lentè masticando & ore versando.

§. LXV.

Plura in eandem rem adduntur.

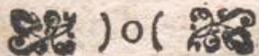
PLus multo asperitatis vestiendi ratio habuit. Totis annis quatuordecim domi nostræ nec ex lino indusium, nec caligas gestabat, sed harum loco sacco sine manicis horridum, qui ab humeris defluebat ad genua, contextum caprarum pilis, qualem omnino Agafones adhibent ad tegenda jumentorum onera. Hoc vestimenti genus tam non delicatum adeò adamaverat P. Paulus, ut cùm tantillum attritum, usúque tractabilius deprehendisset, alio confestim horridiore mutaret.

Postremis tamen, quibus Romæ degebat, annis, cùm faccus iste æstatis tempore calores non tolerandos afferret,

factorem insuper multo sudore prognatum exhalaret, substituit illi sacco ex rudi admodum cannabe, multis aculeis hispidum, quibus undique configebatur; ut facile arguere licet ex uno ejusmodi sacco, qui pro communi exemplo in nostra Tironum Domo servatur. Sic Brachia non nisi simplici vestis ordinariæ nostræ telâ tegebantur, & tibiarum planè nudæ manebant. Ne autem hæc nuditas passim in aliorum oculos offenderet, genere calceorum utebatur, quod non solum pedum extrema, sed tibiarum etiam partem bene magnam tegeret. Hæc autem & brachiorum, & tibiarum malè vestiendarum ratio afferebat Patri hiemis tempore cruciatum frigoris perquam acutum, quo totus contremiscebat: siquidem naturali habitudine tam delicato frigoris sensu erat, ut amico fateretur, Perusiæ sub initia illa vitæ sanctioris, cum post solitam diverberationem frigidum indusium resumeret, lacrymas frigoris vehementiâ sibi esse expressas. Quo tamen non contentus solebat, asperrimè sæviente hieme, cubiculo suo se claudere, maximè à divino Sacrificio peracto, & inibi nudus planè positus humi genibus coram Christi Cruci affixi simulacro totis contremiscens artibus, suarum petebat noxarum veniam, cum interim imbres lacrymarum in terram depluerent, & pectus ipse sibi uno eorum, de quibus jam ante diximus, horrescentium aculeis suberum dirè lancinaret: & horum quidem instrumentorum duo à felici Patris obitu inventa sunt, unum recenti adhuc cruore tinctum. Sed parva sunt hæc, si iis comparentur, quæ P. Pinamontius, arcanorum animi arbiter de eo affirmat; nudum scilicet aliquando in nivibus in Collegij nostri Placentini atrio se volurâsse: quin & alias Lucæ apud Patres Carthusianos, quo se uterque ad ascensum octiduanam, sacram

cram

cram suam à laboribus quietem, receperat, nudum corpus spinis lacerâsse, usum opportunitate sepi rosacea, quæ in hortulo erat, monasticae cellæ, quam habitandam Patres dederant, vicino: additque idem P. Pinamontius, vix sibi dubium, sed multis argumentis vero simillimum videri, utrumque aliàs quoque ab eodem factitatum. Ego interim tenere me non possum, quin rogem pium Lectorem, ut secum ipse disquirat, quàm alta spirantem animum, quàm divinâ succensum caritate illum esse oportuerit, qui quæ in præcipuis Ecclesiæ heroibus admiramur, in Sanctis inquam Benedicto, & Francisco Seraphico, tam strenuè ausus sit imitari. Ut autem indies similiior fieret P. Paulus DEO pro se Cruci affixo, gerebat suspensum è collo parvum ejus simulacrum è ligno, aliquot armatum clavis, quorum cuspides parte versâ prominebant, easque ille quàm sapissime admota pectori manu in vivam carnem adigebat. Curavit insuper fieri sibi instrumentum ferreum satis crassum & curvum, dentibus ferè instar serræ instructum: hoc, dum tot horis mensulæ assidens in Collegiis ad lucubrationes suas incumberebat, solitus erat alligare ad coxendices, quarum pondere pressum sanè quàm crudeliter eas affligebat, & torquebat. Nequa autem corporis pars cruciatûs & tormenti expers esset, latera, pectus, brachia, coxendices, tergum cingebat ferreis cingulis multiplici ferre aculeatis, quæ post ejus mortem inventa in cubiculo deprehensa sunt longitudine æquare palmos triginta quinque; aculeis verò tribus millibus octingentis horrere.

Alios etiam tortores Pater querit.

PAuci admodum erunt, qui hæc tot sui excrucianti genera non rigoris nimij, minimèque prudentis damnent. Sed magnus ille animus non contentus semet tam severè & crudeliter tractare, aliena etiam eam ad rem operâ uti voluit. Sacerdos ille, qui Patri perpetuus in Sacris Excursionibus comes adhæsit, juratus asserit P. Paulum cum jam familiarius ipsi assuevisset, favorem ab ipso & obsequium aliquod petiisse, quo sibi magnopere opus esse aiebat. Erat autem hoc, ut sua manu, respectu prorsus nullo, verberibus illum quàm pessimè multaret; profusus tanto in se fore clementiorem ac benigniorem, quo inclementiùs sævisset. Cohorruit has ad preces vir bonus, & data non semel repulsâ à tam inhumano ministerio, quoad poterat, refugiebat. Nihilominus denique Patris identidem instantis importunitate victus non perfunctoriè imposito munere functus est. Extendebat se Pater in lecto, solis, quas pudor jubet, partibus rectis; amico interim illo fideli toto virium robore ictus in singula membra, & ventrem maximè, utpote sensus teneritudine suâ delicatioris, strenuè exonerante: serviebant autem hunc in finem ferme flagra ex contortis funiculis ramorum duodecim; alias autem catenulæ è ferro aut ære. Durabat hæc laniena spatio plerumque mediæ horæ, alias etiam quadrante diutius, sic ut flagra quamvis nova tribus quatuorve vicibus adhibita nulli jam essent usui: & ferme non ante desinebat carnificina, quàm socius verberando fessus finem tandem laboris per DEI amorem exoraret. Tum Pater stato more pro-

volutus

volutus in genua oscula libabat pedibus, & manum, benevolentiae argumento, arcte stringens, gratias, agebat, tibi quas possum pro hoc caritatis obsequio ago, Deumque oro, ut mercedem tibi amplam rependat. Nonnunquam Pater ad columnam lecti sui alligatus, ut propius Servatorem suum flagris concisum repraesentaret, verberari ab hoc suo Socio voluit; & tum, si acerbior dolor foret, oculis dulci obtutu in caelum fixis, ô JESU, ô JESU! exclamabat. Perrexit autem sic torqueri, aut verius, ut ipse agebat, hoc solatij genere recreari duodecim omnino annorum spatio diebus singulis, nisi quid incidisset, quod prohiberet. Et verò jam senex Romae idem obsequij genus à fratre quodam nostro Adiutore impensè petiit: hic tamen cum tantum animi non haberet, Pater solatio hoc suo carere debuit. Narrat praeterea is quem diximus Sacerdos, cum Pater Medentium judicio coactus esset uti balneis ad sanguinis calorem temperandum, voluisse post lotionem atrocius quam unquam caedi, propterea quòd tum caro mollior sensu esset teneriore, nec ille occasionem tam commodam sibi veller elabi. Aliàs morabatur Pater in quadam Collegij nostri Anconitani villa, extra urbis muros ad litus maris. Sed quia angustior erat domus, & inquilini sat multi, locus non erat huic Patris tam caro, quam cruciabili laxamento: eà causâ cum dilecto Socio in remotiores digressus scopulos, ibique denudatus solitam verberum tempestatem in se exonerari jubebat: quin etiam hac opportunitate aliquando pedibus conculcari petiit; & cum Socius subterfugeret, animos illi addidit cum dicto:

Quid tandem est, vilissimum vermem, qualis
ego sum, calcare?

§

§. LVII.

Novissima crudelitatis in se exempla.

ATrocius tamen quàm jam memorata, supplicium mihi videtur, quod P. Paulus excogitavit ad ingens suum patiendi desiderium explendum. Extensus in lecto, quàm jam diximus, ratione, curabat destillari in omnes corporis partes ceram bullientem; & affirmat testis Sacerdos (is de quo paulò ante) centies facillè Sacrarum Expeditionum tempore se illi crudum hoc obsequium esse gratificatum; nec potuisse non dolorem plurimum crescere ex eo, quòd subinde Pater ipse ceram illam avelleret, id quod fieri non poterat, quin & cutis laceraretur, & pili, quibus Patris corpus scatebat, simul cum cera abstraherentur; Nec inanis est conjectura, cum Romæ, cum nemo alius operam illi suam hac in re locaret, suum sibi hoc in genere tortorem esse voluisse. Non leve certè ita judicandi fundamentum ex eo habemus, quòd à morte P. Pauli reliquæ ex facibus, & globi cerei, quibus eam in rem utebatur, inventi sint. Non semel accidit, ut Socius miseratione motus altiùs attolleret manum, ut longiore illo spatio defluus liquor minùs ureret. Sed Pater mox atque ad hanc nimium sibi damnosam miserationem animum advertit, apprehensum brachium deprimebat. Non dissimili ratione inter cædendum simulabat nonnunquam Socius, ac si vi magna flagrum torqueret, subinde autem lento illapsu vix leniter cutem titillabat; sed Pater adversùs pium dolum vigil mox querebatur; cum diceret: joco & simulatione non utendum in negotio, quo de salute sua, & noxis apud DEUM contractis expiandis ageretur. Narrat porro Sacerdos
idem,

idem, jurejurando interposito, rem à se magno cum stupore observatam, quòd, cùm corpus P. Pauli his vexandi se modis non posset non livore, pustulis, plagis undique obferi, quæ non nisi lentâ & diurnâ curâ sanari poterant, sequenti nihilominus die, nullo humano remedio applicito, caro integra, sana ac bene habens apparuerit; id quod etiam à plurimis observatum est in sævis illis sui diverberationibus, quibus Pater Expeditionum suarum tempore toties corpus suum cunctis inspectantibus laniabat. Unde hæc animum meum subit cogitatio, ad augendam servi sui coronam DEUM quotidiana hæc ab eo sacrificia exegisse; & ut illa offerre posset, toties nullius alterius operâ adhibitâ ipsummet modo tam admirabili perfanare voluisse. Verùm nec hîc sistere potuit magnus P. Pauli animus, nunquam dolorum satur. In legenda Sancti alicujus Cælitis vita incidit in genus se torquendi, quo insolentius me legere non memini; ipse autem, qui studiosè has artes perquirebat, confestim desiderio imitandi exarsit. Fuit autem hæc sui excrucianti ratio. Circumligabat brachiis supra cubitum aliquot funiculos, & iis vel è trabe aliqua laquearis, vel è clavo in parietem profundè adacto totam corporis molem suspendebat: sic suspensus libratúsque in aère perdurabat tamdiu, donec Psalmos, à Pœnitentiâ dictos, totos percurreret. Cruciatum hunc necesse est fuisse acerbissimum tum ob gravem corporis molem, ita contra nisum deorsum libratam, tum ob funes in vivam & musculosam carnem profundè adactos, eamque ad cruoris usque profusionem lacerantes. Cùm tamen nec istud sufficeret, agitando vehementer corpus, & molem ac pondus impetu juvando dolorem intendebat: quin & ita suspensum se dirè jubebat cædi, & tandem velut ex equuleo depositus itera-

ris se ictibus nonnunquam contundi jubebat. Facile centies crudelem hunc ludum iterandum sibi, cogente Patre, fuisse asserit sæpius memoratus Sacerdos: nobis autem constat sub extremos etiam vitæ annos Romæ, fratris cujusdam Adjutoris operâ, magnis precibus exoratâ, ita se suspendere solitum.

Quæ autem causæ magnum hunc animum impulerint ad corpus suum tam diris modis vexandum, juvat è relictis ab eo schedis intelligere, ubi divino amore penitus succensus ita loquitur. Accendit hodie mane in me DEUS propensionem vehementem ad multos cruciatus sponte subeundos, quibus non tam faciam satis pro noxis admisis, quàm ut illas in me ipso vindicem. Non id mihi his tormentis spectandum, ut iis pœnas aliàs subeundas, & supplicia tam hac, quàm altera in vita commerita occupem & expiem; siquidem potiùs mihi desiderandum est, ut quod commerui patiar; sed id unum mihi propositum esse debet, ut in me vindicem tot iniurias in DEUM illatas. Hæc ipsa caro est, cui ut blandirer, eamque molliter haberem, tam perfidus, tam injurius in DEUM fui: & hoc est quod vindicari oportet. Hoc de palato, his de oculis, de his aliis sentiendi facultatibus & instrumentis, de toto me, vindicta mihi sumenda est. Tu ô DEUS meus, da veniam huic indignationi meæ; nimis enim quàm justa illa mihi videtur. An enim impunè mihi esse debet toties tibi fuisse ingratum, toties in te injurium, toties improbè consccleratum? Et quis unquam mortalium talia contra se admittenda impunita esse pateretur? Multum, & nimis quàm multum est, ô DEUS meus, quod toties mihi culpæ veniam indulgeas (hoc siquidem à te supplex rogo, ne sim opus tuum per

per omnem æternitatem tui amore destitutum) sed quid est, cur etiam pœnæ gratiam mihi facias?

§. LXVIII.

Dictorum Epilogus.

HAc tam multiplici rigidè se habendi ratione P. Paulus sibi comparavit thesaurum rectè meritorum ingentem, nobis autem præclarorum exemplorum insignem apparatus reliquit. His modis carnem, quam diu vixit, subegit; animo verò vitam quodammodo reddidit. His ipsius custodivit semper, & auxit suas virtutes, illam maximè mirabilem vitæ puritatem, summam illam corporis mentisque munditiam, quâ factum est, ut inter Terræ Angelos ab omnibus haberetur, quicumque eum noverunt; sic ut omnes Expeditionum ejus Socij profiteantur; singulari sibi fuisse solatio, videre hominem, habitu- dine corporis sanguinea, indole ad amorem propensissimâ, agere tot annis familiariter, quantum res poscebat, cum omni sorte hominum, cum feminis tam in urbibus, quàm ruri, & tamen tam ab omni labe se purum tueri, ut non solùm nulla unquam vel umbra maculæ illi adhæresceret, sed ut penitus ineptus videretur ad certas quasdam teneritudines, quibus ceteroquin etiam personæ DEO addictæ devotæque vivunt obnoxia. Unde necesse habemus fateri, DEUM non absque ingenti prodigio gratiam illam Patri fecisse, quam tribus illis in fornace Pueris, *Non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit.* Rependantur igitur omnium bonorum Authori DEO laudes, cui fidelissimum Ministrum suum tot favoribus ac gratiis ornare placuit,

cuit, sicque illummet ad suam in cælo gloriam perducere, ubi ipsi integri Animarum ejus operâ servatarum exercitus gratulantur. Nec ego ambigo, quin tanto altiori illic loco confideat, quo inferiore se collocandum singulari animi modestiâ sibi persuaserat. Si porro doleret Lector, parcè nimis ac jejunè proposita fuisse merita viri toto Mundo tam æstimati, hanc, quæcunque est, culpam ipsi ante omnia P. Paulo adscribat, cui nihil perinde curæ fuit, quàm mortalium oculis se subducere, & eo, quo alii quicunque, numero haberi, quamvis ita longè supra reliquum vulgus esset: nec enim eum fugiebat, Magni illud Gregorij documentum: *Depradari desiderat, qui thesaurum publicè portat in via.*

O. A. M. D. G.

IN-

I N D E X

Historiæ Vitæ P. Pauli Segneri.

Authoris Præfatio in fronte Operum P. Pauli Segneri Parmæ editorum. Pag. 1. I. Ortus P. Pauli & Educatio. p. 1. II. Studia Literarum, & ad Societatem JESU Vocatio. p. 3. III. Disciplinis altioribus studet, & in Concionatorem formatur. p. 5. IV. Inter Literas in virtute plurimum proficit. p. 7. V. Grammaticam docet, & Pistorienses excolit. p. 9. VI. Laborum contentione Surdaster redditur. p. 16. VII. Concionatur, & ad sublimius Sanctitatis studium excitatur. p. 12. VIII. In Indias mitti petit; sed non impetrat. p. 14. IX. Sacras & Apostolicas Excurſiones auspiciatur. p. 16. X. Ratio quam in sacris Excurſionibus tenebat. p. 17. XI. Proſecutio ejusdem argumenti. p. 18. XII. Ulterior Miſſionum descriptio. p. 21. XIII. Quibus de rebus in Concionibus actum sit. p. 23. XIV. Apostolicarum Concionum fructus. p. 26. XV. Nocturnæ Diverſationis ratio. p. 28. XVI. Ultimæ diei in Miſſione functiones. p. 31. XVII. Ultimæ Supplicationis descriptio. p. 32. XVIII. Abitus Patris ad Miſſiones alias. p. 36. XIX. Ratio Miſſiones in urbibus instituendi. p. 37. XX. Quænam harum Expeditionum emolumenta? p. 38. XXI. Inimicitia Patris operâ sublata. p. 41. XXII. Singulæ Reconciliationum specimina. p. 43. XXIII. Aliæ eundem finem consequendi artes. p. 45. XXIV. Etiam Femina ad veniam hostibus concedendam inductæ. p. 48. XXV. Contumacia aliorum aut expugnata, aut punita. p. 51. XXVI. Chartarum lusus sublatus. p. 52. XXVII. Profanæ cantilenæ sublata. p. 54. XXVIII. Expeditiones passim expetitæ. p. 56. XXIX. Autoritas Miſſionibus divinitus conciliata. p. 57. XXX. Malus Dæmon Miſſiones variè turbat. p. 59. XXXI. Cælum sacris functionibus favet. p. 61. XXXII. Ægros multos sanat P. Paulus. p. 63. XXXIII. Mira alia patrata. p. 67. XXXIV. Alia prodigiis affinia narrantur. p. 89. XXXV. P. Paulus absentia & arcana prænovit. p. 63. XXXVI. Loca, quæ

ca; quæ P. Paulus excoluit, enumerantur. p. 76. XXXVII. Hiemis
 tempore libros scribit. p. 77. XXXVIII. E vocatur ad munus Conci-
 onatoris Pontificij. p. 78. XXXIX. Hoc in munere unam DEI glo-
 riam præ oculis haber. p. 80. XL. Theologus Pontificius eligitur. p. 81.
 XLI. Tentatur Patris valerudo; p. 83. XLII. Postremus morbus. p. 85.
 XLIII. Pia Patris mors. 86. XLIV. Quæ mortem & sepulturam con-
 secuta sint? p. 89. XLV. P. Pauli in DEUM amor. p. 91. XLVI.
 Quàm purus hic ejus amor? p. 92. XLVII. Desiderium jungendi se
 DEO amato. p. 93. XLVIII. Fiducia ejusdem in DEUM. p. 96.
 XLIX. Alia Fiduciæ in DEUM exempla. p. 98. L. Orationis & Con-
 junctionis cum DEO studium. p. 100. LI. Vocatur à DEO ad subli-
 me Orationis genus. p. 102. LII. Sancta in DEO rogando industria.
 p. 104. LIII. Etiam ad Quietis Orationem subinde evehitur. p. 105.
 LIV. Orationi Vocali quàm esset deditus. p. 108. LV. Amor Proximij
 in Patre quantus? p. 100. LVI. Rerum hujus Mundi contemptus.
 p. 111. LVII. In adversis à solo DEO solatium quærit. p. 115. LVIII.
 Honores illi passim habitij. p. 116. LIX. Plura in eam rem enumerantur.
 p. 119. LX. Sui contemptum passim venatur. p. 122. LXI. Insi-
 gnis sui in hoc genere Victoria. p. 123. LXII. Abjectè admodum de se
 sentit. p. 127. LXIII. Quàm in se ipsum durus ac sævus fuerit. p. 129.
 LXIV. Narrantur aliquot se divexandi modi. p. 131. LXV. Plura in
 eandem rem adduntur. p. 133. LXVI. Etiam alios terrores Pater quæ-
 rit. p. 136. LXVII. Novissima crudelitatis in se exempla p. 138.
 LXVIII. Dictorum Epilogus. p. 141.

La concordia fra la fatica e la quiete nell'occasione